

ဘုန်းတင့်ကျော်

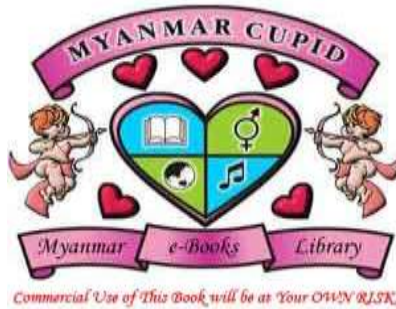
လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၂၀၀
အထောက်အထားရှိသည့်
မြန်မာ့သမိုင်းမှန်

လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၂၀၀ အထောက်အထားရှိသည့် မြန်မာ့သမိုင်းမှန်

blef,wi fa u smf

PDF rsvlvrtf

u efjylwm pm½uf saithiha
MMCP PDF Creator group rswi lqufonf

rsuEbnzH ES fausmzHwG f toWjyKxm;aom yHsm;uH
ancientmyanmar.blogspot.com rS&&lygonf

၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလထုတ် အတွေးအမြင်စာစောင်တွင် “သည်နိုင်ငံသည်အရေး” ခေါင်းစဉ်တပ် စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဆောင်းပါးတစ်စောင် ဖတ်ရှုရပါသည်။ ရေးသားထားသော ကလောင်အမည်အရ ဆောင်းပါးရှင် ရဟန်းဆရာတော် ဟု သိရှိရပါသည်။

“သည်နိုင်ငံသည် မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံဖြစ်သည်။။။။ သည်အရေးဟူသည် ယနေ့လူဦးရေ ၅၆သန်းကျော်ရှိသော ကိုယ့်နိုင်ငံသူ၊ ကိုယ့်နိုင်ငံသား၏ အရေးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံသားတို့၏ အရေးသည်ပင် နိုင်ငံရေးဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးဟုဆိုလျှင် လူတွေက တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ထင်တတ်သည်။။။”

အမှန်က နိုင်ငံရေးဟူသည် နိုင်ငံတော်၏ ဝေယျာဝစ္စဆောင်ရွက်မှုသာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံရေးသမားဟူသည် နိုင်ငံ၏ ဝေယျာဝစ္စ ဆောင်ရွက်သူသာ ဖြစ်သည်။။။ နိုင်ငံရေးသမားတစ်ယောက်အဖို့ ဘာအရေးကြီး ဖြစ်ပါသနည်းဟု သုံးသပ်သောအခါ မိမိ နိုင်ငံသားတို့၏ အရေးသည် အကြီးဆုံးဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။။ နိုင်ငံရေး စစ်စစ်မှန်မှန်ကား စားဝတ်နေရေးစသော နိုင်ငံသားတို့၏ အရေးသာဖြစ်၏။ သခင်ဘသောင်းကမူ နိုင်ငံရေးဆိုသည်မှာ နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့၏ စားဝတ်နေရေး၊ နေရာ အဆောက်အဦ ရှိရေး၊ ပညာရရှိရေး၊ ကျန်းမာမှုရရှိရေး၊ အညည်းပြေမှု ရရှိရေး၊ စိတ်ချမ်းသာ ကိုယ်ချမ်းသာရရှိရေး စသည်တို့ပင်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။” စသဖြင့် နိုင်ငံရေး ဟူသည်နှင့်ပတ်သက်၍ ဆောင်းပါးရှင်ဆရာတော် အကိုးအကားဖြင့် ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်း တင်ပြ ရေးသားထားပါသည်။

နိုင်ငံသားတို့၏ အရေးကိစ္စပေါင်းစုံသည်ပင် နိုင်ငံရေးဖြစ်ကြောင်း ဆရာတော် ဖွင့်ဆိုရှင်းပြ၍ တွေ့မြင် ဖတ်ရှုရပါသည်။ ငြင်းစရာ ကန့်ကွက်စရာ မရှိပါ။ သမိုင်းကြောင်း ကိစ္စသာ ပါဝင်ဆွေးနွေးလိုပါသည်။ နိုင်ငံသားတို့၏ အရေးကိစ္စ အမျိုးမျိုး အစုံစုံသည် နိုင်ငံရေးဖြစ်ရာ သမိုင်းကိစ္စသည်လည်း သည်နိုင်ငံ အရေးတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်နေကြောင်း အထူးရှင်းပြစရာ လိုမည် မထင်ပါ။ မြန်မာနိုင်ငံအကြောင်း ပြောသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်း၊ မြန်မာသမိုင်းနှင့် မြန်မာတိုင်းရင်းသားများ သမိုင်းသည် မပြောမဖြစ် ပြောရပါတော့မည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်ဆောင်းပါး၌ မြန်မာသမိုင်းကြောင်းကိစ္စကို ထည့်သွင်း ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

ဆရာတော်ဆောင်းပါးတွင်....

(၁) ခရစ်နှစ် ၈၀၀ လောက်တွင် မြန်မာနှင့် မြန်မာအနွယ်ဝင်တို့သည် သံလွင်မြစ်ကြောင်းကို လိုက်၍ ကျောက်ဆည်မြို့၏ အရှေ့တောင်ဖက်ရှိ နတ်ထိပ် တောင်ကြားမှ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်လာကြသည်ဟု ဆိုခြင်း။

(၂) ထိုသို့ မြန်မာတို့ ဝင်ရောက်လာချိန်တွင် သက်နှင့် ကဒူးတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ဧရာဝတီမြစ် အရှေ့ဖက်ကမ်းရှိ တကောင်းပြည်နယ်၌လည်းကောင်း၊ မွန်တို့သည် တောင်ဖက် ပင်လယ်ကမ်းခြေရှိ သထုံပြည်၌လည်းကောင်း၊ ပျူတို့သည် ယခုခေတ် ပြည်မြို့၏ အရှေ့ဖက် မော်ဇာရွာတည်ရာ အရပ်ရှိ သရေခေတ္တရာ ပြည်နယ်၌ လည်းကောင်း၊ နေထိုင်လျက်ရှိပြီဟု ဆိုခြင်း။

(၃) ကာလအတန်ကြာသော် ပျူ၊ မွန်၊ သက်၊ မြန်မာအစရှိသော လယ်တွင်း ဆယ့်တစ်ခရိုင်သား တို့သည် လူဦးရေ တိုးပွားလာကြရာ အခုရှိသည့် တောင်ဖက်ရှိ တောင်တွင်းကြီးသို့ ရွှေ့ပြောင်းကြ၏။ အချို့က ဧရာဝတီမြစ်ကို ကူး၍ ကရင်၊ ပလောင် တို့ရှိရာ စလင်းချောင်း၊ မုန်းချောင်းဒေသ (မင်းဘူး ၆ ခရိုင်ဒေသ)သို့ သွား၍ နေကြသည်ဟု ဆိုခြင်း။

(၄) အခုရှိသည့် ပုံတောင်ပုံညာ အပါအဝင် ချင်းတောင်တန်းသို့ သွားကြရ၏။ တစ်ချို့သည် ရခိုင်ဘက်သို့ ရောက်အောင် သွားကြ၏။ ဧရာဝတီမြစ်ကို ဆန်တက်၍ မူးမြစ်ဝှမ်းဒေသသို့ သွားကြ၏ဟု ဆိုခြင်း။

(၅) ဤကဲ့သို့ အနုအပြားနေထိုင်ကြသော ခရိုင်သားများကို အုပ်ချုပ်ရန် ပျဉ်ပြားမင်း အမည်ရှိသော မင်းသားသည် ခရစ်နှစ် ၈၄၉ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမြို့ကို တည်ထောင်ပြီး နောက်ပိုင်း

ပုဂံခေတ်၊ မြန်မာနိုင်ငံကို ဦးစွာ စည်းလုံးအုပ်ချုပ်သော အနော်ရထာမင်းဟု ဆိုခြင်း။ -ဟူ၍ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကြောင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အဆို ၅ ချက် (အနည်းဆုံး) ပါရှိကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

ဆောင်းပါးပါ ယင်း ၅ ချက်သည် ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ ဗမာအစ ကျောက်ဆည်စာတမ်းပါ ထင်မြင်ယူဆ ပြောဆိုချက်များနှင့် ဆင်ဆင်တူနေပါသည်။ ယင်းသို့ ဆင်တူခြင်းမှာ ဗမာအစ ကျောက်ဆည်စာတမ်းကို တိုက်ရိုက်ဖတ်ရှုခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း၊ ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ အယူအဆများကို ကိုးကားထည့်သွင်း ဖော်ပြ ရေးသားထားသော စာအုပ်၊ စာစောင်၊ စာတမ်းဆောင်းပါးများကို ဖတ်ရှုခြင်းကြောင့် သော်လည်းကောင်း ဖြစ်မည်ထင်ပါသည်။

လွန်ခဲ့သောနှစ် ၅၀ ကျော်အတွင်း ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းပါ ဗမာသမိုင်းအယူအဆ မှားယွင်းနေကြောင်း မသိကြ၍ ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ ဗမာသမိုင်း အယူအဆကို လက်ခံရေးသားသူ အတော်များများ ရှိခဲ့ပါသည်။ အပြစ်တင်ခြင်း မဟုတ်ပါ။ ဖြစ်စဉ်သဘောကို ဖော်ပြခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ဂျီအိပ်ချ်လုစ်သည် ကမ္ဘာကျော် သမိုင်းပညာရှင်၊ သမိုင်းသုတေသီ ဆရာကြီး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမိုင်းပါမောက္ခကြီးဖြစ်၍ ဂျီအိပ်ချ်လုစ် ပြောသော ဗမာသမိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကို လက်ခံယုံကြည်သူ များစွာ ရှိခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ အဆိုပါစာတမ်းနှင့် စာတမ်းပါ ဗမာသမိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း အယူအဆများကို ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး မယုံကြည်၊ လက်မခံ၊ ကန့်ကွက်သူများလည်း မနည်းလှပါ။

ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းနှင့် သူ၏အခြားသော စာတမ်းများပါ ဗမာသမိုင်းအယူအဆ ဟူသည်ကို ဖတ်ရှုလေ့လာပြီး အထောက်အထား မခိုင်လုံ၊ ရေးသားချက်များ ရှေ့နောက်မညီ၊ လိုရာဆွဲ ရေးသားချက်များ ပါရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းအယူအဆသည် ယုံစားလက်ခံစရာ မရှိဟု လက်မခံ ကန့်ကွက်သူများ အနက် ထင်ရှားသော ပညာရှင်တို့မှာ ဆရာကြီး ဦးဖိုးလတ် (ကျောက်စာဝန်-ယခုခေတ်အခေါ် ရှေးဟောင်း သုတေသနညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်)၊ ဆရာကြီး ဒေါက်တာထင်အောင် (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်)၊ ဆရာကြီး ဦးမောင်မောင်တင်(မဟာဝိဇ္ဇာ) (ပျူ သမိုင်းသုတေသန ပညာရှင်) အစရှိသော ပညာရှင်များ ပါဝင်ပါသည်။ ၁၉၃၁ခုနှစ် (ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မဖြစ်မီကာလ) ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ်ကို ဂျီအိပ်ချ်လုစ် စတင်တီထွင် ပြောကြားစဉ်ကတည်းက မြန်မာစာရေးဆရာ လောကမှလည်း ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက် ရေးသားခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ဂျီအိပ်ချ်လုစ်သည် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် နေရာရထားသူ

ဖြစ်သဖြင့် တက္ကသိုလ်စာသင်ခန်းများ၊ သုတေသန စာတမ်းဖတ်ပွဲများမှ တစ်ဆင့် ကျောင်းသုံး သင်ရိုးညွှန်းတမ်းထဲ ရောက်သည်အထိ သူ၏ ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ်ကို တဖြည်းဖြည်း ထည့်သွင်းဖြန့်ချိခွင့် ရရှိခဲ့ပါသည်။

ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်သည် “မြန်မာအစ” စာတမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဆရာကြီး ဒေါက်တာထင်အောင်သည် “Defence of the Burmese Chronicles” စာတမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ လုစ်၏ “ဗမာအစကျောက်ဆည်စာတမ်း”ကို သရုပ်ခွဲလေ့လာ ဝေဖန် ကန့်ကွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ယင်းစာတမ်း ၂ စောင်နှင့်ပင်လျှင် လုစ်၏ “ဗမာသမိုင်း အယူအဆ” စာတမ်းရေးသားပုံနှင့် ယင်းစာတမ်းပါ ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ်တို့မှာ အထောက်အထား မခိုင်လုံကြောင်း၊ ရှေ့နောက် မညီကြောင်း၊ လိုရာဆွဲရေးကြောင်း၊ မှန်သည်ဟု စိတ်ချစရာ မရှိကြောင်း၊ ယုံစား လက်ခံစရာ မရှိကြောင်း အလွန်ထင်ရှားနေပြီး မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသုံး သမိုင်းသင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် ထည့်သွင်းသောစာမျိုး၊ သမိုင်းအယူအဆမျိုး မရှိကြောင်း ကောင်းစွာ ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။

ဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်းသည်လည်း သူ၏ နယ်လှည့်ရာဇဝင်(၁) စာအုပ်အတွင်း၌ ဦးဖိုးလတ်၏ “မြန်မာအစ” စာတမ်းပါ လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် အယူအဆကို ဝေဖန်သုံးသပ် ကန့်ကွက်ရေးသားချက်များနှင့် လုစ်၏ “ဗမာအစကျောက်ဆည်” စာတမ်းပါ ဗမာသမိုင်းအကြောင်း အသစ်တစ်မျိုး၊ ထင်မြင်ယူဆရေးသားချက်များကို လု-လတ် နှိုင်းယှဉ်ချက်ဟု ခေါင်းစဉ်တပ် နှိုင်းယှဉ်သုံးသပ်ပြပြီး ဗမာအစ သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဦးဖိုးလတ် သုံးသပ်တွေးမြင် ရေးသားချက်များမှာ အလွန်စဉ်းစားစရာကောင်းကြောင်း၊ လုစ်၏ ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ်မှာ ခိုင်မာသော အထောက်အထားများ မပါရှိဘဲ ဖြစ်တန်ရာခြေများကို ကွင်းဆက်သီသလို ရေးသားထား၍ မုချမှန်ကန်ပါသည်ဟု ဆိုရန်မရှိကြောင်း လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းအယူအဆကို (အပြီးသတ် အတည်ပြုလက်ခံရန် မဟုတ်ဘဲ) ယာယီအားဖြင့်သာ လက်ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ အဆိုပါလုစ်၏ မုချမှန်ပါသည်ဟု မသေချာသော ဗမာသမိုင်းအယူအဆကို ကျောင်းသုံး သင်ရိုးညွှန်းတမ်းကဲ့သို့သော စာအုပ်စာစောင်များတွင် မထည့်သင့်ဟု ဦးဖိုးလတ်သတိပေးခြင်းမှာ သင့်လျော်ကြောင်း မှတ်ချက်ပေးခဲ့ပါသည်။ အလွန်သတိထားရမည့် ပညာရှင်မှတ်ချက် ဖြစ်ပါသည်။ “ဗမာအစကျောက်ဆည်” စာတမ်းပါ လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းအသစ်တွေ့ရှိချက်ဟု ကြွေးကြော်သော ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ် ဆိုသည်မှာ ခိုင်မာသော အထောက်အထား မပါရှိ။ ဖြစ်တန်ရာခြေများကို ကွင်းဆက်သီသလို ချိတ်ဆက်ရေးသားထားသော

ထင်မြင်ယူဆချက်မျှဖြစ်ကြောင်း သမိုင်းပညာရှင် ဒေါက်တာသန်းထွန်းကိုယ်တိုင် မှတ်ချက် ပေးထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကျောင်းသုံးသင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် စွယ်စုံကျမ်းတို့တွင် မပါရှိသင့်သော စာမျိုး ဖြစ်သော်ငြားလည်း ကမ္ဘာကျော်သမိုင်း ပညာရှင်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမိုင်းပါမောက္ခ ဟူသော လုစ်၏ အရှိန်အဝါအရ အထောက်အထား မခိုင်လုံဘဲ လိုရာဆွဲ ရေးထားသော လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ် အမည်ခံ ဗမာ့သမိုင်း လုပ်ဇာတ်ကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံကျောင်းသုံး သင်ရိုးညွှန်းတမ်းထဲသို့ ရောက်ရှိ နေရာယူလာခဲ့ပါသည်။ မှန်ကန်ပါသည်ဟု တစ်စုံတစ်ရာ မသေချာသေးသော လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ် ဟူသောအရာကို စစ်ဆေးအတည်ပြုပြီး အမှန်သမိုင်း မဟုတ်သော်လည်း ကျောင်းသူ ကျောင်းသားများအား သင်ကြားပို့ချခဲ့ကြရပါသည်။

ဤသည်နည်းဖြင့် မခိုင်လုံ မသေချာ လိုရာဆွဲရေးထားသော လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် ခေါ် ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ်သည် များစွာပြန့်ပွားနေရာရခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတကာတက္ကသိုလ်များ သမိုင်းလောက၌လည်း လုစ်၏ ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ်သည် ထိုအချိန်ကာလ၌ များစွာပြန့်ပွား နေရာရခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၇ ခုနှစ် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဟားဗတ်တက္ကသိုလ် သမိုင်းညီလာခံတွင် “ Defence of the Burmese Chronicles” စာတမ်းကို ဆရာကြီး ဒေါက်တာထင်အောင် တင်သွင်းဖတ်ကြားပြီးနောက်၌မူ နိုင်ငံတကာ သမိုင်းပညာရှင်များသည် အခုရှိသည့် လုစ်ပြောသော ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ် သတိထားကြကာ အနော်ရထာမင်းမတိုင်ခင် ရှေးဦးပိုင်း ဗမာ့သမိုင်းကို လုစ်ပြောသည့်အတိုင်း လိုက်မပြောဘဲ မသေချာသေးဟု သုံးသပ်ဆင်ခြင်လာကြပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားများအဖို့ မြန်မာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းမှန် ပေါ်ပေါက်ရေး၊ မြန်မာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းမှန်ကို အမှန်အတိုင်း သိရှိရေးတို့သည် အလွန်အရေးကြီးသော နိုင်ငံအရေးကိစ္စကြီး တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ အကြောင်းမှာ သမိုင်းအမှားတို့သည် ဆိုးကျိုး မကောင်းကျိုးရလဒ်များကို ဖြစ်သွားစေတတ်ပြီး သမိုင်းမှန်သည် ကောင်းကျိုးရလဒ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ဖွယ်ရာ ရှိသောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။

ကိုလိုနီခေတ် ၁၉၃၁ ခုနှစ်မှ နိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရပြီးစ ၁၉၅၇ ခုနှစ်အထိအတွင်း မြန်မာသမိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းကို သုတေသနပြု ရေးသားပါသည်ဟူသော သမိုင်းပါမောက္ခ ဂျီအိပ်ချ်လုစ်၏ သမိုင်းသုတေသနစာတမ်းများတွင် အမှားမကင်း ဖြစ်နေကြောင်း မြင်တွေ့ ရပါသည်။ (အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ သူ၏မြန်မာလူမျိုးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ

သမိုင်းသုတေသနပြု စာတမ်းများတွင် အနော်ရထာမတိုင်ခင် ရှေ့ပိုင်းမြန်မာလူမျိုး၊ မြန်မာနိုင်ငံအထောက်အထားများကို ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြခြင်းမရှိဘဲ မပြည့်စုံသော အချက်အလက်များအပေါ် အခြေပြုပြီး ကောက်ချက်ချခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာသမိုင်း ကောက်ချက်မှန်ဆီ မရောက်ဘဲ မြန်မာသမိုင်း ကောက်ချက်မှားသာ ပေါ်ထွက်ခဲ့ပါသည်။)

မြန်မာ့သမိုင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ဂျီအိပ်ချ်လုစ် ကောက်ချက် မည်ကဲ့သို့ အထောက်အထား ကင်းမဲ့ ယုံစားစရာမရှိကြောင်း၊ မည်သည့် အထောက်အထားများ မဖော်ပြဘဲ ကြွင်းကျန်ကြောင်း၊ မည်သို့ ကောက်ချက်များလွဲခဲ့ကြောင်း ရှင်းပြပါအံ့။

ယင်းသို့ ရှင်းမပြခင် သမိုင်းပညာ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၊ စည်း၊ ဘောင်အချို့ကို ဦးစွာ ဖော်ပြပါမည်။

(၁) သမိုင်းတစ်ခုကို သုတေသနပြုရေးသားလျှင် ဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းခေတ်ပြိုင် ကျောက်စာ အစရှိသော မှတ်တမ်းများသာမက ခေတ်ပြိုင် ပြည်ပမှတ်တမ်းများ၊ ပြည်ပ အထောက်အထားများကိုလည်း ရနိုင်သမျှ ရှာဖွေစူးစမ်းလေ့လာ ကြည့်ရှုရပါမည်။

(၂) တစ်ဆင့်ကြားစကား တစ်ဆင့်ကြားမှတ်စု မှတ်တမ်းမျိုးတို့မှာ စိတ်မချရ၍ ယင်းကို သုံးစွဲခြင်း မပြုရပါ။

(၃) ခေတ်ပြိုင်ကျောက်စာ ပစ္စည်းစာရင်း မှတ်တမ်းမျိုးများ၊ ခေတ်ပြိုင် ပြည်ပမှတ်တမ်းတွင် ပါရှိသော အထောက်အထားတို့ကို ခေတ်ပြိုင်ရာစုနှစ် အချိန်ကာလ ကိုက်ညီမှန်ကန်စွာ ဖော်ပြဆက်စပ် ပြောဆိုရပါမည်။ (ခုနှစ်အချိန် မကိုက်ညီ လွဲမှားစွာ ချိတ်ဆက်ယူခြင်း မဖြစ်ရပါ)

(၄) ယင်းမှတ်တမ်းတို့ပါ သက်ဆိုင်ရာလူမျိုးနှင့် နိုင်ငံသမိုင်း အထောက်အထားများကို ပေါ့ဆကျန်ရစ်ခြင်း၊ တမင်မဖော်ပြလို၍ ချန်လှပ်ခြင်းမျိုးများမရှိဘဲ အပြည့်အစုံ မခြွင်းမချန် ဖော်ပြရပါမည်။

(၅) ရေးသားဖော်ပြချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ သုတေသနစာတမ်း တစ်စောင်နှင့်တစ်စောင် ရှေ့နောက်မညီခြင်း၊ သုတေသနစာတမ်း တစ်စောင်တည်းအတွင်း ရေးသားဖော်ပြချက်များ ရှေ့နောက် မညီခြင်းမျိုး မဖြစ်ရပါ။

(၆) ရေးသားပြောဆိုသော အချက်တို့အတွက် ဆိုင်ရာခေတ်၏ အထောက်အထားများ ပါရပါမည်။ (အထောက်အထားမဲ့ မှန်းဆရော်ရမ်း ပြောဆိုခြင်းမျိုးသည် မှန်းဆချက်အဆင့်

(conjecture)သာ ဖြစ်၍ သမိုင်းမှန်အချက် (သမိုင်းသီအိုရီ) အဆင့်သို့ ရောက်မလာပါ။ ထိုသို့သော မှန်းဆချက်၊ မှန်းခြေ ပြောဆိုချက်များကို ဆရာစွဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ၊ အုပ်စုစွဲ၊ ဂိုဏ်းစွဲ၊ လူမျိုးစွဲ ရှိသူမျိုးတို့သာ လက်ခံမည်ဖြစ်ပြီး ပညာရှင်(ပီသသူ)တို့က လက်ခံသဘောတူခြင်း မရှိပါ။

(၇) နောက်ခေတ်တွင် ထပ်မံတွေ့ရှိရသော အထောက်အထားများအရ ရှေ့ခေတ်မှ သမိုင်းအယူအဆ သမိုင်းကောက်ချက် မှားယွင်းကြောင်း တွေ့ရလျှင် မှားယွင်းကြောင်း တွေ့ရသော ကနဦးသမိုင်းအယူအဆ၊ သမိုင်းကောက်ချက်တို့ကို ပယ်ပြီး သမိုင်းမှန်ဖြစ်အောင် အသစ်ပြန်ပြင် ရေးရပါသည်။

(၈) အထောက်အထား မခိုင်လုံပါဘဲ စိတ်ကူးယဉ် လိုရာဆွဲရေးသားပြောဆို ကောက်ချက်ချခြင်းမျိုးမှာ မပြုသင့်သော အပြုအမူမျိုး ဖြစ်ပါသည်။

လုစ်သည် မြန်မာ့သမိုင်းဆိုင်ရာ စာတမ်းအချို့ကို ရေးသားခဲ့ပါသည်။

(၁) Fu-Kan-Tu-Lu

(၂) Geography of Burma

(၃) Note on the peoples of Burma

(၄) Burma down to the fall of Pagan

(၅) The Ancient Pyu

(၆) The Economic Life of Burma စာတမ်းများကို ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်ခင် ၁၉၂၀ မှ ၁၉၄၂ ခုနှစ်ကြားတွင် ရေးသားဖတ်ကြားခဲ့ပြီး Journal of Burma Resea-rch Society စာအုပ်များတွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ပြည်တွင်းပုန်ကန်သောင်းကျန်းမှုများ အတော်ကလေး အရှိန်လျော့ ရှုံးနိမ့်သွားချိန်ဝန်းကျင် ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် “Old Kyauke-se and coming of Burma” (ဗမာအစ ကျောက်ဆည်) အမည်တပ် သုတေသနစာတမ်းကို ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ လုစ် တင်သွင်းဖတ်ကြားခဲ့ပါသည်။ ယင်းစာတမ်းသည် ယခင် သူရေးသားခဲ့သော စာတမ်းများပါ မြန်မာ့သမိုင်းဆိုင်ရာ သူ၏အယူအဆများကို စုစည်းချဲ့ထွင် ရေးသားဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

စာမျက်နှာ များလွန်အံ့ဖြစ်၍ လုစ်၏ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မတိုင်ခင် စာတမ်းများကို ဤနေရာတွင် အသေးစိတ် မဖော်ပြသာပါ။ ယင်းစာတမ်း၏ အနှစ်ချုပ်ဖြစ်သော “Old Kyaukse And Coming of Burma-ns” စာတမ်းကို စစ်ဆေးကြည့်ပါမည်။ ယင်း ဗမာသမိုင်းအယူအဆသစ် စာတမ်း ပြုစုရန်အတွက် ပြည်ပမှတ်တမ်းအဖြစ် ပြည်ပမှတ်တမ်း များစွာရှိသည့်အနက် အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ် တရုတ်စစ်သူကြီး ဖန်ချော မြန်မာနိုင်ငံမရောက်ဖူးဘဲ ဟန့်ငြိမြို့ရိုးပေါ်မှာ တစ်ဆင့်ကြား၏။ တစ်ဆင့်ကြား စကားတို့ဖြင့် ရေးသားခဲ့သော မန်ရှု (Man Shu) တောင်ပိုင်းမှအရိုင်းများ အမည်ရှိ တစ်ဆင့်ကြားစကား မှတ်တမ်းတစ်စောင် တည်းကိုသာ ကိုးကားအသုံးပြုခဲ့ပြီး လုစ်သည် အခြားစာတမ်းများ (မြန်မာလူမျိုး၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်းနှင့် မဆိုင်သော စာတမ်းများတွင် သိရှိကျမ်းကိုး အသုံးပြုခဲ့သော အရေးကြီးသော ရှေးတရုတ်မှတ်တမ်းများပါ အနော်ရထာမတိုင်ခင် ရှေးခေတ်မြန်မာနိုင်ငံ အထောက်အထားများကို လုံးဝ ဖော်ပြခြင်းမပြုဘဲ ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသည်။

ရှေးအိန္ဒိယမှတ်တမ်းများကို သမိုင်းအတွက် ကြည့်ရှုစရာ မလိုဟူသော တစ်ဖက်သတ် ထင်မြင်ယူဆချက် စကားဖြင့် ချန်လှပ်ထားခဲ့၏။

ပုဂံခေတ် ရှေးဗမာကျောက်စာ လေးရာကျော်အနက် သူ့ထင်မြင်ယူဆချက်ကို ထောက်ခံသလိုဖြစ်မည့် ရှေးပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာများကိုသာ ကျမ်းကိုးပြု သုံးစွဲဖော်ပြပြီး သူ၏ မြန်မာသမိုင်း ထင်မြင်ယူဆချက်များ၊ မမှန်ကန် မှားယွင်းနေကြောင်းပြသော ရှေးပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ မြောက်များစွာကို သမိုင်းအထောက်အထားများ ရှိနေပါသော်လည်း သူ့အယူအဆ မှားကြောင်းပြနေသော ရှေးကျောက်စာများဖြစ်၍ ကျမ်းကိုးခြင်းမပြုဘဲ ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသည်။

သမိုင်းပြုစုလျှင် အားမထားရာသော တစ်ဆင့်ကြား စကားဖြစ်သော တရုတ်မန်ရှု မှတ်တမ်းကို လုစ်ကျမ်းကိုးရာ၌ မည်ကဲ့သို့ သုံးစွဲခဲ့ပါသနည်း။ မန်ရှုမှတ်တမ်းပါ အချက်များနှင့် သူ၏ ရေးသားပြောဆိုချက်များ ကိုက်ညီစွာ ကျမ်းကိုးပြုခြင်းလော၊ မန်ရှုမှတ်တမ်းပါ အချက်များနှင့် သူ၏ ရေးသားပြောဆိုချက်များ ကွဲလွဲဆန့်ကျင်စွာ ကျမ်းကိုးပြုခြင်းလော။

လုစ်သည် ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်း၌ တရုတ်မန်ရှုမှတ်တမ်းအရဟု မန်ရှုကို ကျမ်းကိုးညွှန်းပြီး အောက်ပါ အတိုင်းရေးသားခဲ့ပါသည်။

အေဒီ ၈၃၂ ခုနှစ်တွင် နန်စောတို့ တိုက်ခိုက်လုယက်၍ ပျူမင်းနေပြည် ပျက်စီးကြောင်း ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး ပျက်သုန်းတိမ်ကောကာ ပျူနိုင်ငံနေရာမှာ ဗလာဖြစ်သွားကြောင်း။

အေဒီ ၈၃၅ ခုနှစ်တွင် နန်စောတို့ တိုက်ခိုက်လုယက်ပြန်၍ မိချဲန် ခေါ် မြို့ (အထောက်အထား ကင်းမဲ့စွာဖြင့် မွန်တို့၏ ပဲခူးမြို့ဟု သူထင်မြင်ယူဆသောမြို့) ပျက်စီး၍ မွန်တို့ ပျက်သုန်း တိမ်ကောကြောင်း။

ထိုကဲ့သို့ ပျူရော၊ မွန်ရော ကင်းမဲ့ပြီး ပျူနိုင်ငံနေရာတွင် ၂ ထပ်ကွမ်း ဗလာဖြစ်နေချိန်တွင် အေဒီ ၈၃၅ ခန့် ယူနန်နယ်တောင်ပိုင်းအစွန်နေ မန်လူမျိုးစုသည် ပျူနိုင်ငံအတွင်းသို့ ထွက်ပြေးအခြေချ နေထိုင်လာပြီး ယင်းမန်လူမျိုးတို့ကို ရှေးဦး ဗမာလူမျိုးဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင် ယူဆကြောင်း။

ယင်း မန်တို့သည် ပျူနိုင်ငံအတွင်းသို့ ရွှေ့ပြောင်းရာ၌ လွယ်ကူလမ်းသင့်လှသော ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း မရွှေ့ဆင်းခဲ့ကြောင်း၊ တကောင်း၌ သူတို့ကိုယ်သူတို့ အသက်(ဝါ)သက်ဟု ခေါ်ဝေါ်သော ကဒူးလူမျိုးတို့ အလုံးအရင်း ပိတ်ဆို့လျှက်ရှိ၍ မဖြတ်သန်းနိုင်ကြောင်း၊ ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းမှ တောင်ပိုင်းသို့ ဖြတ်ဆင်းသည်ဟု ထင်မြင် ယူဆကြောင်း၊ ရှမ်းပြည်တောင်ပိုင်း ရပ်ရွာငံသို့ ရောက်လာပြီး နတ်ထိပ်တောင်ကြားလမ်းမှ အင်အားအထူအထည်ဖြင့် မြင်းများ ဒုန်းစိုင်းစီးဆင်းကာ ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်ကို အလစ်ရတ်တရက် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်ဟု ထင်ကြောင်း၊ ထိုစဉ်က ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်နယ်ကြီးသည် ဗမာဒေသမဟုတ်၊ မွန်ဒေသဖြစ်မည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြောင်း။

ဗမာဖြစ်လာမည့် မန်တို့သည် ကျောက်ဆည်နယ်တွင် မရပ်သေးဘဲ မြောက်ဖက်ရှိ တောင်ပြုန်း ၁ ခရိုင်နှင့် အနောက်တောင်မိုင် ၁၀၀ ကျော်အကွာအဝေးရှိ ခရီးလှမ်းလှသော မင်းဘူး ၆ ခရိုင်ကိုပါ တစ်ဆက်တည်း ချီတက်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်သည်ဟု ထင်မြင် ယူဆကြောင်း။

အေဒီ ၈၄၉ ခုနှစ်၌ ကျောက်ဆည်မှ မန်တို့ ပုဂံဒေသသို့ ရွှေ့ပြောင်းကာ ပုဂံမြို့ကို တည်ထောင်ကြောင်း၊ ထိုမှ ဗမာနိုင်ငံ ဖြစ်လာကြောင်း။ သို့သော် ဗမာ၏ မူလအစသည် ကျောက်ဆည်နယ်မျှသာ ဖြစ်ကြောင်း။

ဗမာတို့သည် သူတို့၏ မူလအစဖြစ်သော ကျောက်ဆည်၊ တောင်ပြုန်း၊ မင်းဘူး ၁၈ နယ်ကိုသာ ခရိုင်ဟုခေါ်ပြီး တိုက်ဟု မခေါ်ကြောင်း၊ နောင်မှ ထပ်မံတိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်သောနယ်များကို တိုက်ဟုခေါ်ပြီး ခရိုင်ဟု မခေါ်ကြောင်း။ ထို့ကြောင့် ဗမာတို့သည်

ကျောက်ဆည်၊ တောင်ပြုန်း၊ မင်းဘူးတို့ကို တိုက်ဟု မခေါ်ဆိုကြောင်း၊ ခရိုင်ကို တိုက်ဟုမခေါ်၊ တိုက်ကို ခရိုင်ဟုမခေါ်ကြောင်း။

အေဒီ ၉ ရာစုတစ်ဝက်ကျိုးခါနီးမှ ပျူနိုင်ငံအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်အခြေချသော အရိုင်းမျိုး မန်တို့သည် ကျောက်ဆည်မွန်တို့ထံမှ အက္ခရာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကို ရရှိ၍ စာတတ်ကာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဖြစ်လာကြကြောင်း၊ အေဒီ ၁၀ ရာစုခန့်တွင် ဖြစ်ကြောင်း၊ ကျောက်ဆည်မွန်တို့ထံမှ ဗိသုကာအတတ်ကို ရရှိ၍ မန်တို့ သာသနိက အဆောက်အဦများ တည်ဆောက်တတ်လာကြောင်း။

မန်တို့မရောက်ရှိခင်က တကောင်းသည် သက်ကတူးဒေသ၊ ကျောက်ဆည်သည် မွန်၊ ရှမ်း၊ ပလောင်၊ လဝ၊ သက်ကတူး စကောကရင်ဒေသ၊ သရေခေတ္တရာပြည် အနောက်ဘက် စကြာကျွန်းသည် စကောကရင်ဒေသ၊ ရှမ်း ပြည်နယ်မှာ ရှမ်းတို့ဒေသ၊ ချင်းတောင်မှာ ချင်းတို့ဒေသ၊ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတို့မှာ မွန်ဒေသဟု ထင်မြင် ယူဆကြောင်း လှစ်ဆိုသည်။

အထက်ပါ ရေးသားပြောဆို ထင်မြင်ယူဆချက်များအတွက် လှစ်သည် မန်ရှုမှတ်တမ်း အရဟု မန်ရှုမှတ်တမ်းကို ကျမ်းကိုးပေးခဲ့သည်။ သို့သော် မန်ရှုမှတ်တမ်း၌ နန်စောတို့ လုယက် တိုက်ခိုက်ခဲ့သောမြို့ကို ပျူမင်းနေပြည်တော်ဟု မဖော်ပြ။ (မန်ရှု၊ နှာ....) အေဒီ ၈၃၂ တွင် နန်စောစစ်ကြောင့် ပျူမင်းနေပြည်၊ ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး ပျက်သုန်းတိမ်ကော ဗလာဖြစ်သည်ဟု မပါ။ (မန်ရှု) ယူနန်ကျေးတုံရောက် ပျူသုံပန်းတို့ ဆင်းရဲကြောင်းသာ ပါသည်။ (မန်ရှု၊ နှာ...)

ထို့အပြင် အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ်အထိ ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူတပ်မြို့များနှင့် ပျူလူမျိုးတို့ ထွန်းကား တည်ရှိနေကြောင်း ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားသည်။ (မန်ရှု၊ နှာ.....) ပုဂံဗမာနိုင်ငံနှင့် ဗမာလူမျိုးကို ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုးဟု သိရှိမှတ်တမ်းတင်ထားသည်။ (မန်ရှု) ယူနန်တောင်ပိုင်း အစွန်အဖျားနယ်နေ အရိုင်းမန်လူမျိုးစုသည် အေဒီ ၈၆၃ ဟနွိုင်မြို့တိုက်ပွဲတွင် နန်စောဘက်မှ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း၊ အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ်အထိ ယူနန်နယ်မှသာ နန်စောတို့လက်အောက်ခံ လူမျိုးစုတစ်စုအဖြစ် နေထိုင်လျက်ရှိကြောင်း၊ အရိုင်းမန်လူမျိုးစုအပါအဝင် လူမျိုး ၁၀ စုကို မိုးလဲန်တောင်ရှိ နန်စောခံတပ်တစ်တပ် ထည်းဖြင့် အုပ်ချုပ်နိုင်ကြောင်း၊ နန်စောတို့ တရားမျှတစွာအုပ်ချုပ်ကြောင်းသာ ဖော်ပြပါရှိသည်။ (မန်ရှု၊ နှာ...)

လုစ်က ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းတွင် မန်ရှုမှတ်တမ်းအရ အေဒီ ၈၃၂ ခုနှစ်၌ ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး ပျောက်ကွယ်ပျက်စီးသည်ဟု ဆိုသော်လည်း၊ မန်ရှုမှတ်တမ်းက အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ်အထိ ထွန်းကားတည်ရှိလျက် ယူနန်နှင့် ကုန်သွယ်နေသော ပျူနိုင်ငံ (ပျူမင်းနေပြည်)၊ ဧရာဝတီမြစ်နှင့် ချင်းတွင်းမြစ်ဆုံတစ်ဝိုက်ရှိ ပျူတပ်မြို့၊ အချို့နှင့် ပျူလူမျိုးတို့ကို အတိအလင်း အထင်အရှား မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထားရာ အေဒီ ၈၃၂ ခုနှစ်၌ ပျူနိုင်ငံ လူမျိုး ပျက်သုန်း ပျောက်ကွယ်သွားသည်ဟူသော လုစ်ပြောဆိုရေးချက်သည် သူ၏ကျမ်းကိုး မန်ရှုနှင့် ကိုက်ညီခြင်းမရှိဘဲ အကြီးအကျယ် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲကာ လုစ် ပြောဆိုရေးသားချက်သည် မန်ရှုတွင်ပါ၍မဟုတ်ဘဲ လုစ်၏ စိတ်ကူးယဉ် ထွင်လုံးဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

လုစ်က သူ၏စာတမ်းတွင် မန်ရှုအရ နန်စောလက်အောက်၌ မနေလိုသော မန်အရိုင်းလူမျိုးစုသည် အေဒီ ၈၃၅ ခန့်၌ ယူနန်မှ ကျောက်ဆည်သို့ ထွက်ပြေးနေထိုင်သည် ဟုဆိုသော်လည်း မန်ရှုမှတ်တမ်းက အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ်၊ ယူနန်နယ်ရှိ အရိုင်းလူမျိုးစု မြောက်များစွာကို ဖော်ပြရာ၌ မန်အရိုင်းလူမျိုးစုကိုလည်း အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ် ယူနန်နယ်တွင် နေထိုင်နေကြောင်း၊ အေဒီ ၈၆၃ ခုနှစ် ဟန့်ဇိုင်၌ တရပ်တပ်တို့ကို နန်စောတို့ ပိတ်ဆို့ ဝန်းရံတိုက်ခိုက်ရာတွင် မန်တပ်ဖွဲ့ဝင်များ နန်စောဘက်မှ ပါဝင်ကြောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြထားပြန်ရာ မန်လူမျိုးစုအကြောင်း လုစ်ရေးသား ပြောဆိုချက်နှင့် မန်ရှုပါ အေဒီ ၈၆၄ ခု ယူနန်တွင် နေထိုင်သော မန်လူမျိုးစုအကြောင်းနှင့် မကိုက်ညီ ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေပြန်ပါသည်။ ယူနန်မှ ထွက်ပြေးခြင်း လုံးဝမရှိဘဲ အေဒီ ၈၆၄ အထိ ယူနန်နယ်မှာသာ နေထိုင် လျှက်ရှိသော မန်လူမျိုးစုကို အေဒီ ၈၃၅ ကတည်းက ယူနန်မှ ထွက်ပြေးပြီး ကျောက်ဆည်၌ စတင်အခြေချ နေထိုင်သည်ဟူသော လုစ်ရေးသားချက်မှာလည်း မန်ရှုတွင် ဖော်ပြပါရှိသည်နှင့် ကိုက်ညီမှန်ကန်ခြင်း လုံးဝမရှိဘဲ မန်ရှုဖော်ပြချက်နှင့် လုံးဝကွဲလွဲနေသော လုစ်၏ စိတ်ကူးယဉ်ဇာတ် မျှသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်နေရပြန်ပါသည်။

မန်အရိုင်းလူမျိုးစုများသည် စတုတ္ထပုဂံမြို့သစ်ကို ဗမာလူမျိုးတို့ တည်ဆောက်ချိန် အေဒီ ၈၄၉ တွင်လည်း ကျောက်ဆည်သို့ ရောက်မလာ။ အေဒီ ၈၆၄ အထိ ယူနန်နယ်မှာပင် နေထိုင်နေရာ ယူနန်မှ ကျောက်ဆည်နှင့် ပုဂံသို့ ရောက်မလာသော မန်အရိုင်း လူမျိုးစုကလေးသည် စတုတ္ထပုဂံမြို့ကို တည်သော ဗမာလူမျိုးမဟုတ်ကြောင်း အလွန်ထင်ရှား ပေါ်ပေါက်လျက်သည်။ ကျောက်ဆည်နှင့်ပုဂံသို့ ရောက်မလာသော ယူနန်နေ မန်လူမျိုးစုကို

ဗမာလူမျိုးဟူသော လှစ်စကားမှာ လုပ်ဇာတ် ထိုးဇာတ်မျှသာဖြစ်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်တွေ့မြင် ရပါသည်။

ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး မပျက်သုန်း မပျောက်ကွယ်ဘဲ ပျက်သုန်းပျောက်ကွယ်သည်။ မန်တို့ ကျောက်ဆည်နှင့် ပုဂံသို့ ရောက်မလာဘဲ ရောက်လာသည်။ မန်မှ ဗမာဖြစ်မလာဘဲ ဗမာကို မန်အရိုင်းလူမျိုးစုဟု သမိုင်းလုပ်ဇာတ် တီထွင် ထိုးထည့်ခဲ့သော လှစ်၏ ဗမာသမိုင်းအပေါ် ထားရှိသော စေတနာသည် မည်သို့သော စေတနာမျိုးနည်း။ ဗမာသမိုင်းမှန် ပေါ်ပေါက်စေလိုသော စေတနာလော။ ဗမာသမိုင်းမှန် မပေါ်စေလိုသော စေတနာလော။

ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး ပျက်သုန်း ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့လျှင် ပျူနိုင်ငံနေရာ၌ အခြားလူမျိုး အခြားနိုင်ငံတစ်ခု နေရာယူလာပေလိမ့်မည်။ ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုး မပျက်သုန်း မပျောက်ကွယ် ဆိုလျှင် ပျူနိုင်ငံနေရာ၌ အခြားလူမျိုး၊ အခြားနိုင်ငံ ထွက်ပေါ်စရာ မရှိပေ။

ပျူနိုင်ငံ မပျက်သုန်းဘဲ ပျူပျက်သုန်းသည်ဟု လှစ်အဘယ်ကြောင့် မမှန်မကန် ဆိုသနည်းဆိုသော် ပျူပျက်၊ ပျူတိမ်ကောမှ ပျူနေရာတွင် အခြားလူမျိုးတစ်မျိုး နေရာယူပေါ်ပေါက်သည်ဟု ဆိုသာမည် ဖြစ်သောကြောင့်ပေတည်း။

ယူနန်မှ မန်တို့က ကျောက်ဆည်သို့ ရောက်မလာဘဲ ထွက်ပြေးရောက်ရှိလာသည်ဟု အဘယ်ကြောင့် ဇာတ်လမ်းထွင်သနည်း။ မန်တို့ ယူနန်မှ ထွက်ပြေးရောက်ရှိလာသည်ဟု ဇာတ်လမ်းထွင်ပါမှ ဗမာကို မန်ဟု ဇာတ်ကွက်ရိုက်သာမည် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ယင်းကဲ့သို့ ဗမာကို အေဒီ ၉ ရာစုရောက် မန်ဟုဆိုသာပါမှ အေဒီ ၉ ရာစုထက် များစွာစောသော ဘီစီခေတ် ဗမာလူမျိုးသမိုင်း၊ ဗမာနိုင်ငံသမိုင်းကို ဖျောက်ဖျက်ပစ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အမှန်တကယ်မှာ အေဒီ ၉ ရာစုထက်စောသော ဗမာသမိုင်းအထောက်အထားများ မရှိ၍ မဟုတ်ဘဲ ရှိနေပါလျက် လှစ် ဖော်ပြလိုခြင်းမရှိ၍ လုံးဝ ချန်လှပ်ထားပစ်ခဲ့ခြင်းသာ ဖြစ်ပါသည်။

ရှေးအိန္ဒိယသားတို့သည် သရေခေတ္တရာနိုင်ငံနှင့် လူမျိုးကို ဗြဟ္မာ (အသံထွက် ဗရမ္မာ)ဟု သိရှိ ခေါ်ဆိုခဲ့ကြကြောင်း၊ ဗရမ္မာမှ ဗရမ္မာ-မြန်မာဟု ရွှေ့လျားပြောင်းလဲလာကြောင်း၊ ဗရမ္မာခေါ် မြန်မာလူမျိုး၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် အေဒီ ၃ ရာစုကတည်းက ပေါ်ပေါက်ထွန်းကား နေပြီဖြစ်ကြောင်း Burmese Sketches (ဗမာသမိုင်းကောက်ကြောင်း) စာအုပ်၌ ဆရာကြီး တော်စိန်ခို (ကျောက်စာဝန်)က ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ယင်း Burmese Sketches

စာအုပ်ကို အခြားစာတမ်းတစ်စောင်တွင် လုတ်ကျမ်းကိုအဖြစ် သုံးစွဲခဲ့ဖူးသော်လည်း သရေခေတ္တရာ ဗမာနိုင်ငံ၊ ဗမာလူမျိုးဟူသော အချက်ကို သူ၏ ဗမာသမိုင်းပြုစုပါသည် ဟူသော စာတမ်းများတွင် တစ်လုံးတစ်ပါးမျှ ဖော်ပြခြင်းမပြု၊ ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသည်။ ကာဗွန်သက်တမ်း စစ်ဆေးချက်အရ သရေခေတ္တရာ ဗမာမြို့ကြီး သက်တမ်းမှာ ဘီစီ ၁ ရာစု၊ အေဒီ ၁ ရာစုကြားတွင် ရှိပါသည်။

သရေခေတ္တရာတွေ့ ရှေးဟောင်း ဗြဟ္မီ အက္ခရာ အုတ်ခဲစာ၊ ကျောက်စာများက သရေခေတ္တရာမြို့ကြီးသည် ဘီစီ ၆ ရာစုနှင့် ဘီစီ ၃ ရာစုကြားတွင် ထွန်းကားနေပြီဟု သက်သေခံနေကြပါသည်။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၁၀ ခုနှစ်(ဝါ) ဘီစီ ၄၄၀ ခုနှစ် (ဝါ) ဘီစီ ၅ ရာစုတွင် သရေခေတ္တရာပြည်ကြီးကို ဆောက်လုပ် တည်ထောင်ခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားသော သရေခေတ္တရာ၊ ရာဇဝင်မှတ်တမ်း မှန်ကန်ကြောင်း သရေခေတ္တရာတွေ့ ဘီစီ ၆ ရာစု မဇ္ဈိမသုံး ဗြဟ္မီအက္ခရာများက ထောက်ခံနေပါသည်။

ရှေးမဇ္ဈိမသားတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံကို အစဉ်အလာအားဖြင့် ဗရမ္မာဒေရို (Burm-ar Deisai-ဗမာနိုင်ငံ) ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ဆရာကြီး W.S Deisai (ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမိုင်းပါမောက္ခ၊ ၁၉၄၆-၄၇)၏ စာအုပ်တွင်လည်း ဖော်ပြထားပါသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ် မတိုင်ခင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်ရန် လာရောက်ကြသော အိန္ဒိယသားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယင်းကာလ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေချ နေထိုင်လာသော အိန္ဒိယသားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယခုခေတ် အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ နီပေါနိုင်ငံသား တို့သည်လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရဘက်မှ သစ္စာရှိရှိ၊ သတ္တိရှိရှိ၊ သေသေကျေကျ၊ ရွပ်ရွပ်ချုံ့ချုံ့ တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့ကြသော ဂေါ်ရခါးတပ်ဖွဲ့များမှ ဂေါ်ရခါးလူမျိုး၊ တပ်မှီလ်တပ်သားတို့သည်လည်းကောင်း၊ ဗမာလူမျိုးကို ရှေးမူလအမည်အတိုင်း ဗရမ္မာဟုသာ ခေါ်ဝေါ်ကြပါသည်။

ဗမာလူမျိုး၊ ဗမာနိုင်ငံသမိုင်းသည် ဘီစီ ၃ ရာစုထက်နောက်မကျဘဲ ပေါ်ပေါက် ထွန်းကားနေပြီဖြစ်ကြောင်း အိန္ဒိယ အထောက်အထားများက သက်သေတည် ဖော်ပြ နေကြပါသည်။ လုတ်၏ “ဗမာအစ ကျောက်ဆည်” စာတမ်းတွင် ဘီစီခေတ် သရေခေတ္တရာ ဗမာလူမျိုး၊ ဗမာနိုင်ငံကိုသိရှိဖော်ပြသော အိန္ဒိယအထောက်အထား (India Sources) များကို တစ်ခွန်းတစ်စမျှ မပြောဘဲ တစ်ဖက်သတ် ချန်လှပ်ထားခဲ့ပါသည်။

ရှေးတရုတ်နန်းတော်သည်လည်း ယူနန်နှင့် တောင်ပင်လယ်ကြားရှိ နိုင်ငံကြီးကို ဘီစီ ၂ ရာစုကတည်းက သိရှိမှတ် တမ်းတင်ထားကြပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယူနန်တိုင်းနှင့် တောင်ပင်လယ်ကြားရှိ ဘီစီ ၂ ရာစု၊ အေဒီ ၄ ရာစုခေတ် မြန်မာနိုင်ငံကို ဗရမ္မာ(ဗမာ)နိုင်ငံ၊ ပျူနိုင်ငံဟု အမည် ၂ မျိုးဖြင့် တရုတ်တို့ ခေါ်ဆို မှတ်တမ်းတင်ထားကြပါသည်။ ဘီစီ ၂ ရာစုနှင့် အေဒီ ၃ ရာစုကြားတွင် ရှေးတရုတ်တို့ ရှေးခေတ်မြန်မာနိုင်ငံကို သိရှိခေါ်ဝေါ်သော အမည်များမှာ ဗရမ္မာ ဟုလည်းကောင်း၊ ပျူဟုလည်းကောင်း၊ ဆရာဦးရည်စိန် ဖော်ထုတ်တင်ပြခဲ့ပါသည်။

ဗရမ္မာမှ မရမ္မာ၊ မြန်မာဟု ပြောင်းလဲနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဦးရည်စိန် ရေးသားတင်ပြခဲ့ ပါသည်။

သရေခေတ္တရာ ရာဇဝင်တွင် မြန်မာဟူသော ပျူဟုလည်းကောင်း၊ ပဲခူးနယ် ဓမ္မစကြာ ကိုးသိန်းကိုးသန်းဘုရား သမိုင်းတွင် မြန်မာပျူမင်း အနော်ရထာဟုလည်းကောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြချက်တို့ပါ မြန်မာသည် ပျူဟူသော ရှေးမြန်မာရာဇဝင် မှတ်တမ်း မှန်ကန်ကြောင်း၊ ဗရမ္မာ(ဗမာ)ကို ဗရမ္မာ(ဗမာ) ဟုလည်းကောင်း၊ ပျူဟုလည်းကောင်း အမည် ၂ မျိုးလုံးဖြင့် သိရှိဖော်ပြ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော ရှေးတရုတ် နန်းတော်မှတ်တမ်းများက ထောက်ခံလျက်ရှိပါသည်။

ရှေးအိန္ဒိယသားတို့က ဗရမ္မာလူမျိုး၊ ဗရမ္မာနိုင်ငံဟု သိရှိခေါ်ဝေါ်သော ဘီစီ ၂ ရာစု၊ သရေခေတ္တရာလူမျိုးနှင့် နိုင်ငံကို ဘီစီ ၂ ရာစု ရှေးတရုတ်တို့က ပျူနိုင်ငံ၊ ပျူလူမျိုးဟု သိရှိခေါ်ဝေါ်ပုံကလည်း ဗမာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ထောက်ခံနေပါသည်။

တရုတ်သုံးပြည်ထောင်ခေတ်(အေဒီ ၂၂၀ - ၂၆၈) ရှုနိုင်ငံမှတ်တမ်းသည် ရှေးခေတ် မြန်မာနိုင်ငံကို ဗရမ္မာဟု လည်းကောင်း၊ ပျူဟုလည်းကောင်း ဗရမ္မာ(ဗမာ)သည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ၂ မည်လုံးဖြင့် သိရှိခေါ်ဝေါ်ဖော်ပြ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ဝေဒနိုင်ငံသည် အေဒီ ၂၂၀-၂၆၈ ဗရမ္မာနိုင်ငံ ကို ဗရမ္မာနှင့် ပျူဟူသောအမည်နှင့် တကွ ပုဂံနိုင်ငံဟူသော အမည်ဖြင့်လည်း ဖော်ပြမှတ်တမ်းတင်ထားရာ အေဒီ ၂ ရာစုဆန်းစတွင် သရေခေတ္တရာခေတ် ချုပ်ငြိမ်းပြီး ဗမာတို့ ပုဂံမင်းနေပြည်သစ် တည်ထောင်ကာ ပုဂံနိုင်ငံ၊ ပုဂံခေတ်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်ဟူသော ရှေးဗမာပုဂံရာဇဝင်မှတ်တမ်း မှန်ကန်ကြောင်း တရုတ်ဝေဒမှတ်တမ်းက ထောက်ခံလျက်ရှိပါသည်။

လုစ်သည် သူ၏ ဖုန်ကန်တူလူစာတမ်းတွင် အေဒီ ၃ ရာစု အဆိုပါတရုတ်မှတ်တမ်းပါ ဖုန်ကန်ခေါ် ပုဂံအကြောင်း ဆွေးနွေးသုံးသပ်ပြီး အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံရှိကြောင်း၊ ယင်းပုဂံနိုင်ငံကို တရုတ်တို့သိရှိသည်မှာ ယုတ္တိအထောက် အထားရှိကြောင်း သဘောတူ လက်ခံဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗမာအစကျောက်ဆည်” စာတမ်း၌ အေဒီ ၈၄၉ ခုနှစ်(ဝါ) အေဒီ ၉ ရာစုအခါကျမှ ဗမာလူမျိုးနှင့် ပုဂံပြည်၊ ပုဂံနိုင်ငံ စတင်ပေါ်ပေါက်သည် ဟူသော ရေးသားပြောဆိုချက်တို့မှာ သူ၏ ဖုန်ကန်တူလူစာတမ်းပါ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံနှင့် ရှေ့နောက်မညီကြောင်း၊ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံကို စစ်ချီတိုက်ခိုက်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် အေဒီ ၃ ရာစု ဝေဒီနိုင်ငံမှတ်တမ်းနှင့် မကိုက်ညီဘဲ မှားယွင်းနေကြောင်း ပေါ်ပေါက်လျက် ရှိပါသည်။ ဝေဒီမှတ်တမ်းအရ ဗမာနိုင်ငံ၊ ပုဂံနိုင်ငံသည် အေဒီ ၃ ရာစုတွင် ထွန်းကား တည်ရှိနေကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။

ယင်းဗမာ ပုဂံနိုင်ငံကို အေဒီ ၆ ရာစု လျန်မင်းဆက်မှတ်တမ်းကလည်း ဗရမ္မာနိုင်ငံဟု ဆက်လက်မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားပြန်ရာ အေဒီ ၉ ရာစုမှ ဗမာလူမျိုး ကျောက်ဆည်သို့ ရောက်ရှိကာ ဗမာသမိုင်းစတင်သည်ဆိုသော လုစ် စကား မှားယွင်းကြောင်း ထပ်မံ ပေါ်ပေါက်နေပြန်ပါသည်။

အေဒီ ၁၁ ရာစု စုန့်ခေတ်က တရုတ်မှတ်တမ်းသည် ဗမာပုဂံနိုင်ငံကို ပျူနိုင်ငံဟု လည်းကောင်း၊ အေဒီ ၁၃-၁၄ ရာစု ယွန်ရှီခေတ် တရုတ်မှတ်တမ်းတို့သည် ဗမာနိုင်ငံကို ပျူနိုင်ငံ၊ ပုဂံနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံဟုလည်းကောင်း ၂ နိုင်ငံသံ တမန် အဖွဲ့များ အပြန်အလှန် စေလွှတ်ရောက်ရှိပြီး မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ ယင်း အေဒီ ၁၁ ရာစု ၁၄ ရာစု တရုတ် မှတ်တမ်းတို့ကလည်း ဗမာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ဗမာသည် ပျူ ဗမာနိုင်ငံ၊ ပုဂံနိုင်ငံဟူသည် ပျူနိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ထောက်ခံဖော်ပြလျက်ရှိပါသည်။

သရေခေတ္တရာ ခင်ဘကုန်း ဌာပနာတွေ့ ငွေဗောဓိကြုတ် ပတ်လည်တွင်လည်း ရှေးဟောင်းအက္ခရာများဖြင့် စာများ ရေးထိုးထားရာ ပုဗရိမိဟု ရေးထိုးပါရှိသည်မှာ ပြည်တွင်းတွေ့ အထောက်အထားတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ပုသည်ပျူ၊ ဗရမိသည် (သက္ကဋ္ဌအသုံးအနှုန်း) မှာ ဗရမာ၊ ဗရမ္မာဖြစ်၍ ပုဗရိမိဟူသည်မှာ ပျူဗရမ္မာ၊ ပျူမရမ္မာ၊ ပျူမြန်မာ ဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိရာ ပျူသည် မြန်မာဟူသော သရေခေတ္တရာ ရာဇဝင်နှင့် ပျူရာဇဝင်တို့ပါ မှတ်တမ်းတင်ချက် မှန်ကန်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

သရေခေတ္တရာသည်လည်း မြန်မာ ပျူ၊ ပုဂံသည်လည်း မြန်မာပျူဖြစ်ကြောင်း ကောင်းစွာ ပေါ်ပေါက်လျက် ပဲခူး နယ် ကိုးသန်းကိုးသိန်း ဘုရားသမိုင်း၌ ပုဂံမြန်မာ၊ ပျူမင်း အနော်ရထာဟု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ခြင်းမှာလည်း မှန်ကန်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

ရခိုင်ရာဇဝင် မှတ်တမ်းတို့သည်လည်း ရခိုင်ဒေသသို့ စစ်ချီလာသော ပုဂံမင်းတို့ကို အရှေ့ပြည်၊ ပုဂံရွှေမှောက်မင်း နှင့် ပျူခြောက်သောင်း၊ အနော်ရထာမင်းနှင့် ပျူကိုးသောင်း၊ အလောင်းစည်သူမင်းနှင့် ပျူတစ်သိန်း၊ ရခိုင် မင်းသမီးဇချင်း၌ ပျူတစ်သိန်းမင်း အလောင်းစည်သူ ဟုလည်းကောင်း၊ ပင်းယ ပျူနိုင်ငံ၊ အင်းဝပျူများ တောင်ငူခေတ် တပင်ရွှေထီးမင်းနှင့် ပျူစစ်သည်များ၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် အရှေ့ပြည်မှ ပျူများစသဖြင့် ပုဂံ၊ ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ ကုန်းဘောင် ခေတ်အဆက်ဆက် ပြည်မမြန်မာမင်း၊ မြန်မာပြည်သူပြည်သားများနှင့် မြန်မာတပ်ဖွဲ့များကို ပျူများဖြစ်ကြောင်း အစဉ်အဆက် သိရှိမှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားကြပါသည်။ မြန်မာသည် ပျူဟူသော ရှေး မြန်မာရာဇဝင်ဖော်ပြချက် မှန်ကန်ကြောင်း ရခိုင်ရှေးရာဇဝင်တို့က ထောက်ခံနေကြပါသည်။

မဇ္ဈိမတိုက်ဗုဒ္ဓဂါယာတွင် ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာကြီး တစ်ချပ်တွေ့ခဲ့ပြီး ယင်းပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာကြီး၌ ပုဂံမင်းကြီးတစ်ပါးကို ပုတသိန်းမင်း (ပျူတစ်သိန်းမင်း) ဟု မှတ်တမ်းရေးထိုး ဖော်ပြချက်ကလည်း ပုဂံမြန်မာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း၊ ရခိုင်မင်းသမီး ဇချင်းပါ ပုဂံမင်းကို ပျူတစ်သိန်းမင်းဟု မှတ်တမ်းတင်ပြု ဖော်ပြချက်မျိုး ရှေးပုဂံခေတ်အခါက အမှန်တကယ် ရှိခဲ့ကြောင်း ထပ်ဆင့်ထောက်ခံနေပါသည်။

သရေခေတ္တရာသည် ဗမာလူမျိုး၊ ဗမာနိုင်ငံဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသော အိန္ဒိယမှတ်တမ်းများ၊ ဗမာသည်ပျူဖြစ်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြလျက်ရှိသော အေဒီ ၃ ရာစုမှ ၁၄ ရာစု တရုတ်မှတ်တမ်းများကို လှစ်မဖော်ပြဘဲ ချန်လှပ်ထားပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ပြည်တွင်း ရခိုင်ရာဇဝင်များကိုလည်း လှစ်လေ့လာဖော်ပြခြင်းမပြု ချန်လှပ် ထားခဲ့ပါသည်။

လူမျိုးတစ်မျိုး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သမိုင်းကိုပြုစုလျှင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းမှတ်တမ်းများ၊ ရှေးခေတ် ပြိုင်ကျောက်စာများကိုလည်းကောင်း၊ ခေတ်ပြိုင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများမှ မှတ်တမ်းများကိုလည်းကောင်း သုတေသနပြု လေ့လာရသော သမိုင်းပညာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့်အညီ ဗမာသမိုင်းကို ပြုစုရာ၌ လှစ်လှုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိ၊ ပြည်တွင်းပြည်ပ အထောက်အထားများကို လှစ်ချန်လှပ်ခဲ့ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

ဗမာတို့၏ ပုဂံသမိုင်းနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ရှိနေသော အထောက်အထားများကို “ဗမာအစ ကျောက်ဆည်” စာတမ်းတွင် လှစ်ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြခြင်းမရှိပါ။

ရှေးဗမာ ပုဂံရာဇဝင်တို့က အေဒီ ၁၀၈ ခုနှစ် ယုန်လွတ်ကျွန်းအရပ်တွင် သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းသည် ပထမပုဂံပြည် အရိမန္တနပူရကို တည်ထောင်ကြောင်း၊ အေဒီ ၃၄၄ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်း သေဥ်လည်ကြောင်သည် လောကနန္ဒအရပ်သို့ ရွှေ့၍ ဒုတိယပုဂံပြည် သီရိပစ္စယာမြို့ကို တည်ထောင်ကြောင်း၊ အေဒီ ၅၆၆ ခုနှစ် ပုဂံမင်း.....သည် သမ္မတီးအရပ်သို့ရွှေ့၍ တတိယပုဂံပြည် တမ္ပဝတီကို တည်ထောင်ကြောင်း၊ အေဒီ ၈၉၄ ခုနှစ်တွင် ပုဂံမင်း ပျဉ်ပြားသည် ကျောက်စကားအရပ်သို့ ရွှေ့၍ စတုတ္ထပုဂံပြည် အရိမန္တနပူရကို တည်ထောင်ကြောင်း၊ ပုဂံပြည် ၄ ပြည်ရှိခဲ့ကြောင်း၊ ပုဂံမင်း ၅၅ ပါးရှိကြောင်း မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အေဒီ ၂ ရာစု - ၄ ရာစု ကာလအတွင်း အေဒီ ၃ ရာစုတွင် ဝေဒနီဇ်မှ နာမည်ကျော်တရုတ်စစ်သူကြီး ချူကောလိယန်း ခေါင်းဆောင်သော တရုတ်စစ်တပ် မှစစ်ချီ တိုက်ခိုက်ခဲ့ဖူးသော ပထမပုဂံပြည်ခေတ် ပုဂံနိုင်ငံကို တရုတ်ဝေ မှတ်တမ်း၌ အတိအလင်း ဖော်ပြမှတ်တမ်းတင် ထားခဲ့ပါသည်။ အေဒီ ၄ ရာစုတည် ဒုတိယပုဂံမြို့သီရိပစ္စယာအမည်ကို ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာများစွာ၌ ရေးထိုးဖော်ပြပါရှိသည်။ ဗရမ္မာဟုလည်း ရှေးတရုတ်တို့ သိရှိခေါ်ဝေါ်သော ပျူနိုင်ငံမှ အင်အားတောင့်တင်းပြီး ထင်ရှားကျော်ကြားသော မြို့ကြီး ၃၂ မြို့ အမည်စာရင်းဝင် တမ္ပအမည်ရှိမြို့ကြီးတစ်မြို့ကို တရုတ်မင်းဆက် မှတ်တမ်းသစ်ကြီးတွင် မှတ်တမ်းတင်ပါရှိပြီး ယင်း တမ္ပမြို့ကြီးသည် (တတိယ) ပုဂံမြို့ တမ္ပဝတီဖြစ်ကြောင်း ဆရာဦးရည်စိန်နှင့် ဆရာကြီးဒေါက်တာသန်းထွန်းတို့က ဆိုပါသည်။ စတုတ္ထပုဂံ ပြည်ကြီးကား အများသိထင်ရှားပြီးဖြစ်ပြီး အေဒီ ၁၃-၁၄ ရာစု ယွန်းရှိမှတ်တမ်းကြီးတွင် ပုဂံနိုင်ငံကို ပျူနိုင်ငံ၊ မြန်မာနိုင်ငံ၊ ပုဂံနိုင်ငံဟု ၃ မည်လုံးဖြင့် သိရှိမှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အေဒီ ၁၀၈ ခုနှစ် (အေဒီ ၂ ရာစု) တွင် စတင်တည်ထောင် ထွန်းကားသည်ဟု ရှေးဗမာ ပုဂံရာဇဝင်နှင့် အခြားသော ရှေးဗမာရာဇဝင်များက ဖော်ပြမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော ပုဂံနိုင်ငံကို ရှေးတရုတ်တို့ အေဒီ ၃ ရာစုမှ အေဒီ ၁၄ ရာစုအထိ သိရှိမှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားကြရာ ပုဂံခေတ်ကြီးသည် နှစ်ပေါင်း တစ်ထောင့်နှစ်ရာခန့် သက်တမ်း ကြာမြင့်စွာ ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း၊ ပုဂံမင်းဆက်သည် နှစ်တစ်ထောင့်နှစ်ရာခန့် သက်တမ်းမြင့်ကြာ ထွန်းကားခဲ့ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

တရုတ်ပြေးမင်းခေါ် ပုဂံနရသီဟပတေ့မင်းတည် မင်္ဂလာစေတီတွေ့ ရှေးဟောင်းကျောက်စာ (အင်းဝခေတ် အက္ခရာ ပုံစံနှင့်ဆင်၍ အင်းဝခေတ်ထိုး ကျောက်စာဟု ယူဆသော ကျောက်စာတွင် ပုဂံပြည်ကြီး၌ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းမှ နရသီဟပတေ့မင်းအထိ မင်းပေါင်း ၅၁ပါးရှိကြောင်း မှတ်တမ်းရေးထိုး ပါရှိသည်။ ပုဂံခေတ်နှောင်းရေး နာမည်ကျော် သင်ပုန်းကြီးဋီကာကျမ်း၊ ကျမ်းဦး ပါဠိဘာသာလင်္ကာ၌ သရေခေတ္တရာပြည်ကြီး ထွန်းကားကြောင်း၊ ထို့နောက် ပုဂံပြည်ကြီး ထွန်းကားကြောင်း၊ ပုဂံပြည်ကြီးတွင် သမုဒ္ဒရာဇ်မင်းမှ (နရသီဟပတေ့မင်းနောက်ပိုင်း) စောမွန်နစ်မင်း အထိ မင်းပေါင်း ၅၅ ပါး စိုးစံကြောင်း ဖော်ပြရေးသားချက်က ပုဂံရာဇဝင်ပါ ပုဂံမင်းပေါင်း သမုဒ္ဒရာဇ်မှ စောမွန်နစ် အထိ မင်းပေါင်း ၅၅ ပါးရှိကြောင်း၊ မှတ်တမ်းတင်ချက် မှန်ကန်ကြောင်း ထောက်ခံလျက် ရှိသည်။

လုစ်သည်အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံကို စစ်ဆင်တိုက်ခိုက်ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်သော တရုတ်မှတ်တမ်းပါ ပုဂံနိုင်ငံကို “ဖူကန်တူလူ” စာတမ်းတွင် လေ့လာသုံးသပ် လက်ခံခဲ့သော်လည်း “ဗမာအစကျောက်ဆည်” စာတမ်းတွင် အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံ အထောက်အထားဖြစ်သော ယင်းတရုတ်မှတ်တမ်းကို လုံးဝချန်လှုပ်ထားခဲ့ပါသည်။ ထိုနည်းတူစွာ ဒုတိယပုဂံမြို့ သီရိပစ္စယာကို ဖော်ပြထားသော ပုဂံခေတ်ဗမာကျောက်စာ ၁၄ ချပ်ကို သူနှင့် ဆရာကြီး ဦးဖေမောင်တင် တည်းဖြတ်ပုံနှိပ်သော “Inscriptions of Burma” (ရှေးဗမာနိုင်ငံ ကျောက်စာများ) စာအုပ် ၅ တွဲတွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့သော်လည်း ‘ဗမာအစ ကျောက်ဆည်’ စာတမ်း၌ လုံးဝဖော်ပြခြင်းမပြုဘဲ ချန်လှုပ်ထားခဲ့ ပါသည်။ တရုတ်စာရေး၊ မြန်မာစာရေး ဘာသာပြန် ရေးသားနိုင်လောက်အောင် တတ်ကျွမ်းပြီး တရုတ်ဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ မြန်မာဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ကိုယ်တိုင်ပြန်ဆို ရေးသားဖူးသော လုစ်သည် တရုတ် မင်းဆက်မှတ်တမ်းသစ်ပါ (ဗမာခေါ်) ပျူနိုင်ငံမှ မြို့ကြီး ၃၂ မြို့စာရင်းပါ တမ္ပမြို့ကြီးကို တမ္ပပုဂံမြို့ကြီး ဖြစ်ကြောင်း မမြင် လျှမ်းလေသည်။

ယင်းကဲ့သို့ တရုတ်မှတ်တမ်းများ၊ ပုဂံခေတ် ရှေးဗမာကျောက်စာများကို ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြမှု မပြုခြင်း၊ ချန်လှုပ်ထားခြင်း၊ လျှမ်းခြင်းများဖြင့် လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းသည် ဘီစီခေတ် သရေခေတ္တရာ ဗမာနိုင်ငံ၊ အေဒီ ၃ ရာစုဗမာနိုင်ငံ၊ ပုဂံနိုင်ငံ၊ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံမြို့တို့ကို မဖော်ပြ။ ပုဂံမင်းသည် ပျူတစ်သိန်းမင်းဟုခေါ် ပျူမင်းဖြစ်ကြောင်း ကျောက်စာကို မဖော်ပြ။ ဗမာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ရှိနေသောအထောက်အထားများကို မဖော်ပြသည့်ပြင် ဗမာသည် ပျူမဟုတ်ဟု အထောက်အထားမဲ့ ရေးသားပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

ဗမာကို ပျူနှင့်မတူဟု ပြောရန် မြစေတီပျူစာဟု ယာယီအမည် ဗလက်ဒင်တပ်ပေးခဲ့သော အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာ တစ်မျက်နှာကို အကြောင်းပြခဲ့၏။ သို့သော် ယင်းပုဂံမြစေတီတွေ့ အမျိုးအမည်မသိစာကို ဗလက်ဒင်က ပျူဟုအပြီးသတ် အတည်မပြုခဲ့။ ဗလက်ဒင်သည် ယင်းစာမျက်နှာပါ စာလုံးများကို ယင်းကျောက်တိုင်ပါ ပါဠိစာမျက်နှာ၊ မွန်စာမျက်နှာ၊ မြန်မာစာမျက်နှာတို့ပါ စာလုံးများနှင့် နှိုင်းယှဉ်တိုက်ဖတ်ပြီး ပါဠိသံနှင့် ဆင်တူသောစကားလုံးတို့ကို ပါဠိဝေါဟာရများ၊ သက္ကဋ္ဌသံနှင့်ဆင်တူသော စာလုံးများကို သက္ကဋ္ဌဝေါဟာရများ၊ မွန်သံနှင့်ဆင်တူသော ‘ထ’ (ရွှေကိုခေါ်သော စကားလုံး)ကို မွန်ဝေါဟာရဟု စာရင်းထုတ်၏။ သို့သော် ဗမာသံနှင့် ဆင်တူသော ယင်း အမျိုးအမည် မသိသော စာမျက်နှာပါ စာလုံးဝေါဟာရများဖြစ်သော သား၊ မယား၊ တိုင်းပြည်၊ ရွာ၊ မြ ဟူသောစာလုံးများ...ကိုမူ ဗမာဝေါဟာရဟု စာရင်းမထည့်ဘဲ မြန်မာနှင့်မတူသော ပျူဝေါဟာရဟု ချော်တော့ငေါ့ကာ ပျူစာလုံးများဟု မှားရေးခဲ့ပါသည်။ ပါဠိ၊ သက္ကဋ္ဌ၊ မွန်၊ မြန်မာအသံများနှင့် အသံချင်းဆင်တူသော စာလုံးဝေါဟာရ ၆၀ ကိုသာ ဆိုင်ရာ အသံတူဘာသာစကား ဝေါဟာရ အဓိပ္ပာယ်ကို ဗလက်ဒင်ပြဆိုနိုင်ခဲ့သည်။ သို့တိုင်အောင် စာလုံး ၆၀ လုံးမမှန်။ အမှားများစွာ ပါရှိနေ၏။ ထိုမှတစ်ပါး အသံဆင်တူ မတွေ့ရသော ကျန်စာလုံး ၄၀၀ ကျော်ကို ရေးသားထားသော ရာနှင့်ချီနေသော ဝေါဟာရများကို ဗလက်ဒင် တစ်လုံးမျှ အဓိပ္ပာယ်မဖော်နိုင်ခဲ့ပါ။ ဝါကျဖွဲ့ထုံးနှင့် သဒ္ဒါစနစ်ကိုလည်း ဗလက်ဒင် မဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါ။ ထိုသို့ ဝါကျဖွဲ့ထုံး၊ သဒ္ဒါစနစ်နှင့် ရာချီနေသော ဝေါဟာရများကို ဗလက်ဒင် မဖော်ထုတ်နိုင်သဖြင့် ယင်းအမျိုးအမည် မသိသော စာမျက်နှာကို ရေးထိုးသော ဘာသာစကားမှာ မည်သည့်ဘာသာစကားဟု ဗလက်ဒင်လုံးဝမသိ။ မဖော်ထုတ်နိုင်။

ယင်းသို့ အမျိုးအမည်မသိ၊ စာမျက်နှာကို မူလဘာသာစကားအမည် မဖော်ထုတ်နိုင်လျှင် အမျိုးအမည်မသိစာ (unknown inscription) ဟုသာ သုတေသန၌ ခေါ်ဆိုရပါသည်။ မည်သည့်ဘာသာစကားမှန်း မသိ၍ လူမျိုးအမည် ဘာမျှမတပ်ရပါ။ ယင်းသုတေသနထုံးကို ကျောက်စာဝန် အီးဖောချမ္မားနှင့် တော်စိန်ခိုတို့လိုက်နာလျက် ပုဂံမြစေတီတွေ့ အမျိုးအမည်မသိစာ (unknown) ဟုသာအမည်တပ် ခေါ်ဝေါ်ရေးသား ပြောဆိုခဲ့ကြ၏။ ယင်းသုတေသနထုံးကို ချိုးဖောက်လျက် ဗလက်ဒင်က ပုဂံမြစေတီတွေ့ အမျိုးအမည်မသိ စာမျက်နှာနှင့် အလားတူ ဆင်တူသော ရှေးအက္ခရာတို့ဖြင့် ရေးထိုးသော သရေခေတ္တရာတွေ့ ဘုရင်အရိုးအိုး ကျောက်စာများကို ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုရလွယ်အောင် (ဟူသော မသင့်လျော်သော အကြောင်းပြချက်ပြလျက်) “ပျူစာ၊ ပျူအက္ခရာများ” ဟု ယာယီအမည် မှည့်ခေါ်လိုက်ပါသည်ဟု သုတေသန စည်းကမ်းဖောက်ပြီး “ပျူ” အမည်တပ်ခဲ့၏။

သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီတွေ အမျိုးအမည်မသိ ကျောက်စာများနှင့် အက္ခရာများကိုလည်းကောင်း၊ သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းကြီးကိုလည်းကောင်း “ပျူ”ဟု အမည်တပ်ခြင်းမှာ မြန်မာရာဇဝင်များအရ မဖြစ်နိုင်သော အချင်းအရာမဟုတ် ဟုလည်း ဆိုလိုက်သေး၏။ ယင်းသို့ ရှေးဗမာရာဇဝင်များကို သုံးစွဲသော်လည်း ရှေးဗမာရာဇဝင်တို့တွင် “မြန်မာသည် ပျူ၊ မြန်မာပျူ ဗရမ္မာ (ဗမာ)မှ ပရမ်းမာ၊ ပြုမာ၊ မြန်မာသို့ ကာလမြင့်ကြာ ညောင်းသောအခါ အသံများကို ရွှေ့ပြောင်းခဲ့သည်။ ပျူနှင့် မြန်မာသည် ဗရမ္မာ(ဗမာ)၏ အမည်ပွားများဖြစ်သည်” ဟုဖော်ပြချက်ကိုမူ ဗလက်ဒင်ဖော်ပြခြင်းမပြု၊ ချန်လှပ်ထားခဲ့၏။ ယင်းနည်းအားဖြင့် သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံတွေ့ ရှေးဟောင်းဗမာစာများကို ပျူစာဟု ခေါ်တွင်ကြကုန်၏။

ယင်းအမျိုးအမည်မသိ ကျောက်စာများမှ ဝါကျဖွဲ့ထုံးနှင့် သဒ္ဒါစနစ်ကို ဖော်နိုင်ဖို့ဝေးစွ ဝေါဟာရတစ်လုံးပင် အဓိပ္ပာယ် ဖော်နိုင်စွမ်းမရှိ၊ မဖော်နိုင်ခဲ့သော လုစ်နှင့် ချားဒူရွှင်ဆယ်လ်တို့ နှစ်ဦးသည် သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံတွေ့ ရှေးဟောင်းအမျိုး အမည်မသိ ရှေးဟောင်းစာများကို အံ့ချီးဖွယ်ရာ ပျူစာပညာရှင် ဗလက်ဒင်က “ပျူစာ” ဟုပြောလိုက်၍ ထိုစာတို့ကို “ပျူစာ”ဟု သူတို့ ခေါ်ဝေါ်ရေးသားခြင်းဖြစ်ကြောင်း ရေးသားပြောဆိုကြ၏။ သို့သော် ယင်းအမျိုးအမည်မသိစာများကို “ပျူစာ”ဟု ဗလက်ဒင်အတည်မပြုခဲ့ကြောင်း၊ “ပျူစာ”ဟု ဗလက်ဒင်အမည်ပေးသည်မှာ လောလောဆယ် ယာယီအမည် သာဖြစ်ပြီး နောင်သုတေသန အသစ်များဖြင့် ပြန်ပြင်ခေါ်ရန် ဖြစ်ကြောင်း ဗလက်ဒင်ကိုယ်တိုင် ဝန်ခံရေးသားပြောဆိုခဲ့သည်တို့ကို တစ်လုံးတပါဒမျှ ပြန်လည်ဖော်ပြခြင်း မပြုခဲ့ကြ။ ဤနည်းအားဖြင့် ပြည်တွင်းပြည်ပ သမိုင်းကျောင်းသားများ၊ သမိုင်းဆရာများ၊ သမိုင်းစာဖတ် ပရိသတ်များသည် သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီတွေ့ ရှေးဟောင်းအမည်မသိ ကျောက်စာများနှင့် အက္ခရာများကို ပျူစာ၊ ပျူအက္ခရာဟု လိုက်လံခေါ်ဆို အမည်တွင် သွားခဲ့ကြ၏။ မည်သည့်လူမျိုး ဘာသာစကားစာဟု မည်သူမျှ မဖော်ထုတ်နိုင်သေးသော အထက်ပါ အမျိုးအမည်မသိ စာများမှာ အမျိုးအမည်မသိစာဟုသာ ခေါ်ဆို အမည်တွင် ရမည့်အစား အထက်ပါ ဗလက်ဒင်၊ လုစ်နှင့် ဒူရွှင်ဆယ်လ်တို့ ၃ ဦးလက်ချက်ဖြင့် (၁၉၁၁-၁၂ ခုနှစ်မှစ၍) “ပျူစာ”ဟု အမည်တွင်သွားပါတော့သည်။

သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီတို့တွေ့ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများ အတွက် “ပျူစာ”ဟု အမည်တွင်ခဲ့ပုံမှာ သုတေသနရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ရယ်ချင်ဖွယ်ရာကြီး ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ပါအတိုင်း အဆိုပါ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာများကို ပြည်တွင်းပြည်ပ သမိုင်းဆရာများနှင့် စာဖတ်ပရိသတ်များက “ပျူစာ”ဟု လိုက်လံခေါ်ဝေါ်ပြီး “ပျူစာ”ဟု အမည်အတွင်ကြီး တွင်သွားစေသည့် နှစ်အနည်းငယ် ကြာပြီးသောအခါ လုစ်က နောက်တစ်ဆင့်တက်၍ “ပျူစာနှင့် မြန်မာစာမတူ၊ ထို့ကြောင့် ပျူလူမျိုးနှင့် မြန်မာလူမျိုးမတူ၊ ပျူသည် မြန်မာမဟုတ်” ဟု အဆိုသစ်တင်လာခဲ့ပါသည်။ ယင်းအဆိုသည်လည်း သုတေသနရှုထောင့်မှ သုံးသပ်လျှင် ရယ်ချင်ဖွယ်ရာကြီး (ridiculous) သာဖြစ်ပါသည်။

အဘယ်ကြောင့် လုစ်၏ အဆိုတင်စကားသည် ရယ်ချင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းပြပါမည်။

အထက်ပါ သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းနှင့် ပုဂံမြစေတီတွေ့ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးဟောင်း ကျောက်စာများကိုပါ ရာနှင့်ချီနေသော ဝေါဟာရစာလုံးများ၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံနှင့် သဒ္ဒါစနစ်တို့ကို ဗလက်ဒင်မဖော်နိုင်၍ ယင်းရှေးဟောင်းစာတို့မှာ မည်သည့်လူမျိုး ဘာသာစကားမှန်း ဗလက်ဒင် ကိုယ်တိုင်ပင်မသိ။ ဝါကျတစ်ကြောင်းပင် ဗလက်ဒင် မဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့။ လုစ်နှင့် ချားဒူရှင်ဆယ်လ်တို့လည်း ဘာဝေါဟာရ ဘာသဒ္ဒါ ဘာဝါကျမှ မဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ဘဲ ဗလက်ဒင်ကို သံယောင်လိုက်ပြောခြင်းသာ ရှိသည်။ ယင်းရှေးစာတို့ကို “ပျူစာ”ဟု ယာယီအမည်အဖြစ်သာ ဗလက်ဒင် အမည်မှည့်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ယင်းရှေးစာတို့ကို အမှန်မှချ “ပျူစာ”ပါဟု ဗလက်ဒင် အတည်မပြု။ ယင်းရှေးစာတို့ကို နောင်အခါ အမည်ပြန်ပြင်ရန်ဟု ဗလက်ဒင် ဆိုခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ ပျူစာကိုလည်း ဗလက်ဒင်မမြင်ဖူး၊ မသိဖူး၊ ပျူစာသည် ဘယ်လိုဝါကျစနစ်၊ ဘယ်လိုသဒ္ဒါစနစ်မှန်း ဗလက်ဒင်မသိ၊ မပြောနိုင်။ သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံတွေ့ ရှေးစာတို့မှာလည်း ဘယ်လိုဝါကျစနစ်၊ ဘယ်လိုသဒ္ဒါစနစ်မှန်း ဗလက်ဒင်မသိ၊ မပြောနိုင်။ အဆိုပါရှေးစာတို့မှာ ဘာမှန်းမသိသော ပျူစာမဟုတ်ဘဲ အခြားလူမျိုး တစ်မျိုးမျိုးတို့၏ ရှေးဟောင်းစာလည်း ဖြစ်နိုင်ချေရှိနေ၍ ယင်းရှေးစာတို့ကို ပျူစာဟု အမည်တပ်ခြင်းမှာ လွဲမှားကောင်းလွဲမှားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းရှေးစာတို့ကို ဗလက်ဒင်က ဧကန်မှချ “ပျူစာ”ပါဟု အတည်မပြုဝံ့၊ မပြုသာ။ ယင်းရှေးစာတို့၏ အမည်မှန်ကို နောင်ပြန်ပြင်ပါဟုသာ ဗလက်ဒင်ဆိုခဲ့သည်။ ယင်းရှေးစာတို့ကို ပျူစာပါဟု လုစ်လည်း အတည်မပြုနိုင်။ အကြောင်းမှာ ပျူစာကို ဗလက်ဒင်ကဲ့သို့ပင် လုစ်လည်း မသိ၊ မမြင်ဘူး။ ယင်းရှေးစာတို့ကိုလည်း ဘာလူမျိုးစာမှန်း လုစ်မသိ။ ယင်းရှေးစာတို့ကို ဧကန်မှချ ပျူစာပါဟု လုစ်၌ အတည်ပြုနိုင်စွမ်း ဘာမျှမရှိ။ ချားဒူရှင်ဆယ်လ်မှာလည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း အတည်ပြုနိုင်စွမ်းမရှိ။

ထိုသို့ အတည်ပြုနိုင်စွမ်း မရှိသူတို့က ဘာမှန်းမသိသေးသော ရှေးစာတို့ကို ဘာမှန်းမသိသော ပျူစာဟု ဆိုသနည်း။ ဘာမှန်းမသိတာချင်း ပေါင်းလျှင် ပျူစာဖြစ်သည် ဟူသတည်း။ သုညနှင့် သုညပေါင်းလျှင် သုညမရဘဲ တစ် ရသည်ဟု မဟာပညာကျော်ကြီးများ ပြောနေကြသတည်း။

ဘာမှန်းမသိသောစာကို ဗလက်ဒင်ပြော၍ ပျူစာ၊ ထိုပျူစာကို မြန်မာတို့ မဖတ်တတ်၍ မြန်မာစာမဟုတ်၊ ထိုသို့ စာချင်းမတူသဖြင့် ပျူနှင့်မြန်မာလူမျိုးမတူဟု လှစ်က ဆက်လက်ကောက်ချက်ချပါတော့သည်။ ထိုကောက်ချက်သည် မူလကိုက မသေချာ၍ မှန်လိမ့်မည်ဟုဆိုရန် စိတ်ချစရာမရှိ။

ယင်းရှေးစာတို့သည် ဘာလူမျိုးစကားဟု မသိသေး။ ကိုလိုနီခေတ် မြန်မာတို့က ဝါကျမဖတ်တတ်၊ ဝါကျအဓိပ္ပာယ်များ မဖော်နိုင်။ ယခုခေတ် မြန်မာတို့မဖတ်တတ်တိုင်း မြန်မာဘာသာစကား မဟုတ်ဟုဆိုရန် မသေချာပါ။ ရှေးဟောင်းတရုတ်စာများကို ယခုခေတ် တရုတ်တို့ မဖတ်တတ်။ အဓိပ္ပာယ် ဖော်နိုင်ရန်ဝေးစွာ အသံပင် မထွက်တတ် တရုတ်စာမဟုတ်ဟု မည်သူမျှ မပြောကြ။ ရှေးဟောင်း ဂရိစာသည်လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်းသာ။ ယခုခေတ် ဂရိလူမျိုးတို့ မဖတ်တတ်။ အဓိပ္ပာယ် နားမလည်။ အသံထွက် မသေချာတို့ရှိသည်။ ယင်းအပြင် သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီတွေ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာများတွင် မြန်မာဝေါဟာရ များစွာပါရှိနေရာ ရှေးဝါကျများ မဖတ်တတ်ဘဲ မြန်မာစာမဟုတ်ဟု ပြောရန် ဆန္ဒမစောသင့်၊ သတိများစွာ ထားသင့်ပါသည်။

ဗလက်ဒင်၊ လှစ်၊ ချားဒူရှင်ဆယ်တို့သည် အဆိုပါ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးဟောင်း ကျောက်စာများကို ဝါကျမပိုင်းတတ်၊ မဖတ်တတ်၊ သဒ္ဒါစနစ်နည်းနည်းမျှ မဖော်ထုတ်နိုင်။ အသံထွက်မှာ အာရိယန်သံမဟုတ်၊ တိဗက်ဗမာ စကားသံဖြစ်သည်ဟုမူ ဆိုကြ၏။ ယင်းရှေးစာတို့ကိုမူ ၃ ဦး မဖတ်တတ်သည်မှာ မဆန်း။ သူတို့သည် ဗမာမဟုတ်၍ မဖတ်တတ်။ ကျွန်တော်သည် ဗမာတစ်ဦးဖြစ်၍ ထိုရှေးစာများကို လေ့လာဖတ်ရှုကြည့်ရာ ဖတ်တတ်ပါသည်။

ပုဂံမြစေတီတွေ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးဟောင်းကျောက်စာတစ်မျက်နှာမှ ဝေါဟာရ ၃၀ ကျော်ခန့်ကို အဓိပ္ပာယ် စတင်ဖော်ထုတ်ပေးခဲ့သည့် ဗလက်ဒင်၏ ကျေးဇူးပြုမှု ရှိပါသည်။ ထို့နောက် ရှေးဟောင်းအက္ခရာပညာရှင် ဆရာကြီး ဦးသာမြတ်က ထိုစာမျက်နှာမှာ နောက်ထပ် ဝေါဟာရ ၃၀ ကို အဓိပ္ပာယ်ဖော်ထုတ် ကျေးဇူးပြုခဲ့ပါသည်။ ကျန်ဝေါဟာရ များစွာ၏ အဓိပ္ပာယ်များကို ကျွန်တော် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ထုတ်ခဲ့ပါသည်။

ဝါကျတစ်ကြောင်းချင်း ပိုင်းနိုင် ဖတ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းရှေးစာတို့ကို ရေးထားသော ရှေးမြန်မာ သဒ္ဒါစနစ်ကိုလည်း ဖော်ထုတ်နိုင်ပါသည်။ စာလုံး ၃၀ ကျော်ခန့်မှအပ ဗလက်ဒင်ဆက်လက် အဓိပ္ပာယ် မဖော်နိုင်သော ရာချီနေသော ဝေါဟာရများစွာကို အဓိပ္ပာယ် ဖော်နိုင်ပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မဖော်နိုင် မသေချာသောဝေါဟာရ အနည်းငယ်မျှသာ ကျန်ရှိပါသည်။

၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၁၁ ရက်နေ့၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ဝင်း အမရဆောင် တက္ကသိုလ်များ သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန စာတမ်းဖတ်ပွဲတွင် မြန်မာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထားများဖြင့် တင်ပြဖတ်ကြားရာတွင် သရေခေတ္တရာ ဘုရင့်အရိုးအိုး ရှေးကျောက်စာများနှင့် ပုဂံမြစေတီ ယာယီအမည် ပျူဟု တပ်ထားသော အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာတို့ပါ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုချက်များနှင့်တကွ ကျွန်တော် တင်ပြဖတ်ကြား ခဲ့ပါသည်။ ယင်း သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီ ရှေးကျောက်စာတို့မှာ ရှေးဟောင်းဗမာစာ၊ ဗမာသဒ္ဒါ၊ ဗမာဝေါဟာရအများစုနှင့် ဗမာဝါကျများဖြစ်ကြောင်း ဖတ်ကြားတင်ပြခဲ့ပါသည်။ ကန့်ကွက်သူမရှိ ထောက်ခံသူသာရှိပါသည်။ သဘာပတိ နိဂုံးစကားပြောကြားရာ၌ သဘာပတိဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်းက ပျူသည် မြန်မာဖြစ်ကြောင်း အထောက်အထားများစွာဖြင့် ကျွန်တော့်တင်ပြချက်ကို လက်ခံလျက် ပျောက်ဆုံးနေသော ပျူလူမျိုးကို ပြန်ရှာတွေ့ပြီဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း သဘောတူ လက်ခံပြောကြားခဲ့ပါသည်။

လှစ်သည် သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမြစေတီတွေ့ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာများကို မဖတ်တတ်၊ ဝေါဟာရတစ်လုံးမှ အဓိပ္ပာယ် မဖော်ထုတ်နိုင်၊ မည်သည့်လူမျိုး ဘာသာစကားဟု ဘာမျှသေချာမသိပါဘဲ ဗလက်ဒင်ပေးသော ယာယီအမည် ပျူစာကို အတည်မပြုရသေးဘဲ အတည်ပြုပြီးသားပမာ သုံးစွဲလျက် ယင်းရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို ဗန်းပြပြီး ပျူစာနှင့် မြန်မာစာမတူ၊ ပျူသည် မြန်မာမဟုတ်ဟု ဆန္ဒစော ကောက်ချက်ချမှားခဲ့ပါသည်။ ရိုးသားစွာ မှားယွင်းခြင်း ဟုတ်ပါ၏လောဟု သံသယဖြစ်စရာ ရှိပါသည်။ အကြောင်းမှာ အဆိုပါ အမျိုးအမည်မသိ ရှေးကျောက်စာတို့ကို ယာယီအမည်အဖြစ် သုံးခြင်းမှအပ အမှန်မုချ ပျူစာဟု ဗလက်ဒင် အတည်မပြုခဲ့ခြင်းကို သိလျက်နှင့် လိုရာဆွဲ ပြောခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

ဗလက်ဒင် အတည်မပြုမှန်း သိပါလျက်နှင့် လှစ်နှင့် ချားဒူရှင်ဆယ်လ်တို့သည် အဆိုပါ ဘာလူမျိုးစာမှန်း မသိသေးသော စာတို့ကို အမျိုးအမည်မသိစာ (unknown)ဟု

ခေါ်ရမည့်အစား ဗလက်ဒင်က ပျူစာဟုပြော၍ ပျူစာ၊ ပျူစာဟု မှားယွင်းရေး ပြောဆိုခဲ့ကြသော အမှားက ပြည်တွင်းရော ပြည်ပသို့ပါ မှားမှန်းမသိဘဲ ပျံ့နှံ့တွင်ကျယ် သွားပါသည်။ ယင်း ဘာလူမျိုးစာမှန်း မသိသေးသောစာတို့ကို ပျူစာဟု တွင်အောင်လုပ်ပြီးနောက်၌ ၁၉၃၁ ခုနှစ်မှစကာ ပျူနှင့် မြန်မာမတူ၊ ပျူသည် သပ်သပ်၊ မြန်မာသည် ယူနန်တောင်ပိုင်းနေ မန်အရိုင်းလူမျိုးစုမှ ဖြစ်ပေါ်လာတာ ဖြစ်မည်ဟူသော ဗမာသမိုင်း အယူအဆသစ်ကို တီထွင်ရေးသားပါတော့သည်။ ဗမာသည် ပျူဖြစ်ကြောင်း ထောက်ခံဖော်ပြလျှက်ရှိသော အိန္ဒိယအထောက်အထားများ၊ တရုတ်အထောက်အထားများ၊ သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံရေးဗမာ ကျောက်စာအထောက်အထားများ များစွာထင်ရှားရှိနေသည်ကို ချန်လှပ်ပြီး ပျူနှင့်ဗမာ မတူ၊ ဗမာဟူသည်မှာ အေဒီ ၈၃၂ ပျူနိုင်ငံ ပျူလူမျိုး ပျက်သုဉ်းတိမ်ကောပြီးမှ ယူနန်မှရောက်လာသော မန်အရိုင်းလူမျိုးစုဟူသော သမိုင်းအတု လုပ်ဇာတ်ကို တီထွင်ရေးသားခဲ့ပါသည်။

လုစ်၏ ဗမာသမိုင်းလုပ်ဇာတ်အလိုမှာ-

“အေဒီ ၈၃၂ ခုနှစ် နန်စောစစ်ကြောင့် ပျူမင်းနေပြည် ပျူနိုင်ငံ ပျူလူမျိုး ပျက်သုဉ်းသည်။ အေဒီ ၈၃၅ ပဲခူးဟု သူထင်သော မိချန်ခေါ် မြို့ နန်စောစစ်ကြောင့် ပျက်သည်။ ထိုသို့ ပျူနိုင်ငံတွင် ပျူရော မွန်ရော ပျက်သုဉ်းချိန်တွင် ယူနန်တောင်ပိုင်း အစွန်နယ်မှ မန်အရိုင်းမျိုးစုသည် နန်စောလက်အောက် မနေလို၍ ပျူနိုင်ငံ ကျောက်ဆည်သို့ ထွက်ပြေးရွှေ့ပြောင်းသိမ်းပိုက် အခြေချသည်ဟု ထင်သည်။ မန်မှ ဗမာဖြစ်လာသည်ဟု ထင်သည်။ မန်တို့ အေဒီ ၈၃၅ ခန့်တွင် ဝင်ရောက်မလာခင်အချိန်က သရေခေတ္တရာ ပြည်ကြီးသည် အေဒီ ၈ ရာစုတွင် စကောကရင်ကြောင့် ပျက်သည်ဟု ထင်သည်။ ယင်းစကောတို့သည် မင်းဘူး ၆ ခရိုင်သို့ပါ ရောက်ရှိသည်ဟု ထင်သည်။ ပြည်အနောက် စကြောကျွန်း၌လည်း စကောကရင်တို့ နေထိုင်သည်ဟု ထင်သည်။ တကောင်းသည် သက်၊ ကတူးဒေသ၊ ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်သည် မွန်ဒေသ၊ ကျောက်ဆည်နယ်တွင် မွန်အပြင် လဝ၊ သက်ကတူး၊ စကောကရင်၊ ရှမ်းတို့ပါ နေထိုင်ပြီဟု ထင်သည်။ မင်းဘူး ၆ ခရိုင်မှာ ပလောင်တို့နယ်မြေဟု ထင်သည်။ မင်းဘူးခရိုင်မှ မြောက်ဖက်ခန္တီးအထိ ပလောင်မြေဟု ထင်သည်။ ပဲခူးရိုးမ အရှေ့ခြမ်းမြောင် တစ်လျှောက်မှ ပင်လယ်ကမ်းနားအထိ၊ ထိုမှ မုတ္တမကွေ့သည် မွန်တို့နယ်မြေဟု ထင်သည်။ ရှမ်းပြည်သည် ရှမ်းတို့နယ်မြေဟုထင်သည်။ နောင်အခါ မန်မှဖြစ်လာသော ဗမာ(ရှေးခေတ် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့ သူများတွေ့နောက်မှ ရောက်လာသောသူ)တို့ စစ်တိုက်တော်တိုင်း တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်၍ နေထိုင်ရန်နှင့်

စိုက်ပျိုးလုပ်ကိုင်ရန် မြေဩဇာကောင်းမွန်ပြီး ရာသီဥတု သမမျှတသော ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်း
(ပြည်မ) လွင်ပြင်ကြီးကို ဗမာအရင်ရောက်နေသော အခြားလူမျိုးစုများ ဆုံးရှုံးပြီး
ပင်လယ်ကမ်းနားသို့လည်းကောင်း၊ တောတောင်နက်ရာ တောင်တန်းဒေသများသို့
လည်းကောင်း ရှောင်ခွာသွားကြရသည် ထင်သည်” စသဖြင့် လုပ်ဇာတ်ထွင်
ရေးသားခဲ့ပါသည်။

တကောင်းနယ်ကို ကတူး၊ ကျောက်ဆည်ကို မွန်၊ ပြည်သရေခေတ္တရာအနောက် (ရပ်ရှိ)
စကြောကျွန်းနှင့် မင်းဘူးကို စကောကရင်၊ ထို့အပြင် မင်းဘူး ၆ ခရိုင်နယ်မှ မြောက်ဖက်
ခန္တီးဒေသအထိ ပလောင်၊ ပုဂံအပါအဝင် မြန်မာပြည် အလယ်ပိုင်းမှာ သက်၊ ပဲခူးရိုးမ
အရှေ့ခြမ်းမြောင်ကို မွန်၊ တောင်ပိုင်း ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်း တစ်လျှောက်ကို မွန်၊ ယခုခေတ်
ရှမ်းပြည်နယ်ကို အေဒီ ၉ ရာစု ပျူဩဇာခံ ရှမ်းနယ်၊ ချင်းတောင်တွင် ချင်းနယ်ဟု
ထင်မြင်ယူဆကြောင်း ရေးသားသည်။ လှစ်လှစ်ဇာတ်အရ (ဗမာခေါ်) ပျူနိုင်ငံအတွင်း
(ဗမာခေါ်) ပျူမပျက်ခင် (ဗမာခေါ်) ပျူပင် နေစရာ နယ်မရှိတော့။ ဘီစီ ၂ ရာစုတွင် ဗမာခေါ်
ပျူတို့နယ်မြေများ ကြီးကြီးမားမား များများပြားပြားမရှိဘဲ အနိယက ဗမာနိုင်ငံ၊ တရုတ်က
ပျူနိုင်ငံဟု မှတ်တမ်းတင်ခဲ့စရာ မည်သို့ဖြစ်နိုင်မည်နည်း။

ထို့အပြင် အေဒီ ၉ ရာစု ကျောက်ဆည်ကို မွန်၊ ပြည်အနောက် စကြောကျွန်းကို
စကောကရင်၊ မင်းဘူးမှ ခန္တီးကို ပလောင်နယ်၊ တကောင်းနှင့် မြန်မာအလယ်ပိုင်းကို
သက်နယ်၊ ပဲခူးရိုးမ အရှေ့ခြမ်းမြောင် တစ်လျှောက်နှင့် တောင်ပိုင်း
ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းဒေသများကို မွန်နယ်၊ ဟူသော သူ၏ ထင်မြင်ယူဆချက်အတွက် လှစ်၌
ခိုင်မာသော ခေတ်ပြိုင် မှတ်တမ်းအထောက်အထား ဘာမှမရှိ။ အေဒီ ၉ ရာစုကာလက
အကြောင်းအရာများ၊ လူမျိုးများအကြောင်းကို အေဒီ ၉ ရာစု ခေတ်ပြိုင်မဟုတ်သော အေဒီ ၁၂
ရာစု ၁၃ ရာစု ဗမာကျောက်စာများ အနည်းငယ်မျှဖြင့် ပြောနေ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ
သူ၏အဆိုပါ ထင်မြင်ယူဆချက်များ မှန်သည်ဟု ဖော်ပြထောက်ခံသော အေဒီ ၉ ရာစု
မှတ်တမ်းကျောက်စာ ဘာတစ်ခုမျှ လှစ်မှာမရှိ။ ထင်မြင်ယူဆချက် (၀၁) ရော်ရမ်း
မှန်းတွေးထင်ချက်သာ လှစ်မှာရှိသည်။ အထောက်အထားမရှိသော ရော်ရမ်းမှန်းဆ
တွေးထင်ချက်မျိုးမှာ လူတိုင်းပြောတတ်၏။ အမှန်သမိုင်းဟု လက်ခံစရာမရှိသော
အရာများဖြစ်သည်။ ထိုနည်းတူစွာ အေဒီ ၉ ရာစုကာလ အနောက်ရိုးမ၌ ချင်းများ၊ အေဒီ ၉
ရာစုကာလ ရှမ်းကုန်းမြေမြင့်၌ ရှမ်းများဟု လှစ်ထင်ကြေးဖြင့် ပြော၏။ ချင်းနှင့်
ရှမ်းအတွက်လည်း အေဒီ ၉ ရာစု နှင့် ရှေ့ပိုင်းအထောက်အထား လှစ်ပြစရာမရှိ။

သမိုင်းပညာရှင် လုတ်သည် အေဒီ ၉ ရာစု မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများ အကြောင်းကို အထောက်အထား မပြနိုင်ဘဲ လိုရာဆွဲ ဇာတ်လမ်းဆင် ပြောခဲ့၏။ အထောက်အထား မပါဘဲ မပြောရ ဟူသော သမိုင်းပညာစည်းကမ်းကို လုတ် လိုက်နာခြင်းမရှိ။ ရေးသားပြောဆိုပုံ ရှေ့နောက်ညီညွတ်ခြင်း မရှိ။ ယုံတမ်းပုံပြင် အဆင့်ထက် မကျော်။ အေဒီ ၉ ရာစု၌ လုတ် မမွေးသေး၊ လူမဖြစ်သေး။ သူမမွေးသေးသော ကာလ၊ လူမျိုးပေါင်းစုံ အကြောင်းအရာများကို သူမသိ မမီဘဲ အေဒီ ၉ ရာစု ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထားများမရှိဘဲ မှန်အောင် လုတ် မည်သို့ပြောနိုင်မည်နည်း။ တစ်နည်းဆိုသော် သူ မမွေးသေးသော ကာလက အကြောင်းအရာများကို ရော်ရမ်းမှန်းဆပြောသော လုတ်စကားများ မှန်သည်ဟု ယုံစားလက်ခံရန် ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထား လုတ် မပြနိုင်ခဲ့သဖြင့် အထက်ပါ လုတ်ရော်ရမ်း တွေးထင်ပြောကြားစကားများမှာ အမှန်သမိုင်းအဆင့် မဝင်ပါ။ သမိုင်းမှန် အယူအဆ အဆင့် မရောက်လာခဲ့ပါ။

သို့သော် သမိုင်းပညာ မသင်ဘူးသော လူများအနေနှင့် ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထားမရှိဘဲ ပြောဆိုသော ရော်ရမ်းမှန်းဆချက် စကားမျိုးသည် သမိုင်းပါမောက္ခက ပြောလည်း သမိုင်းပညာ လောကအတွက် အမှန်သမိုင်းဟု လက်ခံသော စာရင်းမဝင်ကြောင်း မသိကြသဖြင့် လုတ်ပြောသော အေဒီ ၉ ရာစု မြန်မာနိုင်ငံတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုနှင့် နယ်မြေဒေသများအကြောင်းကို အမှန်သမိုင်းဟု ထင်မြင်လက်ခံမိကြခြင်း ဖြစ်၏။ နောက်ဆက်တွဲမှာ အချို့သော သူတို့အနေဖြင့် ဗမာတို့သည် ရှေးခေတ်ပျူနိုင်ငံအတွင်း အခြားလူမျိုးစုများထက် နောက်ကျမှ ရောက်လာပြီး သူ့အရင်ရောက်နေသည့် လူမျိုးစုများ ပိုင်ဆိုင်နေထိုင်သော မြေဩဇာကောင်းသည့် ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်ကြီးကို အနိုင်အထက် လုယူထားသူများဟု ထင်မြင်စိတ်ဝမ်းကွဲစရာများ နောက်ဆက်တွဲ မကောင်းကျိုးများ များစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပါသည်။

ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓာတ် ပပျောက်ပြီး လူမျိုးရေး အစွန်းရောက်နေသော ခွဲထွက်ရေး ဝါဒီများသည် ဂျီအိပ်ချ်လုတ်၏ ‘ဗမာအစကျောက်ဆည်’ ကို ခွဲထွက်ရေး သမ္မာကျမ်းစာသစ် အဖြစ် ကိုင်စွဲ အသုံးပြု အားကိုး ပြောဆိုကြကြောင်း ဂရုဏာသက်စရာ တွေ့မြင်ရပါသည်။ လုတ်၏ သမိုင်းလုပ်ဇာတ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း အထင်လွဲ စိတ်ဝမ်းကွဲ ညီညွတ်ရေးပျက်စေသော ဗီဇမျိုးစေ့ ထည့်သွင်းထားကြောင်း သမိုင်းပညာ နားမလည်သဖြင့် အဆိုပါလူများမသိ နားမလည်ကြရှာ။ ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထားမပြနိုင်သော ရော်ရမ်းမှန်းဆချက် စကားမျိုးသည် ကိုးကားသုံးစွဲစရာ အမှန်သမိုင်းစာရင်း မဝင်ကြောင်း

ထိုသူတို့ မသိရှာ။ ဗမာသမိုင်း အသစ်တွေ့ရှိချက်ဟု ကြွေးကြော်သော လုစ်၏ ဗမာသမိုင်း လုပ်ဇာတ်ကြီးမှာ မှန်ကန်သော ဗမာသမိုင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း၊ မှန်ကန်သော တိုင်းရင်းသားသမိုင်းများကို တစ်စုံတစ်ရာ ပြဆိုနိုင်ခြင်း မရှိသော တိုင်းရင်းသားချင်း အထင်လွဲကွဲပြဲရေး လုပ်ဇာတ်မျိုးဖြစ်ကြောင်း အချို့သောသူများ မသိနားမလည်ကြရှာ။

မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် (ကျောက်စာဝန်) ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်က “လုစ်သည် ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းကို မည်သို့သောစိတ်စေတနာဖြင့် ရေးသားခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးခွန်းထုတ်ခဲ့သည်ကို အချို့သောသူတို့ သဘောမပေါက်။

မြန်မာနိုင်ငံကို လွတ်လပ်ရေး မပေးချင်ဘဲ ပေးလိုက်သည့်အတွက် ကြိတ်မနိုင်ခဲ့မရ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ကိုလိုနီ အစွန်းသမားများသည် အနာဂတ် မြန်မာနိုင်ငံရေး ထိုးနှက်ပွဲ၊ မြန်မာ့ ပြည်တွင်းစစ်ပွဲများ နှိခိုင်းရန် ဗမာအစကျောက်ဆည် လုပ်ဇာတ်ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားများကို ဇာတ်ကွက်ချပေးခြင်းသဘော ကင်းပါ၏လော။

၁၉၃၁ ခုနှစ် ဆရာစံသူပုန် အရေးနိမ့်လာချိန် မြန်မာတို့၏ စိတ်ဓာတ်နှင့် လွတ်လပ်ရေးတောင်းဆိုမှုကို ပြန်လည်အရှိန်မြှင့်တင်ပေးသော တို့ဗမာအစည်းအရုံးကြီးသည် တကောင်းသမိုင်းကို ပြန်ဖော်ပြီး ဇာတ်မာန်နှင့် သခင်စိတ်ဓာတ်ကို ပြန်မြှင့်တင်ပေး၏။ သာကီမျိုးဟေ့.... တို့ဗမာ၊ သခင်မျိုးဟေ့... တို့ဗမာ ကြွေးကြော်သံများ ဘဝဂ်လျှံစေခဲ့၏။ တကောင်း အဘိရာဇာ သီချင်းသည် လွတ်လပ်ရေး ရလိုသော မြန်မာတို့ကြား၌ ခေတ်စား၏။

၁၉၃၁ ခုနှစ်၊ မေလ၊ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးကြီး ထူထောင်ပေါ်ပေါက် အရှိန်တက်လာပြီး ၂ လအကြာတွင် ဗမာဆိုတာ မဇ္ဈိမသာကီအမျိုးနှင့် အမျိုးမတော်။ အေဒီ ၉ ရာစု ယူနန်တောင်ပိုင်းမှ အရိုင်းများ မြန်မာနိုင်ငံ ပထဝီအမည်တပ် စာတမ်းဖြင့် လုစ် ရေးသားပုံမှာ တို့ဗမာ အစည်းအရုံးကြီး၏ လွတ်လပ်ရေးအတွက် လှုပ်ရှားမှုကို တန်ပြန်တိုက်ဖျက်ဘိ သကဲ့သို့ ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ မရည်ရွယ်ပါက လုစ်နှင့် လုစ်ကို ထောက်ခံသူများက ငြင်းဆန်ကြပေလိမ့်မည်။ သို့ပေမယ့် မပြေးသော်လည်း ကန်ရာရှိနေပါသည်။ ဘီစီခေတ် သရေခေတ္တရာကို ရှေးအိန္ဒိယသားတို့က ဗမာဟု သိရှိခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊ ယင်းဘီစီခေတ် ဗမာနိုင်ငံကို တရုတ်တို့က ဘီစီ ၂ ရာစုတွင် ပျူဟု သိရှိမှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ ဘီစီ ၂ ရာစုနှင့် အေဒီ ၃ ရာစုကြားတွင် ရှေးဗမာတို့ကို တရုတ်တို့က ပျူဟု လည်းကောင်း၊ ဗမာဟုလည်းကောင်း အမည် ၂ မျိုးဖြင့် သိရှိခေါ်ဝေါ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံ၊ ဗမာနိုင်ငံနှင့် စစ်တိုက်ခဲ့ဖူးကြောင်း ဝေဒနိုင်ငံ တရုတ်တို့ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း။

အေဒီ ၆ ရာစု ဗမာနိုင်ငံကို လျန်မင်းဆက် တရုတ်မှတ်တမ်းက မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း၊ အေဒီ ၁၁-၁၄ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံကို တရုတ်တို့က ပုဂံနိုင်ငံ မြန်မာနိုင်ငံ ပျူနိုင်ငံဟု အမည် ၃ မျိုးလုံးဖြင့် သိရှိခေါ်ဝေါ် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်း စသော အထောက်အထားများကို ကိုယ်တိုင် တရုတ်စာကျမ်းကျင် တတ်မြောက်သကဲ့သို့ အဆိုပါ တရုတ်မှတ်တမ်းများကို ဖတ်ရှုကျမ်းကိုး ပြုလေ့ရှိသော လုစ်သည် အဆိုပါ တရုတ်မှတ်တမ်းများပါ ဘီစီ ၂ ရာစု- အေဒီ ၃ ရာစု ပျူလည်းခေါ်သော ဗမာနိုင်ငံ ဗမာလူမျိုး အထောက်အထားများကို ဘယ်သောအခါမှ မဖော်ပြဘဲ ချန်လှပ်ခဲ့သော လုပ်ရပ်က လုစ်၏ ဗမာအပေါ် ထားရှိသော စိတ်စေတနာကို သဲလွန်စပြုနေပါသည်။

၁၉၃၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၁ ခုနှစ်အထိ လုစ် ရေးသားခဲ့သော စာတမ်းများပါ ဗမာသမိုင်း၊ တိုင်းရင်းသားများသမိုင်း ဟူသော ရေးသားချက်များမှာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစု အနေဖြင့် ဗမာကို မြေလုထားသူဟု စိတ်အထင်လွဲ စိတ်ဝမ်းကွဲရာမျိုးစေ့များ ပါရှိနေခြင်းမှာ ဗမာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက် လှုပ်ရှားမှုများတွင် ဗမာတို့နှင့်အတူ တိုင်းရင်းသားများ ညီညွတ်စွာ ပါဝင်လိုစိတ် မရှိစေရန် ပြည်မမှန်းတီးရေး၊ ဗမာ မှန်းတီးရေးစိတ် သွင်းပေးသကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ အဆိုပါ ရေးသားပြောဆိုချက်များနှင့် ဗမာသည် ဘီစီခေတ် သာကီမျိုးမဟုတ် အေဒီ ၉ ရာစု ယူနန်နယ်မှ လူရိုင်းမျိုးဟူသော ရေးသားပြောဆိုချက်များမှာ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရရှိရန် တို့ဗမာအစည်းအရုံးကြီး၏ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်မှု၊ နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ပညာသားပါပါ သိမ်မွေ့စိတ်ဆန့်ကျင် တိုက်ဖျက်သကဲ့သို့ ရှိပါသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြီး ပြည်တွင်းစစ်ဖြစ်စေရန် အရှေ့အုပ်စု၊ အနောက်အုပ်စု၊ ပြည်ပပယောဂ ပေါင်းစုံတို့က စေ့ဆော် ဖန်တီးခဲ့ပြီး ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဆိုးဝါးလှသော ပြည်တွင်းစစ်ကြီး ဖြစ်ပွားခဲ့ရပါသည်။ ကေအန်ဒီအိုတို့နှင့် ဖြစ်ပွားသော သထုံနယ် တိုက်ပွဲတစ်ခုတွင် အင်္ဂလိပ်အရာရှိတစ်ဦးကို အသေမိပြီး ကေအန်ဒီအိုတို့ကို သွေးထိုးမြှောက်ပင့်လုပ်ပေးနေသော နိုင်ငံခြား စာရွက်စာတမ်းများကိုလည်း အင်္ဂလိပ်အရာရှိနှင့်အတူ တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။

၁၉၅၇ ခုနှစ်၊ ဗမာအစ ကျောက်ဆည်စာတမ်းကို လုစ် ရေးသားဖတ်ကြားချိန်နှင့် ထိုကာလ မြန်မာနိုင်ငံအရေးအခင်းအချို့ကို ဆက်စပ်သုံးသပ်ကြည့်စရာ ရှိပါသည်။ ၁၉၅၇ ခုနှစ်တွင် ကိုလိုနီအစွန်းရောက် အင်္ဂလိပ်အချို့ သွေးထိုးစေ့ဆော်ခဲ့သော ကေအန်ဒီအို

ပုန်ကန်သောင်းကျန်းမှုကြီး အကြီးအကျယ် အရေးနိမ့်သွားပြီး ကေအန်ဒီအိုတို့ အလွန် အင်အားချည့်နဲ့ကာ တောတောင်နက်ရာသို့ ဆုတ်ခွာပုန်းရှောင်သွားပြီ ဖြစ်သည်။

၁၉၅၇ ဝန်းကျင်၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်ရေးနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့မှုကို ခြိမ်းခြောက်သော အန္တရာယ်အသစ်ကြီး ထပ်မံပေါ်ပေါက် လာပြန်ပါသည်။ အမေရိကန် ထောက်ခံအားပေးသော ချန်ကေရိတ် တရုတ်ဖြူတပ်ဖွဲ့များ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ ပိုင်နက်မြေကို ကျူးကျော်တိုက်ခိုက် တပ်စွဲသိမ်းပိုက်လာသော အန္တရာယ်ကြီးဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်ပြည်မကြီးမှ စစ်ရှုံးဆုတ်ခွာလာရသော ချန်ကေရိတ်တပ်ဖွဲ့များသည် မြန်မာနိုင်ငံကို သိမ်းပိုက်ခြေကုတ်ပြုပြီး တရုတ်ပြည်မကြီးကို ပြန်လည်တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ရန် ရည်ရွယ်ရင်း ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းမှ ကျူးကျော် တိုက်ခိုက်လာသော ချန်ကေရိတ် တပ်ဖွဲ့များသည် သံလွင်မြစ်ကြောင်းအတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတောင်ပိုင်း သို့ပါ ဖြန့်ကြက် လာခဲ့ပါသည်။

၁၉၅၆ မှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်အထိ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ အစိုးရနှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်မှ ထိုးစစ်ကြီးများ ဆင်နွှဲပြီး ပြည်ပချန်ကေရိတ် ကျူးကျော်မှုကို နှိမ်နင်းဖြိုခွင်းခဲ့ရပါသည်။ ထိုကာလ မြန်မာနိုင်ငံ တိုင်းရင်းသားအသီးသီးကလည်း စစ်ဆင်ရေးနယ်မြေများတွင် မြန်မာ့တပ်မတော်ဘက်မှ စည်းလုံးညီညွတ်စွာ ဝိုင်းဝန်းကူညီခဲ့ကြပါသည်။

ယင်းကာလမျိုးတွင် ပေါ်ပေါက်ဖြန့်ချိလာသော “ဗမာအစကျောက်ဆည်” စာတမ်းအမည်ခံ ဗမာသမိုင်းလုပ်ဇာတ်၊ ဇာတ်လမ်းပါ ရေးသားထားသော အကြောင်းအရာ အချက်အလက်များမှာ မီးလောင်ရာ လေပင့်သကဲ့သို့ ရှိပါသည်။ အထက်၌ တင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဘီစီ ၂ ရာစု သရေခေတ္တရာဗမာနိုင်ငံ၊ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံဗမာနိုင်ငံ အထောက်အထားများကို သိလျက်နှင့် ချန်လှပ်ပြီး အေဒီ ၉ ရာစု ခေတ်ပြိုင်မဟုတ်ဘဲ နှစ် ၃၀၀ မှ ၄၀၀ ကွာဟ နောက်ကျနေသော ပုဂံရေးဗမာ ကျောက်စာများနှင့် အေဒီ ၁၃-၁၄ ရာစု ယွန်ရှိ တရုတ်မှတ်တမ်းများကို အေဒီ ၉ ရာစုနှင့် မဆိုဘဲ ဆွဲယူအသုံးပြု ကျမ်းကိုးပြကာ အေဒီ ၉ ရာစု တစ်ဝက်ကျိုးခါနီးကျမှ ယူနန်မှ ကျောက်ဆည်သို့ ရောက်မလာသော အရိုင်း မန်လူမျိုးစုကို ဗမာလူမျိုးစုဟု ထင်ကြောင်း၊ ယင်းမန်လူမျိုးစု ကျောက်ဆည်နယ်သို့ မဝင်ရောက်လာခင်တွင် ကျောက်ဆည်နယ်မှာ မွန်နယ်၊ တကောင်းနှင့် ဧရာဝတီမြစ်ဖျား ပိုင်းမှာ ကတူးနယ်၊ မြန်မာပြည်အလယ်ပိုင်းတစ်ဝှမ်းမှာ သက်နယ်၊ မင်းဘူးမှ ချင်းတွင်းမြောက်ဘက် ခန္တီးအထိမှာ ပလောင်နယ်၊ ပြည်အနောက်ဖက် စကြောကျွန်းမှာ စကောကရင်နေရာ၊ ချင်းတောင်မှာ ချင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်မှာ ပျူ၊ ဩဇာခံရှမ်း၊ ပဲခူးရိုးမ

အရှေ့ခြမ်းမြောင် တစ်လျှောက်နှင့် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းတို့မှာ မွန်နယ်စု သူ့အနေနှင့် ထင်မြင်ယူဆကြောင်း၊ နောက်ဆုံးမှ ရောက်လာသော မန်တို့ စစ်တိုက် အလွန်တော်တိုင်း အခြားသူတို့လက်မှ ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းလွင်ပြင်ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြီး မြန်မာနယ်များဖြစ်လာကာ မြန်မာနိုင်ငံဟူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း၊ မန်တို့ဝင်ရောက်လာစက ကျောက်ဆည်၊ တောင်ပြုန်းနှင့် မင်းဘူး ၆ ခရိုင်သာ မွန်၊ ပလောင်၊ စကောတို့လက်မှ လျှပ်တစ်ပြက် တိုက်ခိုက်လုယူသိမ်းပိုက်ပြီး အေဒီ ၉ ရာစု တစ်ဝက်ခန့်က မြန်မာနယ်မှာ ထို ၁၈ ခရိုင်သာဖြစ်သော်လည်း မူလအစမှာ ကျောက်ဆည်နယ်မျှသာ ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြောင်း၊ လုစ် မမှန်မကန် ရေးသားပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ အထက်ပါ လုစ် စာတမ်းများမှာ ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထား ဘာမျှမရှိသည့်အပြင် ဘီစီ ၂ ရာစု၊ အေဒီ ၃ ရာစု ပုဂံနိုင်ငံ၊ ဗမာနိုင်ငံ ဗမာလူမျိုး အထောက်အထားများစွာကို ချန်လှပ်ပြီး လိုရာဆွဲ ဇာတ်လမ်းဆင်ကာ အခြားတိုင်းရင်းသားများအနေနှင့် ပြည်မ မုန်းတီးရေး၊ ဗမာမုန်းတီးရေး၊ အထင်လွဲ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားရေး အဖျင်းအမှော် သန္ဓေမျိုးစေ့ ထည့်သွင်းပါရှိသော ဗမာသမိုင်းအရေး၊ ဗမာသမိုင်းလုပ်ဇာတ်၊ လွတ်လပ်ရေးရပြီးစ ပြည်ထောင်စုသားအချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲရေး ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံပြိုကွဲရေး ထိုးဇာတ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

လုစ်သည် သူ၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် လုပ်ဇာတ်တွင် ကျောက်ဆည်နယ်ကို ဗမာအစဟု သိဒ္ဓိတင်ပေးရန် ဆင်ခြေဆင်လက် အမျိုးမျိုးပြခဲ့ပါသည်။ ဆင်ခြေဆင်လက်ဟု ဆိုခြင်းမှာ လုစ်ပြောသမျှ အချက်အလက်တို့မှာ ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာများနှင့် ကွဲလွဲစွာ စိတ်ကူးယဉ် ပြောဆိုထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မန်တို့သည် ကျောက်ဆည်နယ်တွင် အခြေချနေထိုင်ပြီး လူဦးရေတိုးပွားပြည့်ကျပ် ပြည့်လျှံလာသည့်အခါ ကျောက်ဆည်မှ အရပ်မျက်နှာပေါင်းစုံသို့ ယပ်တောင်သဖွယ် ပြန့်ကားပျံ့နှံ့ နေထိုင်ကြသည်ဟု သူ၏လုပ်ဇာတ်ကို လုစ် ဆက်လက်ရေးသား ခဲ့ပါသည်။ သို့သော် ပုဂံ ခေတ်တွင်သာမက ညောင်ရမ်းခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ် ရောက်သည်အထိ ကျောက်ဆည်နယ်မှာ လူဦးရေပြည့်ကျပ်လျှံထွက်ခြင်း မရှိပါ။ နယ်ပေါင်းစုံမှ သုံ့ပန်းများစွာကို ကျောက်ဆည်နယ်တွင်းသို့ ပို့ပြီး ကျောက်ဆည်နယ်၌ သုံ့ပန်းရွာများစွာ တည်ထောင် ပေးကြောင်းသာ ရှေးခေတ် မြန်မာမင်း စစ်တမ်းများတွင် ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်ရရာ အထက်ပါ လုစ် ပုံဟောစကား မှားကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။

ဗမာဖြစ်လာမည့် မန်လူမျိုးတို့သည် ဗမာပြည်တစ်ဝန်းသို့ ပျံ့နှံ့သွားသောအခါ ကျောက်ဆည်နယ်မှ မူလရွာအမည်နေရာ အမည်တို့ကို နောက်ထပ် တစ်ဒေသပြီး တစ်ဒေသတွင် ထပ်မံမှည့်ခေါ်ခဲ့ကြကြောင်း၊ မကြာခဏဆိုသလို ဗမာအမည်များသည် ရုက္ခဗေဒအမည်မျိုး ဆောင်တတ်ကြောင်း၊ လက်ပံရွာ၊ ညောင်ပင်ကြီးရွာ၊ ပေါက်တောရွာ ဆိုသည့် အမည်များကို မြေပြန့်ဒေသအနှံ့ တွေ့ရတတ်ကြောင်း၊ ကျောက်စာပါ ရွာအမည်များကို စာရင်းကတ်တင်ကြည့်ရလျှင် ကျောက်ဆည်သည် အရင်းမူလဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း၊ မျက်မှောက်ခေတ် ပျဉ်းမနား၊ တောင်ငူ၊ မြင်းခြံ၊ တံတားဦး၊ ငါန်းဇွန်၊ ညောင်ရမ်း၊ ဝါးရင်းတုတ် အစရှိသော ရှေးနေရာဟောင်း အမည်များအတွက် မျက်မှောက်ခေတ် ယင်းအမည်တို့ဖြစ်ရှိသော နေရာများတွင် ကြည့်ရန် မသင့်လျော်ကြောင်း၊ အပင်ပန်းခံ၍ စာရင်းကတ် တင်ကြည့်ပြီးနောက် ယင်းအမည်တို့၏ နေရာများအားလုံးသည် ကျောက်ဆည်မှာသာရှိသည်ကို သဲလွန်စတွေ့ရမည်ဖြစ်ကြောင်း လုစ် ဇာတ်လမ်းခင်းစကားကို ဆိုခဲ့ပါသည်။

လုစ် ပြောသကဲ့သို့ အပင်ပန်းခံ၍ ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ ၄၀၀ ကျော်ပါ မြို့အမည်၊ ရွာအမည်များကို စာရင်းကတ် တင်ကြည့်ပါသည်။ သို့သော် လုစ် ပြောသလို မတွေ့ရပါ။ ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာများတွင် ကျောက်ဆည်နယ်နှင့် အခြားနယ် ရွာအမည်တူလည်း အလွန်နည်းလှပါသည်။ အမည်ချင်းဆင်တူလျှင် ကျောက်ဆည်နယ်အတွင်းမှ ရွာအမည် သည် နောက်ပေါ်နောက်ပွား ဟူသောအထောက်အထား မည်သည့်ရှေးပုဂံခေတ် ကျောက်စာတွင်မှ မရှိပါ။

နောက်တစ်ခုဆိုဝါးသည်မှာ အေဒီ ၉ ရာစု ကျောက်ဆည်နယ်အကြောင်းကို အေဒီ ၁၂ ရာစု - ၁၃ ရာစုဟူသော နှစ် ၃-၄၀၀ နောက်ကျသော ကျောက်စာများဖြင့် လုစ် အတင်းချိတ်ဆက် ပြောဆိုနေခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အေဒီ ၁၂ ရာစု ကျောက်ဆည်နယ်မှ ရွာများသည် အေဒီ ၉ ရာစုတွင် ရှိပြီလော၊ မရှိသေးသလော၊ လုစ် သက်သေပြနိုင်ခြင်းမရှိပါ။

လုစ်ပြောသကဲ့သို့ ပျဉ်းမနား၊ တောင်ငူ၊ မြင်းခြံ၊ တံတားဦး၊ ငါန်းဇွန်၊ ညောင်ရမ်း၊ ဝါးရင်းတုတ်တို့၏ ရှေးမူလနေရာသည် ကျောက်ဆည်နယ်ဟု မည်သည့် ရှေးပုဂံကျောက်စာတွင်မှ မပါရှိပါ။ လုစ် အပြောသာ ရှိပြီး ကျောက်စာအထောက်အထား ပြနိုင်ခဲ့ခြင်းမရှိပါ။

ညောင်ရမ်းခေတ် သာလွန်မင်းကြီး ကျောက်ဆည်နယ်သို့ အခြားနယ်မှ လူသူသုံ့ပန်းများ ပို့ပြီး တည်ထောင်နေထိုင်စေသော ရွာသစ်များစာရင်းတွင် အဲဗျမွန်ရွာ၊ ယိုးဒယားရွာ၊

သိန္နီကုန်းရွာ၊ ရှမ်းသူငယ်ရွာများ ပါဝင်ကြောင်း၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး ဆင်ဖြူရှင် (မြေဒူးမင်း)၊ ပဒုံမင်း (ဘိုးတော်မင်း)၊ ဘကြီးတော် (စစ်ကိုင်းမင်း) တို့လက်ထက် လင်းဇင်း၊ ရှမ်းကောင် ဟန်တပ်၊ ကသည်းမြင်းတပ်၊ ရခိုင်များ၊ ကုလားများ၊ မွန်များ၊ ဗမာများကို ကျောက်ဆည်နယ်အတွင်းသို့ ပို့ဆောင်ပြီး နေရာထပ်မံ ချထားပေးသော ရွာသစ်များ စာရင်းတွင် မဲဇာရွာ၊ မြေဒူးရွာ၊ ဒိုင်းရွာ၊ ဝန်းသိုရွာ၊ ရှမ်းရွာ၊ လင်းဇင်းမြောက်ရွာ၊ မြဝတီဒိုင်းရွာ၊ သာယာဝတီရွာ၊ ငှက်ပျောအိုင်၊ တရုတ်စုရွာ၊ ရွှေပန်းတောရွာ၊ ပေါက်ရွာ၊ ညောင်ပင်လှရွာ၊ တောမရွာ၊ အုန်းတုန်းဥယျာဉ်ရွာ၊ ညောင်ပင်ကြီးရွာ၊ အုန်းလက်ကောက်ရွာ၊ ဥယျာဉ်ကြီးရွာ၊ ပြည်ပန်းရွာ၊ သင်းပေါက်ရွာ၊ ကြောင်ပန်းတောရွာ၊ လက်ပံရွာများ ပါရှိသည်။ ကျောက်ဆည်နယ်မှ လူများ၊ အမည်များသည် အခြား ဗမာဒေသများ၊ ယိုးဒယားဒေသ၊ ရှမ်းဒေသ၊ မွန်ဒေသများသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိခြင်း မဟုတ်ဘဲ အခြားဒေသများမှ လူမျိုးပေါင်းစုံ ကျောက်ဆည်ဒေသသို့ သုံ့ပန်းအဖြစ်၊ အစုအငန်းများအဖြစ် အပို့ခံရောက်ရှိပြီး အခြားဒေသများမှ အမည်များအတိုင်း ကျောက်ဆည်နယ်ရွာသစ်များကို မှည့်ခေါ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အခြားနယ်များနှင့် ကျောက်ဆည်နယ်တို့တွင် အမည်တူရွာ အနည်းငယ်ရှိခြင်း ဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆည်နယ်သည် အဆိုပါ အမည်တူရွာတို့၏ အရင်းမူလ မဟုတ်ပေ။ လုစ် ကျောက်ဆည်ကို ရှေ့တင်နေရာပေးရန် ပြောသော လုစ်၏ စကားများ မှားနေကြောင်း တွေ့မြင်နေရပါသည်။

မန်လူမျိုးတို့သည် ကျောက်ဆည်နယ်၌ ရပ်မနေဘဲ မြောက်ဖက်ရှိ တောင်ပြုန်းနယ်နှင့် အနောက်တောင်ဘက်တွင် ဧရာဝတီမြစ်ခြားလျက် မိုင် ၁၀၀ ကျော်ကွာခြားသော မင်းဘူး ခြောက်ခရိုင်နယ်များကို တစ်ဆက်တည်း သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်ကြောင်း၊ ယင်းသို့ ထင်မြင်ရခြင်းမှာ ရှေးဗမာတို့သည် ယင်း ၁၈ ခရိုင်ကိုသာ ခရိုင်ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ ရှေးခေတ် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ သူတို့ စတင်အခြေချရာ နယ်များကိုသာ ဗမာတို့က ခရိုင်ဟု ခေါ်ကြောင်း နောင်မှ ထပ်မံတိုက်ခိုက်ချဲ့ထွင် သိမ်းပိုက်သောနယ်များကို တိုက်ဟု ခေါ်ကြောင်း၊ လုစ် ဇာတ်လမ်းတွင် ဆိုထားပါသည်။

လုစ် ဇာတ်လမ်းအလိုအရ သဘောပေါက်မိသည်မှာ (မန်ကို ဆိုလိုသော) ဗမာတို့ မြေပြန့်တွင် ဦးစွာပထမ စတင်နေထိုင်ရာ နယ်ကိုသာ ခရိုင်ဟုခေါ်ကြောင်း၊ ခရိုင်နှင့်တိုက် အနေအထားများမှာ သိသိသာသာ ကွာခြားကြကြောင်းဟု ဖြစ်ပေသည်။

သို့သော် ရှေးဗမာ ကျောက်စာတို့တွင် မြင်ခုံတိုင်ခရိုင်၊ မြင်ခုံတိုင်တိုက် (၅၅၈-နရပတိစည်သူကျောက်စာ)၊ ကုခန်ခရိုင် (၆၆၁-ခု၊ တိုင်းရင်း-စာ ၂၉၄)၊ ကုခန်တိုက်(၈၀၄-

ခု၊ ပဉ္စမတွဲ ဦးရေ-၉)၊ မုဆိုင်ခြံတိုက်(ခရိုင်တိုက်) (၅၆၀ ခု၊ တိုင်းရင်း-ပ-၂၀) (က) (ခ) ဟူသော ရှေးဗမာကျောက်စာတို့ပါ ခေါ်ဝေါ်ရေးထိုးစာများက ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင် အတွင်းပါ မြင်ခုံတိုင် ခရိုင်ကို မြင်ခုံတိုင်တိုက်ဟု ခေါ်ခြင်း၊ လှစ်ပြောသော ၁၈ ခရိုင်ပြင်ပရှိ (ပုခန်း) ကုခန်းတိုက်နယ်ကို ကုခန်းခရိုင်ဟု ခေါ်ခြင်း၊ ရွှေဘိုအနီး မုဆိုင်ခရိုင်ကို မုဆိုင်ခရိုင်တိုက် (ခြံတိုက်=ခရမ်း တိုက်=ခရိုင်တိုက်) ဟုခေါ်ခြင်းတို့ကို ထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားသည်။

လှစ်စကားအရ နောင်မှတိုက်သိမ်းသော နယ်များကို တိုက်၊ ပထမဦးဆုံး သိမ်းယူအခြေချရာ နေရာများကိုသာ ခရိုင်ဟု ဗမာတို့ခေါ်ကြောင်းမှာ မှားယွင်းနေကြောင်း ထင်ရှား ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။ ပုဂံခေတ် ရှေးဗမာတို့သည် ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်နယ်မှ ခရိုင်တို့ကို ခရိုင်ဟုခေါ် သကဲ့သို့ တိုက်ဟုလည်း ခေါ်ဆိုကြောင်း၊ အဆိုပါ ၁၈ ခရိုင်ကို ဗမာအစနယ်များ ဟုဖော်ပြခြင်းမရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့မြင်ရပါသည်။

ယင်းအပြင် ဇမ္ဗူဒီပဦးဆောင်းကျမ်း၌ ရှေးဗမာတို့သည် ရှမ်း ၅၇ ခရိုင်၊ ဇင်းမယ် ၅၇ ခရိုင်၊ ပုသိမ် ၃၂ မြို့ခရိုင် စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ဖော်ပြထားရာ ဗမာအစ နယ်မြေများဟု လှစ်ပြောဦးမည်လော။

၁၈ ခရိုင်ကို ဗမာတို့က ပို၍ ဂရုစိုက်သည်။ ၁၈ ခရိုင်နှင့် အခြားတိုက်များ သိသာစွာ ခြားနားကြသည်ဟု လှစ် ဆက်လက်ပြောခဲ့ပါသည်။ သို့သော် အဆိုပါ ကျောက်ဆည်၊ တောင်ပြုန်း၊ မင်းဘူး ၁၈ ခရိုင်နှင့် အခြားတိုက်များ မည်ကဲ့သို့ ခြားနားကြောင်း၊ ၁၈ ခရိုင်ကို မည်ကဲ့သို့ ပိုမိုဂရုစိုက်ကြောင်း လှစ် အထောက်အထား ပြနိုင်ခြင်း မရှိဘဲ အပြောသက်သက်သာ ရှိပါသည်။ လှစ်ပြောသော ၁၈ ခရိုင်နယ်ကို အုပ်စိုးရသော လူကြီးတို့ကို တိုက်သူကြီး၊ ခရိုင်သူကြီးဟုသာ ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများတွင် ရေးထိုးဖော်ပြထားပြီး တောင်ငူကို အုပ်စိုးရသော လူကြီးတို့ကို တောင်တွင်းမင်းကြီး တောင်ငူမင်းကြီးဟု ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတို့တွင် မင်းကြီးဟူသော အဆင့်မြင့် ဝေါဟာရဖြင့် ရေးထိုးဖော်ပြထားသည်။ တောင်တွင်းနယ်နှင့် တောင်ငူနယ်တို့သည် လှစ်ပြောသော ၁၈ ခရိုင်ထက် ပုဂံဗမာနန်းတော်က ပိုမိုဂရုစိုက်ခဲ့ပြီး အုပ်ချုပ်ရေးအရ ပိုမိုအဆင့်မြင့်သော နယ်များဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ ၁၈ ခရိုင်ကိုသာ ရှေးဗမာတို့က ပိုမိုဂရုစိုက်သည် ဟူသော လှစ်စကား မှားကြောင်း ပေါ်ပေါက်တွေ့မြင်နေရပါသည်။

ကျောက်ဆည်နယ်၏ မူလထိုး ကျောက်စာများအနက် ကျောက်မျက်နှာ ၄၄ ခုသည် ပုဂံခေတ်မှဖြစ်ကြောင်း၊ ပုဂံပြီးလျှင် ကျောက်ဆည်နယ်သည် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများကို

ဒုတိယအများဆုံး တွေ့ရသောနယ်ဖြစ်ကြောင်း၊ ကျောက်ဆည်မြစ်ငယ် မြောက်ဘက် မန္တလေးနယ်၌ ပုဂံခေတ် မူလထိုးကျောက်စာ-တစ်ချပ်ကိုသာ တွေ့ရကြောင်း၊ မိတ္ထီလာကိုကျော်၍ မြိတ်အထိ ပဲခူးရိုးမ အရှေ့တွင် ရမည်းသင်းမြောက်ဘက် ၁၀ မိုင်ခန့်၌ ရှေးဗမာကျောက်စာဟောင်း တစ်ချပ်သာ တွေ့ဖူးကြောင်း လှစ်ဆိုပါသည်။ လှစ်၏ ယင်းအဆိုသည် ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်နယ် ပြင်ပ အခြားနယ်တို့တွင် ရှေးပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာတွေ့ရှိမှု အရေအတွက်ကို လက်ရဲဇက်ရဲ မမှန်မကန် ပြောဆိုထားမှသာ ဖြစ်ပါသည်။

ဒေသတစ်ခုတွင် တွေ့ရသော ရှေးမူလထိုးကျောက်စာ အရေအတွက် အမှန်ရရှိရန်မှာ ရှေးမူလထိုးကျောက်စာကို ကူးယူပြန်ထိုးထားသည့် ဆင့်ထိုးခေါ် ကျောက်စာများကိုပါ ထည့်သွင်းရေတွက်မှ တစ်ချိန်က အမှန်တကယ်ရှိခဲ့ဖူးသော မူလထိုးကျောက်စာ အရေအတွက် အမှန်ကို ရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ မူလထိုးကျောက်စာမရှိဘဲ ဆင့်ထိုးကျောက်စာ မပေါ်ပေါက်ကြောင်း၊ ဆင့်ထိုးကျောက်စာတို့သည် မူလထိုးကျောက်စာများ ရှိခဲ့ကြောင်း၏ အထောက်အထားများ ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် ဆရာကြီးဦးအောင်သော်နှင့် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာရီရီတို့ ဝေဖန်ထောက်ပြထားပါသည်။ လှစ်က ပျောက်ဆုံးသွားသော မူလထိုးတို့ တစ်ချိန်က ရှိခဲ့ကြောင်းပြနေသော ဆင့်ထိုးကျောက်စာများကို တစ်ဖက်သတ် ချန်လှပ်၍ ရေတွက်၏။

မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝှန်းတွင် တွေ့ရှိထားသော ရှေးဗမာ ကျောက်စာများကို မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာနမှ အတွဲ ငါးတွဲ စုစည်း ထုတ်ဝေပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းကျောက်စာ ငါးတွဲ၌ ရှေးဗမာကျောက်စာ တစ်ချပ်ချင်း တွေ့ရှိရာနယ်မြေဒေသကို မှတ်တမ်းတင် ဖော်ပြထားသောကြောင့် ဘယ်နယ်မြေတွင် ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ ဘယ်နှချပ်တွေ့ရှိကြောင်း လွယ်ကူစွာ စာရင်းပြုလုပ် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။ အနှစ်ချုပ်၍ ဖော်ပြပါမည်။

ဟန်လင်း၊ ရွှေဘို၊ စစ်ကိုင်း၊ မြင်းမူ၊ ချောင်းဦး၊ ပုခန်းကြီး၊ ခြောက်နယ်တွင် ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ ၅၃ ချပ်၊ အမရပူရ၊ ညောင်ဦး၊ မြင်းခြံ၊ တလုပ်၊ နွားထိုးကြီး၊ ပြင်စည်၊ မိတ္ထီလာ၊ ဝမ်းတွင်း၊ မလှိုင်၊ ပင်းတလဲ၊ ရမည်းသင်း ၁၁ နယ်တွင် ၄၈ ချပ်၊ ပြည်၊ မကွေး၊ မြင်ကွန်း၊ စလေ၊ ရေနံချောင်း၊ ချောက်၊ နတ်မောက်၊ ကျွန်းတော်၊ မလွန်၊ ပခုက္ကူ၊ လောင်းရှည်နယ် ၁၀ နယ်တွင် ၄၆ ချပ် တွေ့ရှိထားပါသည်။ ကျောက်ဆည် ၁၁ မြို့နယ်တွင် ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ ၄၄ ချပ်ဟု လှစ်ပြောသော်လည်း အထက်ပါကျောက်စာ ပေါင်းချုပ်

၅ တွဲတွင် စာရင်းပြုလုပ် တွေ့ရှိရသော ကျောက်ဆည် ၁၁ နယ် ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာချပ်ရေ ၁၇ ချပ်သာ ရှိပါသည်။

လုစ်က ပုဂံခေတ် ရှေးဗမာကျောက်စာ ၄၄ ချပ် တွေ့ရှိရသော ကျောက်ဆည် ၁၁ မြို့နယ်သည် ပုဂံဒေသပြီးလျှင် ပုဂံခေတ် ရှေးဗမာကျောက်စာ ဒုတိယအများဆုံးတွေ့ရသော နယ်ဟူသော စကားမှာလည်း အမှန်တရားနှင့် အလွဲကြီးလွဲနေသော ပြောစကားအမှား ဖြစ်ကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။ ဗမာအစဒေသဟု သူထင်မြင်သော ကျောက်ဆည်တွင် ချမ်းသာကြွယ်ဝသည့် မြေရှင်များ ထွန်းကားလာကာ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ မြေတိုင်းတာခြင်း စသော အစဉ်အမြဲလိုက်နာရန် စည်းမျဉ်းစနစ်များ ပေါ်ပေါက် ထွန်းကားလာသည်ဟု လုစ် ဆိုပါသည်။ သို့သော် ကျောက်ဆည် ၁၁ ခရိုင်နယ်မှ အပဖြစ်သော အခြားဒေသများတွင်လည်း မြေရှင်များ၊ သူကြွယ်၊ မြေပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်ခြင်း၊ မြေတိုင်းတာခြင်း စနစ်များ ထွန်းကား ကျင့်သုံးနေကြောင်း ကျောက်စာပေါင်းချုပ် ၅ တွဲပါ ရှေးဗမာကျောက်စာမျိုးစုံတွင် တွေ့မြင်ရပါသည်။ ကျောက်ဆည် ၁၁ နယ်ထက်စောစွာ မြေပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ မြေလှူဒါန်း အထောက်အထားကို ၄၇၄ ခုနှစ် မြစေတီ ဗမာကျောက်စာတွင် တွေ့မြင်နေရပါသည်။

ဗမာအစဟု သူထင်မြင်သော ၁၈ ခရိုင် ဒေသမျိုးတို့တွင် မြေယာကို ပယ်ပေါင်း ရာပေါင်း မည်မျှဟု အကျယ်ပမာဏကို ရာထောင်ချီပြောမြဲ (လှူမြဲ) ဖြစ်သော်လည်း ၁၈ ခရိုင်အရပ်တွင် ပယ်၏ လေးချိုးတစ်ချိုး စသည့်အစိတ်အပိုင်းငယ်အထိ လီ၍ ဖော်ပြကြောင်း (လှူကြောင်း) လုစ် ဆိုပါသည်။ ဆိုလိုခြင်းမှာ ၁၈ ခရိုင်၌ ဗမာတို့ပြည့်လျှံအောင်နေပြီး လူပြည့်လျှံမှ အခြားဒေသများသို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်၍ ၁၈ ခရိုင်သည် မြေအရှားဆုံး မြေဈေး အကြီးဆုံး။ ထို့ကြောင့် ဘုရားလှူရာ၌ ပယ်ရာထောင်ချီ၍ မလှူ၊ တစ်ပယ်ကို ရှစ်စိတ်လောက်စိတ်ပြီးမှ လှူနိုင်သည်ဟု ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် လယ်ကိုင်း၌ လယ်ပယ်ပေါင်း ၁၀၀၇၀၊ (ကျောက်ဆည်) မြစ်သား၌ ၁၅၆၃ ပယ်။ ကျောက်ဆည် မကွရာခရိုင်၌ လယ်ပယ် ၇၇၀၊ ကျောက်ဆည် မြင်ခုန်တိုင်တိုက်တွင် လယ်ပယ် ၅၀၀၊ ကျောက်ဆည်မြေပယ် ၄၀၀ စသဖြင့် ၁၈ ခရိုင်မှာ လယ်ပယ်မြေ ရာထောင်မက သောင်းချီ၍ လှူကြောင်း ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် အဆိုပါ ၁၈ ခရိုင် ပြင်ပ အခြားနယ်တို့၌ မြေတစ်ပယ်ကို တစ်စိတ်သာမက ၁၆ စိတ်၊ ၃၂ စိတ်အထိ စိပ်၍ လှူကြောင်းလည်း ပုဂံခေတ်ကျောက်စာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။ ပုဂံခေတ် မြေဈေးအကြီးဆုံးမှာ တကောင်းမြေများဖြစ်ပြီး တစ်ပယ်ကို ပုဂံခေတ်ငွေ ၁၇၅ ကျပ်ကျော် ပေးရကြောင်း၊

ကျောက်ဆည်နယ်မြေ ဈေးအကြီးဆုံးမှာ တစ်ပယ် ၂၄ ကျပ်၊ ကျောက်ဆည်နယ် ဈေးအပေါ်ဆုံးမြေမှာ ရနန်ခရိုင်၊ ပနန်ခရိုင်၊ မြင်ခုံတိုင်ခရိုင်တို့တွင် တစ်ပယ်ကို ၉၅ ပြားသာ ပေးရကြောင်း ပုဂံခေတ် ကျောက်စာများတွင် ဖော်ပြထားရာ လှစ်ပြောစကား မှားကြောင်း တွေ့မြင်ရပါသည်။

မင်းမှုထမ်းမဟုတ်သော်လည်း အရေးပါသည့် လူတန်းစားတစ်မျိုးဖြစ်သော မြေပိုင်ရှင် အသည်များကို ကျောက်ဆည်နယ် ကျောက်စာများတွင် ရှာမတွေ့၊ ဆန်း၏။ အခြားနယ်များသို့ ဗမာတို့ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်တော့မှ နောက်ပေါ်ဝေါဟာရဖြစ်အံ့ဟု လှစ်ဆိုပြန်သည်။ သို့သော် ကျောက်ဆည် မြင်ခုံတိုင်နယ် ကျောက်စာ နှစ်ချပ်နှင့် မြင်စိုင်းမြို့ အရေးမစစ်ရွာ ကျောက်စာတို့တွင် ကျောက်ဆည်နယ် မြေပိုင်ရှင်အသည်များကို မှတ်တမ်းရေးထိုး ဖော်ပြထားရာ လှစ်စကား မှားကြောင်း ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိပါသည်။

လှစ်က သူ၏ဗမာသမိုင်း လုပ်ဇာတ်တွင်း၌ မန်တို့ ကျောက်ဆည်နယ်ကို မသိမ်းပိုက်ခင်က ရှေးကျောက်ဆည်နယ်ကြီးမှာ မွန်တို့ အထုအထည်နှင့် နေထိုင်ရာ မွန်ဇာတိနယ်ကြီးဟု သူထင်မြင်ယူဆကြောင်း၊ ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာတို့တွင် ကျောက်ဆည်နယ်ရှိ မွန်အဲဗျရွာ၊ ခဲလူးရွာ၊ တလိုင်းရွာမ တို့ကို ဖော်ပြထားကြောင်း။ ထို့ကြောင့် ရှေးကျောက်ဆည်နယ်ကြီးမှာ မွန်နယ်ကြီးဟု ယူဆကြောင်း ဆိုပါသည်။

ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်က အဆိုပါ မွန်သုံးရွာကို သွားရောက်စုံစမ်း မေးမြန်းလေ့လာရာ မွန်သုံးပန်းအဆက်အနွယ် ရွာများဖြစ်ကြောင်း၊ ကျောက်ဆည် ဇာတိသား မွန်များ မဟုတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ရှေးကျောက်ဆည်နယ်ကြီးသည် မွန်နယ်ကြီးဟု ဆိုသော လှစ်စကား မှားလျက်ရှိပါသည်။ ထို့အပြင် ယခုအခါ ကျောက်ဆည်နယ်ကြီးအတွင်းရှိ ယာယီအမည် မိုင်းမောခေါ် ပျူမြို့ဟောင်းကြီး၊ မြန်ဒီ ပျူကျောက်စာတိုင်ကြီးနှင့် အခြားသော ပျူစာ၊ ပျူဒဂါး၊ ပျူယဉ်ကျေးမှု ပစ္စည်းမျိုးစုံတို့ကို တွေ့ရှိပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ရာ ရှေးကျောက်ဆည် ပျူနယ်ကို မွန်နယ်ဟု ထင်မြင်သော လှစ်အထင် မှားလှကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေပါသည်။

လှစ်၏ လုပ်ဇာတ်၌ ဗမာဖြစ်လာမည့် မန် အရိုင်းလူမျိုးစုသည် အေဒီ ၈၃၅ ၌ ကျောက်ဆည်နယ်ကို ရုတ်တရက် ဝင်သိမ်းကြောင်း၊ ယင်းမန်တို့သည် နဂါးကိုးကွယ်သည်ဟု ယူဆရကြောင်း၊ ကျောက်ဆည်မွန်နယ် မွန်တို့ထံမှ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ စာအက္ခရာ သာသနိကဗိသုကာတို့ကို ရရှိ၍ အေဒီ ၁၀ ရာစုခန့်တွင် စာတတ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်လာကြောင်း၊ မွန်ထံမှ ရရှိသည့် ဗိသုကာပညာဖြင့် စေတီပုထိုး လိုဏ်ဘုရား သိမ်များ

တည်ဆောက်တတ်လာကြောင်း ဆက်လက်ဖော်ခင်း ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဗမာတို့ စာတတ်မြောက်ရခြင်း၊ ဗမာပုဂံ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗိသုကာ ယဉ်ကျေးမှု ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်ရခြင်းတို့သည် မွန်သည် ဆရာ၊ ဗမာသည် တပည့်ဟူ၍တည်း။ ထိုစကားမှန်လျှင် လက်ခံရပေမည်။ ထိုစကားမှားလျှင် ပယ်ရပေလိမ့်မည်။

မန်တို့သည် မန်ရှုကျမ်းဖော်ပြချက်အရ အေဒီ ၈၆၄ ခုနှစ်အထိ ယူနန်နယ်မှာသာ နေထိုင်ပြီး ကျောက်ဆည်နှင့် ပုဂံသို့ ရောက်မလာခဲ့။ ဗမာတို့သည် အေဒီ ၈၄၉ ခုနှစ်တွင် စတုတ္ထမြောက် ပုဂံမြို့တော်သစ်ကို ထူထောင်တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ အေဒီ ၂၂၆ ဗမာလူမျိုး ဗမာနိုင်ငံ ပုဂံနိုင်ငံကို တရုတ်တို့ သိရှိမှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ ယင်းဗမာပုဂံနိုင်ငံနှင့် တရုတ်တို့ စစ်မက်ဖြစ်ပွားဖူးပြီး ပုဂံနိုင်ငံကို သိမ်းယူနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ယူနန်သို့ တရုတ်စစ်သူကြီး ချူကောလိယန်းနှင့် တရုတ်တပ်ဖွဲ့ ပြန်ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ရှေးဗမာတို့၏ ဒုတိယ ပုဂံပြည် သီရိပစ္စယာ မြို့ဟောင်းအမည်ကို ပုဂံခေတ် ဗမာကျောက်စာ ၁၄ ချပ်တွင် ရေးထိုးဖော်ပြ ထားပြီး အနော်ရထာခေတ်အထိ သီရိပစ္စယာမြို့ဟောင်းရာနှင့် ကျုံးဟောင်း ကျန်ရှိနေကြောင်း အနော်ရထာ ဗမာကျောက်စာတွင် ဖော်ပြပါရှိသည်။ ဗမာတို့၏ တတိယပုဂံပြည် တမ္ပအမည်ကို အေဒီ ၇ ရာစု- ၁၀ ရာစု ထန်ခေတ် ထန်မင်းဆက် မှတ်တမ်းသစ်တွင် ဖော်ပြပါရှိသည်။ ဘီစီ ၂ ရာစု (လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၂၀၀) ဟု ကာဗွန်သက်တမ်း စစ်ဆေးတွေ့ရှိပြီးဖြစ်သော သရေခေတ္တရာ ပြည်နိုင်ငံနှင့် လူမျိုးကို ဗမာနိုင်ငံ ဗမာလူမျိုးဟု အိန္ဒိယသားတို့ သိရှိဖော်ပြသည်။ အထက်ပါ အထောက်အထား အချက်အလက်များကို လှစ်က ဗမာအစကျောက်ဆည် လုပ်ဖော်၌ မဖော်ပြဘဲ ထိန်ချန်ထားခဲ့သည်။

လှစ် ထိန်ချန်ထားခဲ့သော အထောက်အထား အချက်အလက်များအရ မန်တို့ ကျောက်ဆည်သို့ မရောက်လာ၊ ၂၂ နှစ် မှ ဗမာ ဖြစ်မလာ။ အေဒီ ၈၄၉ ခုနှစ်၊ စတုတ္ထပုဂံမြို့တော်သစ် တည်သော ပုဂံဗမာတို့သည် လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၂၀၀ သရေခေတ္တရာ ဗမာလူမျိုးမှ ဆင်းသက်လာသူများ ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သော နှစ် ၂၂၀၀ သရေခေတ္တရာခေတ်ကတည်းက ဗမာလူမျိုးတို့ စာအက္ခရာအရေးအသား တတ်မြောက်သည်။ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ဖြစ်ကြသည်။ ဗုဒ္ဓသာသနိက ဗိသုကာပညာ တတ်မြောက်ပြီး စေတီ၊ လိုဏ်ဘုရား၊ သိမ်များ တည်ဆောက်လာခဲ့ကြသည်။ သရေခေတ္တရာ ခင်ဘကုန်းစေတီပျက် ဌာပနာတိုက်အတွင်းမှ ထေရဝါဒ ပိဋကတ်သုံးပုံ ကောက်နုတ်ချက် ပါဠိ ဓမ္မစာပေများ ရေးထိုးထားသော ရွှေပေချပ် ၂၀၊ မင်္ဂလသုတ် ကျောက်စာတိုင်၊ ရတနသုတ် ကျောက်စာတိုင်၊ မောရသုတ် ကျောက်စာတိုင်နှင့် ယေဓမ္မာဂါထာနှင့် အခြားသော

ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဓမ္မဂါထာများ ရေးထိုးထားသော ရွှေပြားချပ်များ၊ ကျောက်ပြားစာများ၊ မြောက်များစွာသော အုတ်ခွက်ဘုရားများ သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းဒေသတွင် ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိပြီး ဖြစ်သည်။ ပုဂံဗမာတို့သည် သရေခေတ္တရာ ဗမာတို့ထံမှ ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဓမ္မစာပေ၊ အက္ခရာများ၊ ဗုဒ္ဓသာသနိကဆိုင်ရာ ဗိသုကာပညာများ အမွေခံရ ရှိထားကြခြင်းဖြစ်သည်။ ကျောက်ဆည်နယ်ကြီးမှာ မွန်နယ်မဟုတ်ဘဲ ပျူခေါ် ရှေးဗမာနယ်ကြီးသာ ဖြစ်၍ ကျောက်ဆည်၌ မရှိသော မွန်ယဉ်ကျေးမှုမှ ဗမာတို့ ဘာမျှ ရစရာမရှိခဲ့။ လုတ်ပြောသော ကျောက်ဆည်နယ်မှ အဲဗျ၊ ခဲလူး၊ တလိုင်းရွာမနှင့် ပုဂံသာသနာပိုင်ထံ သိမ်ဆောက်ရန် ခွင့်ပြုချက်တောင်းပြီး သိမ်ဆောက်ကြောင်း ဖော်ပြသော မွန်ဘာသာ ကျောက်စာတစ်ချပ်တို့မှာ အေဒီ ၁၂-၁၃ ရာစု ကျောက်စာများမှ ဖော်ပြချက်များ ဖြစ်သည်။ အေဒီ ၉ ရာစု သမိုင်းကိုပြောရန် သက်ဆိုင်သော ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထား မဟုတ်။ ယင်း မွန်သုံးပန်းရွာ သုံးရွာသည် အေဒီ ၉ ရာစု ကျောက်ဆည်သို့ ရောက်ပြီ၊ မရောက်ပြီပင် ဘာမျှမသိရ။

အနော်ရထာလက်ထက် နှစ် ၈၀ ကျော်စောသော ပုဂံ စောရဟန်းမင်းသည် တုရင်တောင်ထက်တွင် ထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ သိမ်တစ်သောင်း ဆောက်လုပ်ခဲ့ကြောင်း ပုဂံခေတ်ကျောက်စာ အထောက်အထား ကျန်ရှိနေ၏။ ရှင်အရဟံ မထေရ်မြတ်သည် အေဒီ ၁၁ ရာစု အနော်ရထာမင်း လက်ထက်မှ ပုဂံပြည်သို့ ကြွရောက်လာခြင်းဖြစ်ရာ၊ ရှင်အရဟံ မရောက်ရှိခင်ကတည်းက ပုဂံပြည် စောရဟန်းမင်းလက်ထက်၌ ထေရဝါဒ သံဃာနှင့် သိမ်ရှိနေ၏။ ရှင်အရဟံ မကြွရောက်မီ သထုံမှ ပိဋကတ်မရောက်ခင် ပုဂံနှင့် ပြည်မ၌ ထေရဝါဒသာသနာမရှိဟူသော ဦးကုလားရာဇဝင် စကားမှာ အမှားကြီးမှားနေကြောင်း စောရဟန်းမင်း ထေရဝါဒ သိမ်တည် ကျောက်စာနှင့် သရေခေတ္တရာ ခင်ဘမှ ရွှေပေချပ် ၂၀ အထောက်အထားအရ အလွန်ထင်ရှားနေ၏။

ဗမာတို့ ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များဖြစ်ပြီး စာအရေးအသား တတ်မြောက်ခဲ့သည်မှာ သရေခေတ္တရာခေတ်ကတည်းက ဖြစ်သည်။ အေဒီ ၂ ရာစုအတွင်း ခုနှစ်များဟု ဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်း ယူဆဖော်ပြသော သက္ကရာဇ်တို့များ ပါရှိသည့် သရေခေတ္တရာ မင်းသုံးပါးနှင့် မိဖုရားတစ်ပါး အရိုးအိုးကျောက်စာတို့သည် အေဒီ ၂ ရာစု ဗြဟ္မီအက္ခရာများ သုံးစွဲပြီး ပါဠိနှင့် ဗမာဝေါဟာရများ ရောနှောကာ ရေးထိုးထားခြင်းဖြစ်သည်။

အစောဆုံး မွန်စာမွန်ဘာသာ အရေးအသားကို လော့ဗူရီကျောက်စာအဖြစ် တွေ့ရပြီး အက္ခရာရေးဆွဲပုံအရ အေဒီ ၉ ရာစု အရေးအသားဟု စေးဒီးလ်၊ လုတ်၊ ချားဒူရှိုင်ဆယ်တို့က

ဆိုကြပါသည်။ ပရထံတွေ့ အေဒီ ၆ ရာစုနှောင်း ၇ ရာစု အက္ခရာများ သုံးစွဲရေးထိုးထားသော အုတ်ခွက်ဘုရားနှစ်ခုပါ စာဘာသာမှာ မွန်စာမဟုတ်ဘဲ ပါဠိစာသာဖြစ်၍ ယင်းအုတ်ခွက်ဘုရားစာကို လဝတို့ ရေးထိုးသလော၊ မွန်တို့ ရေးထိုးသလော သေချာသိရခြင်း မရှိပါ။ ယိုးဒယားဘက်ခြမ်းရှိ ရှေးဟောင်း ဒွါရာဝတီနိုင်ငံ၏ မြို့တော်မှာ လော့ပူရီဖြစ်ကြောင်း၊ လော့ပူရီဆိုသည်မှာ လဝပူရဖြစ်ကြောင်း မွန်မှတ်တမ်းတို့တွင် ဖော်ပြထားသည်။ တူးဖော်တွေ့ရှိရသော ဒဂုံပေါ်မှာလည်း တစ်ခြမ်း၌ လဝ၊ နောက်တစ်ခြမ်း၌ ပူရဟု ထင်ရှားစွာ ခတ်နှိပ်ပါရှိနေရာ လော့ပူရီသည် မွန်မြို့မဟုတ်၊ လဝမြို့သာဖြစ်ကြောင်း ဒဂုံအထောက်အထားအရ ထင်ရှားပေါ်ပေါက်နေပြန်ပါသည်။ မင်းနေပြည်မြို့တော်သည် လဝပူရ လဝမြို့ဖြစ်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေရာ ဒွါရာဝတီနိုင်ငံဟု ယာယီခေါ်ဆိုနေကြသော ရှေးနိုင်ငံသည် လဝနိုင်ငံလော၊ မွန်နိုင်ငံလောဟု မျက်နှာမလိုက်တမ်း မေးခွန်းထုတ်သင့်သည်မှာ ကြာပြီဖြစ်သော်လည်း ပြတ်ပြတ်သားသား မေးခွန်းထုတ်ခြင်း ဖြေကြားခြင်း မရှိကြပါ။ မြို့တော်သည် လဝမြို့ဖြစ်ပါလျက် အဆိုပါ ဒွါရာဝတီနိုင်ငံကို လဝနိုင်ငံဟု မပြောဘဲ မွန်နိုင်ငံဟု ပြောနေကြခြင်းမှာ ပညာရှင်ဆိုပြီး အထောက်အထားမကြည့်ဘဲ မည်သူ့ဘက်က ဘက်လိုက်နေကြသနည်းဟု မေးစရာရှိပါသည်။ စေးဒီးနှင့် အခြားပညာရှင်တစ်ဦးတို့သည် လော့ပူရီ မွန်ကျောက်စာ တစ်ချပ်မျှဖြင့် ဒွါရာဝတီနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မြို့ဟောင်းယဉ်ကျေးမှုများ အားလုံးကို မွန်ယဉ်ကျေးမှုဟု ပြောရန် လုံလောက်သေချာပါမလားဟု သံသယရှိခဲ့ ဆိုခဲ့ကြ၏။

လုစ်နှင့် ချားဒူရွိုင်ဆယ်လ်တို့က တစ်ဖက်နိုင်ငံ ဒွါရာဝတီ မွန်နိုင်ငံမှ အက္ခရာများ၊ ဗုဒ္ဓသာသနိက ဗိသုကာများသည် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာကြောင်း၊ ကမ်းရိုးတန်းဒေသမှ ပုဂံဒေသသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိကြောင်း အထောက်အထားမဲ့ လိုရာဆွဲပြောခဲ့ကြပါသည်။

မွန်စပယ်ရှယ်လစ် မွန်ပညာရှင် ပြင်သစ်ဆရာကြီး ဂီယွန်ကမူ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများသို့ ဒွါရာဝတီ မွန်ယဉ်ကျေးမှု ရောက်ရှိကြောင်း အထောက်အထား မတွေ့ရဟု လေ့လာသုံးသပ် ပြောဆိုခဲ့ပါသည်။ အမှန်တကယ်အားဖြင့်လည်း ပုဂံအက္ခရာ စေတီလိုဏ်ဘုရား သိမ်ဗိသုကာတို့၏ ရှေ့ပြေးပုဂံဗမာ ဗိသုကာ၏ ဆရာဟု ပြောရန် ပြရန် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်း ပုသိမ်၊ ရန်ကုန်၊ ပဲခူး၊ သထုံ၊ မုတ္တမ၊ မော်လမြိုင်၊ မုဒုံ၊ ရေး၊ သံဖြူဇရပ်တို့တွင် ဒွါရာဝတီ မွန်အက္ခရာ မွန်ဗိသုကာဟန် စေတီ၊ လိုဏ်ဘုရား၊ သိမ်၊ ကျောင်း တစ်ခုမျှပြစရာမရှိပါ။ အထောက်အထား မတွေ့ရပါ။

ပုဂံစေတီ၊ လိုဏ်ဘုရား၊ သိမ်တို့၏ ရှေ့ပြေးပုံစံ ပုဂံဗမာဗိသုကာ၏ ဆရာဟုပြောစရာ ပြစရာ အထောက်အထား စေတီ၊ လိုဏ်ဘုရား၊ သိမ်များကို သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းကြီး၌ ထင်ရှားစွာတွေ့မြင်နေရပါသည်။ ပုဂံလိုဏ်ဘုရားတို့၏ ရှေ့ပြေးပုံစံ proto type တို့မှာ သရေခေတ္တရာ မြို့ဟောင်းကြီးရှိ ဘဲဘဲ၊ အရှေ့ဈေးဂူ၊ အနောက်ဈေးဂူ၊ လေးမျက်နှာ လိုဏ်ဘုရား၊ ဘုရားထောင် ဘုရားများဖြစ်ကြောင်း The Ancient Pyu စာတမ်းတွင် လှစ်ပင် ရေးသားဖော်ပြထားပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဦးစီးဌာနမှ ဆရာဦးစိန်မောင်ဦးသည် သရေခေတ္တရာ လိုဏ်ဘုရားတစ်ဆူနှင့် ပုဂံသုံးလူလှ လိုဏ်ဘုရားတို့မှာ အလယ်မဏ္ဍိုင်တစ်ခုမှလွဲ၍ ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ပုံ ထပ်တူ တူကြောင်း၊ သရေခေတ္တရာပြည် မြေအောက်မှ ပန်း ၁၀ မျိုး အတတ်ပညာ အပြည့်အဝသုံးထားသော ခေါင်းလောင်းပုံစေတီ (ပုဂံခေါင်းလောင်းပုံစေတီ တို့၏ ရှေ့ပြေးစေတီ) ကို မပျက်မစီး အကောင်းပကတိအတိုင်း တူးဖော်တွေ့ရှိရကြောင်း သုတေသန အစီရင်ခံစာတွင် မှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြထားပါသည်။

လှစ်သည် အထက်ပါ တွေ့ရှိချက်များကို လျစ်လျူရှုပြီး ဗမာအစ ကျောက်ဆည်လုပ်ဇာတ်တွင် မှားယွင်းရေးထားသည်။ ပုဂံဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုကြီးကို ချန်လှပ်ပြီး မွန်ဗိသုကာကို ပုဂံဗမာ ဗိသုကာ၏ ကျေးဇူးရှင်အဖြစ် ဆက်လက်မှားယွင်း ရေးသားပြောဆိုခဲ့ပါသည်။

ပုဂံဗမာ အက္ခရာကိစ္စ၌လည်း ဒွါရဝတီမှ မွန်အက္ခရာများ သထုံနှင့် အောက်မြန်မာနိုင်ငံ ကမ်းရိုးတန်းဒေသများသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိလာပြီး ထိုမှတစ်ဆင့် ပုဂံသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိကြောင်း၊ ပုဂံအနော်ရထာ၊ စောလူး၊ ကျန်စစ်သားမင်းတို့သည် ပျူအက္ခရာကိုမယူဘဲ မွန်အက္ခရာကိုယူပြီး စာရေးသားကြောင်း လှစ်၊ ချားဒူရွိုင်ဆယ်လ်၊ ဦးမြ၊ ဦးချစ်သိန်းဦး၊ ဦးနိုင်ပန်းလှတို့ မှားယွင်းရေးသား ပြောဆိုကြပါသည်။ အက္ခရာအကြောင်းပြောလျှင် ဗျည်းအက္ခရာချင်း အသေးစိတ် နှိုင်းယှဉ်ဇယားများကို အထောက်အထားအဖြစ် ရေးဆွဲစစ်ဆေး နှိုင်းယှဉ်ပြသမှ အဆိုစကားမှန်သလား၊ မှားသလား ပေါ်ပေါက်တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်ပါသည်။ လှစ်နှင့် ချားဒူရွိုင်ဆယ်လ် တို့သည် သရေခေတ္တရာ ပျူဗမာအက္ခရာ၊ ပုဂံဗမာအက္ခရာ၊ ဒွါရဝတီ လော့ဗူရီ မွန်အက္ခရာသုံးမျိုး နှိုင်းယှဉ်ဇယား ဇယားရေးဆွဲဖော်ပြခြင်း လုံးဝမပြုခဲ့ကြပါ။ အပြောသက်သက်သာ ရှိကြပါသည်။ အခြားသူတို့လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း အက္ခရာနှိုင်းယှဉ်ဇယား မရေးဆွဲပြကြဘဲ လှစ်တို့ပြောသည့်အတိုင်း လိုက်ပြောခဲ့ကြရာ အမှန်မပေါ်ပေါက်ခဲ့ပါ။

ပုဂံဗမာအက္ခရာများသည် ဒွါရာဝတီ မွန်အက္ခရာများကို ယူငင်ခြင်း မရှိကြောင်း၊ ပုဂံဗမာတို့သည် သရေခေတ္တရာ ဗမာတို့သုံး ရှေးအက္ခရာများကို စာရေးသားရန် အမွေခံ ယူငင်သုံးစွဲကြောင်းကို သရေခေတ္တရာ ဗမာအက္ခရာများ၊ ပုဂံဗမာ အက္ခရာများနှင့် ဒွါရာဝတီ ဖုရာပုထုံနှင့် လော့ပူရီ မွန်အက္ခရာများကို နှိုင်းယှဉ်ဇယားများဖြင့် မဟေသီမဂ္ဂဇင်း (၂၀၀၆ အောက်တိုဘာ၊ နိုဝင်ဘာ) တို့တွင်လည်းကောင်း၊ ရှုထောင့်သစ်ဂျာနယ် အမှတ် (၁) မှ (၅) (၂၀၀၉ မေလမှ ဇွန်လ) တို့တွင်လည်းကောင်း စာဖတ်ပရိသတ်သို့ ကျွန်တော် တင်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ယင်းစာစောင်များတွင် လေ့လာ စစ်ဆေးကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဆက်လက်၍ လုစ်၏ ဗမာ့သမိုင်းလုပ်ဇာတ်၌ ပုဂံအနော်ရထာမင်း၊ စောလူးမင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်း ဟူသော မြန်မာမင်း သုံးပါးလက်ထက်၌ ထိုမင်းသုံးပါး၏ မူလထိုး ဗမာကျောက်စာများ မတွေ့ရှိရကြောင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းထိုးသော မွန်ဘာသာကျောက်စာများ တွေ့ရကြောင်း၊ ယင်းမင်းတို့လက်ထက် ပုဂံဗမာနန်းတော်သုံးစာမှာ ဗမာစာမဟုတ်ဘဲ မွန်စာဖြစ်ကြောင်း လုစ်က ဆိုပါသည်။ အဆိုပါ လုစ်စကားသည်လည်း မွန်ကန်ခြင်းမရှိ မှားယွင်းနေပါသည်။

အနော်ရထာသည် စုက္ကတေးနှင့် စီးချင်းထိုးအနိုင်ရပြီး နန်းတက်တက်ချင်းတွင် စုက္ကတေးမင်းလက်ထက် ခန့်အပ်အမှုထမ်းရသော မှူးမတ်၊ ကလန်၊ သံပျင်များနှင့် အပြန်အလှန် သစ္စာဆိုခဲ့ကြ၏။ အနော်ရထာမင်းသည် စုက္ကတေးမင်း ခန့်အပ်ခဲ့သော မှူးမတ်၊ ကလန်၊ သံပျင်တို့ကို စားမြဲရာထူး၊ စည်းစိမ်ဆက်ပေးမည်၊ မနှိပ်စက်။ ယင်းမှူးမတ်၊ ကလန်၊ သံပျင်တို့ကလည်း အနော်ရထာမင်းကို သစ္စာစောင့်သိ အမှုထမ်းပါမည်။ နှစ်ဖက် အပြန်အလှန် သစ္စာပြု သစ္စာဆိုကြောင်း ကမ္မည်းကျောက်စာ ရေးထိုးခဲ့၏။ ယင်းအနော်ရထာ သစ္စာပြုကျောက်စာကို ဝန်ထောက်မင်း ဦးကျော်ထွန်း ပြုစုသော မြန်မာစာညွှန်ပေါင်းကျမ်း (ပထမတွဲ ၁၉၀၄ ခုနှစ်) တွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြခဲ့၏။ တစ်ဖန် ယင်းအနော်ရထာ သစ္စာပြုကျောက်စာကို ပုဂံဝန်ထောက်မင်းဦးတင် ပြုစုသော မြန်မာမင်းများ အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း (၁၉၃၉ ခုနှစ်) တွင် ပုံနှိပ်ဖော်ပြ၏။ တည်နေရာကိုပါ ဦးတင်က ထည့်သွင်းဖော်ပြခဲ့၏။ ပုဂံမြို့ဟောင်းရှိ ကွမ်းဆော်မင်းကြီး တောင်နန်းမိဖုရား၊ အလယ်နန်းမိဖုရား၊ မြောက်နန်းမိဖုရား၊ စေတီသုံးဆူတန်းတွင် အနော်ရထာ၏မိခင် အလယ်နန်းမိဖုရားစေတီ (အလယ်ခေါင်စေတီ) ရှေ့တွင် စိုက်ထူတည်ရှိကြောင်း ဦးတင် လမ်းညွှန်ဖော်ပြခဲ့၏။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး ဖြစ်စအချိန်အထိ ထိုအနော်ရထာ သစ္စာပြုကျောက်စာသည် ပုဂံမြို့ဟောင်း ထိုစေတီ သုံးဆူတန်းတွင် ရှိနေခဲ့၏။ သို့သော် လုစ်နှင့် ချားဒူရွိုင်ဆယ်လ်

တို့သည် အဆိုပါ အနော်ရထာမင်း သစ္စာပြု ဗမာကျောက်စာ အကြောင်းကို တစ်လုံးမျှ မဖော်ပြခဲ့ကြ။ တစ်သက်လုံး ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေခဲ့ကြ၏။ ပုဂံဗမာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုကြီးကို အလွန်ချစ်ပါသည်ဆိုသော လှစ်သည် အဆိုပါ အနော်ရထာသစ္စာပြု ဗမာကျောက်စာကိုမူ မုန်းဟန်ရှိပါသည်။ ထိုကျောက်စာကို သူစီစဉ်ထုတ်ဝေသော Inscriptions of Burma (ဗမာကျောက်စာများ) မင်ကူးဇာတ်ပုံပေါင်းချုပ် ၅ တွဲတွင် မဖော်ပြဘဲ ချန်လှပ်ထားခဲ့၏။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် သမိုင်းဌာန (သုတေသန) မှ ၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် “မန္တလေး မဟာမုနိ တံတိုင်းအတွင်းရှိ ကျောက်စာများ” ပထမတွဲကို ထုတ်ဝေခဲ့၏။ ယင်းကျေးဇူးကြီးသော စာအုပ်၌ ပုဂံခေတ် ဆင့်ထိုးနှင့် စပ်ထိုးကျောက်စာများ ပါဝင်၏။ ယင်းတို့အနက်တွင် အနော်ရထာမင်းထိုး ဗမာကျောက်စာ ၁၃ ချပ်၊ စောလူးမင်းထိုး မြန်မာကျောက်စာ တစ်ချပ်၊ ကျန်စစ်သားမင်းထိုး မြန်မာကျောက်စာ (ပုဂံအာနန္ဒာဘုရား ဗမာကျောက်စာတိုင် အပါအဝင်) ကိုးချပ်၊ အလောင်းစည်သူမင်းထိုး မြန်မာကျောက်စာ ရှစ်ချပ်၊ အနော်ရထာမယ်တော် ဇကရာဇာ မိဖုရားထိုး ဗမာကျောက်စာ တစ်ချပ်၊ အလောင်းစည်သူမင်း၏ လက်သည်းရှည် မိဖုရားထိုး ဗမာကျောက်စာ တစ်ချပ်တို့ပါဝင်၏။

ဆင့်ထိုးနှင့် စပ်ထိုးကျောက်စာ ဟူသည်မှာ မူလထိုးကျောက်စာကို ပြန်လည်ကူးယူ ရေးထိုးသော ကျောက်စာများ ဖြစ်ပါသည်။ ဆင့်ထိုးကျောက်စာများနှင့် စပ်ထိုး ကျောက်စာများသည် ယင်းတို့ဆိုင်ရာ မူလထိုးကျောက်စာများ ရှိခဲ့ခြင်း၏ အထောက်အထား ဖြစ်ကြောင်း ဆရာကြီး ဦးအောင်သော်နှင့် ဆရာမကြီး ဒေါက်တာရီရီတို့က ဝေဖန်သုံးသပ် ထောက်ပြခဲ့ကြပါသည်။ လှစ်က ဆင့်ထိုးနှင့်စပ်ထိုးတို့သည် ယင်းတို့ဆိုင်ရာ မူလထိုး ကျောက်စာများ ရှိခဲ့ခြင်း၏ အထောက်အထားဖြစ်ကြောင်းကို မသိချင်ယောင်ဆောင်လျက် အနော်ရထာမင်း၊ စောလူးမင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းသုံးပါး ပုဂံနန်းတော်တွင် ဗမာစာကို အသုံးပြုကြောင်း၊ ယင်းမင်းသုံးပါး ဗမာဘာသာ ကျောက်စာကြီးများ ရေးထိုးခဲ့ကြောင်း အထောက်အထားများ ရှိနေခြင်းကို ဘေးဖယ်ခဲ့သည်။ ထိုမင်းသုံးပါး ဗမာလိုမထိုး၊ ထို မင်းသုံးပါးလက်ထက် ပုဂံနန်းတော် ရုံးသုံးဘာသာမှာ မွန်ဘာသာဖြစ်၏ ဟု မမှန်သော ကောက်ချက်ကို လိုရာဆွဲပြောခဲ့၏။ ပုဂံ အနော်ရထာမင်း၊ စောလူးမင်း၊ ကျန်စစ်သားမင်းတို့ ဗမာဘာသာဖြင့် ကျောက်စာကြီးများ ရေးထိုးခဲ့ကြောင်းကို လူသိစေလိုဟန်မရှိ။

အထူးသဖြင့် အနော်ရထာသစ္စာပြုကျောက်စာ ရေးထိုးချိန်မှာ အနော်ရထာ နန်းတက်တက်ချင်းနှစ်ဖြစ်ရာ သထုံမနုဟာအုပ်စု ပုဂံသို့ ရောက်မလာသေး။ ဆယ်နှစ်ကျော်

စော၏။ မွန်အက္ခရာ ပုဂံသို့ ရောက်မလာသေးပါဘဲ အနော်ရထာမင်းကြီးသည် ဗမာဘာသာကျောက်စာကို မွန်အက္ခရာအညီမပါဘဲ ရေးထိုးနိုင်ကြောင်း ပေါ်ပေါက်နေ၏။ လှစ်စကားများ မှားကြောင်းပြနေ၏။

ဂျီအိပ်လှစ်သည် ၁၉၀၈ ခုနှစ် ရန်ကုန်ကောလိပ်ဖွင့်ချိန်တွင် အင်္ဂလိပ်စာပါမောက္ခအဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ရောက်ရှိလုပ်ကိုင်ခဲ့၏။ ၁၉၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာစာပါမောက္ခအဖြစ် ပြောင်းလုပ်ကိုင်၏။ ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဖွင့်ပြီးနောက်တွင် သမိုင်းဆရာအဖြစ် ပြောင်းလဲ လုပ်ကိုင်ကာ သမိုင်းသုတေသနစာတမ်းများ စတင်ရေးသား ခဲ့၏။ ၁၉၃၁ ခုနှစ်မှစ၍ ဗမာ့သမိုင်းပြုစုသည်ဟု လူသိရှင်ကြားပြောပြီး သုတေသန စာတမ်းအချို့ ရေးခဲ့၏။ ဗမာလူမျိုးကို အေဒီ ၉ ရာစုမှ ရောက်လာသော ယဉ်ကျေးမှုမဲ့အရိုင်း မန်လူမျိုးစုဖြစ်သည်။ သာကီဝင်နှင့် ဗမာ ဘာမျှမဆိုင်ဟု စတင်ရေးသား ပြောဆိုခဲ့၏။ နောက်ထပ် ၂၆ နှစ်တာ ထပ်မံလေ့လာပြီးသောအခါ ဗမာသမိုင်းဆိုင်ရာ သူ၏ အစောပိုင်း အယူအဆများ ပို၍ခိုင်မာလာသည် ကြွေးကြော်ပြီး ဗမာအစကျောက်ဆည်စာတမ်း ရေးသားကာ ၁၉၅၇ ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ဗမာသုတေသနအသင်းတွင် တင်သွင်းဖတ်ကြားခဲ့၏။

ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ် (ကျောက်စာဝန်) နှင့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာထင်အောင် (ပါမောက္ခချုပ်၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်) တို့က ရှေ့နောက်မညီခြင်းများ၊ အထောက်အထား မခိုင်လုံခြင်းများဖြင့် လှစ်သည် လိုရာဆွဲရေးထားသည်။ လှစ်ပြောသော ဗမာသမိုင်း အယူအဆသည် မှန်သည်ပြောရန် စိတ်မချရဟု ကန့်ကွက်ဝေဖန်ကြ၏။ ကျောင်းသုံးသင်ရိုးညွှန်းတမ်းနှင့် စွယ်စုံကျမ်းများတွင် မထည့်သင့်ဟု ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်က သတိပေးခဲ့၏။

လှစ်ပြောသော ဗမာ့သမိုင်းအယူအဆသည် ဖြစ်တန်ရာချေများကို ကွင်းဆက်သီထားပုံ ဖြစ်ကြောင်း၊ မငြင်းနိုင်အောင် မှန်ကန်သော ခိုင်လုံသော အထောက်အထားများ မပါရှိကြောင်း၊ ယာယီသာ လက်ခံရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ဦးဖိုးလတ် သတိပေးသကဲ့သို့ ကျောင်းသုံးသင်ရိုးညွှန်းတမ်းတွင် မပါသင့်ကြောင်း ဒေါက်တာသန်းထွန်းကလည်း စစ်ဆေးဝေဖန် မှတ်ချက်ပေးခဲ့သည်။ ဗမာသမိုင်း ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ် ဖြစ်လောက်အောင် ကျောက်ဆည်တွင် ဘာမျှ မတွေ့ရဟုလည်း ဒေါက်တာသန်းထွန်း သုံးသပ်ခဲ့သည်။

ဗမာအစကျောက်ဆည် စာတမ်းပါ ဗမာသမိုင်းအယူအဆနှင့် ပတ်သက်၍ ဂျီအိပ်လှစ်၏ အားကိုးကျမ်း တရုတ်မန်ရှုမှတ်တမ်းသည် ဝှက်ဖဲကဲ့သို့ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယင်းမန်ရှုမှတ်တမ်းကို တရုတ်ဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ ဘာသာပြန်ဆိုပြီး လက်နှိပ်စက်မှုအဖြစ် ရှိနေပြီဟု

သိရကြောင်း၊ ယင်းမန်ရှုကျမ်းကို အများပြည်သူ လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသင့်ကြောင်း ဆရာကြီးဦးဖိုးလတ်က ပန်ကြားခဲ့သည်။ သို့သော်လှစ်က ထိုမန်ရှုကျမ်းကို အများပြည်သူ ဖတ်ရှုလေ့လာနိုင်ရန် ဘာမျှမစီစဉ်ပေး။ တရုတ်ဘာသာမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာသို့ လှစ်ကိုယ်တိုင် ဘာသာပြန်ဆိုပြီးဖြစ်သော မန်ရှုအင်္ဂလိပ်စာမူကို အမေရိကန်နိုင်ငံ ကော်နဲးလ်တက္ကသိုလ်မှ ၁၉၆၁ ခုနှစ်တွင် ပုံနှိပ်စာအုပ်ဖြစ်အောင် ပုံပိုးပုံနှိပ် ထုတ်ဝေပေးခဲ့သော်လည်း ထိုမန်ရှု အင်္ဂလိပ်စာမူစာအုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ အများပြည်သူ ဖတ်ရှုနိုင်သော အခြေအနေ မရခဲ့။ ပုံနှိပ်ပြီးခဲ့မှန်းပင် ၁၉၆၈ ခုနှစ် ဦးဖိုးလတ် ကွယ်လွန်ချိန်အထိ သိမသွားခဲ့ရ။ ဒေါက်တာထင်အောင်လည်း ဖတ်ခွင့်ရခဲ့ဟန်မရှိ။ ထိုဆရာကြီးနှစ်ဦးသာ ၁၉၆၁ ထုတ် မန်ရှုအင်္ဂလိပ် ဘာသာပြန်စာအုပ်ကို ဖတ်ရှုခွင့်ရလျှင် မန်တို့ ကျောက်ဆည်သို့ ရွှေ့ပြောင်းမလာ၊ ယူနန်မှာသာ နေထိုင်ကြ၍ မန်လူမျိုးအဖြစ်မှ ဗမာဖြစ်မလာကြောင်း ထိုကတည်းက ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပေလိမ့်မည်။

သိပ္ပံစာတမ်းဖြစ်စေ၊ ဝိဇ္ဇာစာတမ်းဖြစ်စေ ကျမ်းကိုးများနှင့် ကိုက်မကိုက်၊ အထောက်အထားမှန် ရှိမရှိ၊ ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြ မပြု၊ ရှေ့နောက်ညီ မညီ၊ ဝိုင်းဝန်း စစ်ဆေးကြရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ပညာဟူသည်မှာ အမှားများကို ဖယ်ထုတ်ပြီး အမှန်ကို တွေ့မြင်သိရှိရစေရန် စစ်ဆေးအလုပ်လုပ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဂျီအိပ်ချ်လှစ်၏ ဗမာအစ ကျောက်ဆည်စာတမ်းကို မန်ရှုကျမ်းအပါအဝင် တရုတ်မှတ်တမ်းကြီးများ၊ အိန္ဒိယအထောက်အထားများ၊ သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံရှေးဗမာ ကျောက်စာများနှင့် တိုက်ဆိုင်နှိုင်းယှဉ် လေ့လာစစ်ဆေးကြည့်သောအခါ ဖော်ပြသင့်သော ခေတ်ပြိုင်အထောက်အထားပေါင်း မြောက်မြားစွာကို ဖော်ပြခြင်းမပြုခဲ့။ အထူးသဖြင့် သူပြောနေသော အဆိုပြုစကားများ၊ ကောက်ချက်များ မှားယွင်းကြောင်း ဖော်ပြနေသော ရှေးအိန္ဒိယ၊ တရုတ်ခေတ်ပြိုင် အထောက်အထားများကို ချန်လှပ်ခဲ့ကြောင်း၊ မန်ရှုတွင် ဖော်ပြချက်တို့နှင့်လည်း ကွဲလွဲဆန့်ကျင်မှားယွင်းစွာ စိတ်ကူးယဉ် ရေးသားခဲ့ကြောင်း၊ အထောက်အထားမှန်များကို ချန်လှပ်ပြီး စိတ်ကူးယဉ် ဗမာသမိုင်း လုပ်ဇာတ်တစ်ပုဒ်ကို တီထွင်ရေးသား ဖြန့်ဖြူးခဲ့ကြောင်း လေ့လာတွေ့မြင်ရပါသည်။

လှစ်၏ ဗမာအစ ကျောက်ဆည် လုပ်ဇာတ်ကြောင့် ဗမာသမိုင်းမှန် မပေါ်ပေါက်တော့ဘဲ ရှေးဦးဗမာသမိုင်း ဘီစီ ၂ ရာစု သရေခေတ္တရာ ဗမာမှ အေဒီ ၉ ရာစု ပုဂံဗမာအထိ ဗမာသမိုင်း နှစ်တစ်ထောင်ကျော် တိမ်မြုပ် ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့ရပါသည်။ သရေခေတ္တရာ ပထမမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးလည်း တိမ်မြုပ်သွားပါသည်။ ဗမာသမိုင်း၊ ဗမာစာအက္ခရာသမိုင်း၊

ဗမာကျောက်စာသမိုင်း၊ ဗမာထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုသမိုင်း၊ ဗမာ (ပန်း ၁၀ မျိုး) အနုပညာနှင့် ဗိသုကာသမိုင်းများအားလုံး နှစ်နှစ်ထောင်ကျော်စာ ပျက်စီးပျောက်ဆုံးသွားရပါသည်။ ထို့အပြင် သရေခေတ္တရာ ပထမမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကို ထူထောင်ခဲ့သော ဗမာလူမျိုးတို့ကို ကျန်တိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများထက် ရှေးခေတ်ဗမာနိုင်ငံတွင်းသို့ နောက်ကျမှ ရောက်ရှိလာပြီး နောက်မှပေါက်သော ရွှေကြာပင်က ထိပ်ရောက်နေသည်ဟု အခြားတိုင်းရင်းသားများကပါ အထင်လွဲ စိတ်ဝမ်းကွဲစရာ ဖြစ်စေပါသည်။

လုစ်၏ ဗမာအစကျောက်ဆည် လုပ်ဇာတ်တွင် မြုပ်ထားချန်ထားခဲ့သော ရှေးအိန္ဒိယ၊ တရုတ်ဗမာ အထောက်အထားပေါင်းစုံကို ဖော်ထုတ်လေ့လာကြည့်သည့်အခါ လွန်ခဲ့သော နှစ်နှစ်ထောင်ကျော်က သရေခေတ္တရာ ဗမာတို့ ခေါင်းဆောင်ထူထောင် တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ပထမမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ သမုဒ္ဒရာဇ်မင်း ထူထောင်ပြီး ပျူစောထီးမင်း ဆက်လက်ကာကွယ် တည်ဆောက်ခဲ့သည့် ပုဂံဒုတိယမြန်မာနိုင်ငံတော်ကြီးကိုလည်းကောင်း၊ နှစ်နှစ်ထောင်ကျော် သက်တမ်းရှိပြီဖြစ်သော ဗမာထေရဝါဒ ဗုဒ္ဓဘာသာ ယဉ်ကျေးမှုကြီးကိုလည်းကောင်း ထီးထီးမားမား မြင်တွေ့ရပါသည်။

ဘုန်းတင့်ကျော်

ကျမ်းကိုးစာအုပ်စာရင်း

၁။ ရှေးဟောင်းမြန်မာ ကျောက်စာများ၊ (ပထမတွဲမှ ပဉ္စမတွဲထိ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန)

၂။ စောလူ၊ ပုဂံခေတ် မြန်မာစာ

၃။ စန်း၊ ဦး၊ ယဉ်ကျေးမှုရေးရာ ၁၀ နှစ်တာ

၄။ စန်းသမိန်၊ မြန်မာ့သွေး၊ မြန်မာ့ဓား၊ မြန်မာ့စစ်ပညာ။

၅။ စိန်ဝင်း၊ ဦး (ရှေးဟောင်းသုတေသန)။ ကွင်းဆိပ်မှ ပါဠိဘာသာ ပျူကျောက်စာ၊ ယဉ်ကျေးမှုမဂ္ဂဇင်း၊ အမှတ်-၅။ ၁၉၉၈ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ။

၆။ စန္ဒမာလာလင်္ကာရ၊ တောင်ကျောင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ ရမ္မာဝတီ၊ ရမ်းပြည့်မြို့။ ရခိုင်ရာဇဝင်သစ်ကျမ်း

၇။ ဇေယျဒီပ ဦးဆောင်းကျမ်း။

၈။ ဇာတာတော်ပုံ ရာဇဝင်။

၉။ တင်၊ ဦး၊ မြန်မာမင်း အုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းနှင့် ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၏ ရာဇသတ်ခေါ်သော အမိန့်တော်တမ်းကြီး။

၁၀။ နေစိုးဦး၊ မြန်မာအစ တကောင်းက၊ မြဝတီမဂ္ဂဇင်း၊ ရွှေရတု နှစ် ၅၀ ပြည့် (၁၉၅၂ - ၂၀၀၂)

၁၁။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့် လူမှုရေးသိပ္ပံဂျာနယ်

၁၂။ ဓညဝတီအရေးတော်ပုံ

၁၃။ ဖိုးလတ်၊ ဦး၊ မြန်မာအစ

၁၄။ ဖိုးလတ်၊ ဦး၊ ရှေးဟောင်းမြန်မာရာဇဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှု။

၁၅။ ဖိုးလတ်၊ ဦး၊ မြန်မာစကားအဖွင့်ကျမ်း (မြန်မာအဘိဓာန်ဋီကာ)

၁၆။ မြ၊ ဦး၊ သီရိပျံချို၊ အုတ်ခွက်ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ၊ (ပထမတွဲ၊ ဒုတိယတွဲ) ၁၉၆၁

၁၇။ မြင့်မောင်၊ ဒါရိုက်တာ၊ လယ်တွင်းကိုးခရိုင်၊ ရှေးခေတ်မြန်မာတို့၏ စပါးကျို။

၁၈။ မွန်ဗိုကေ၊ ဗြဟ္မစာရီ၊ အနိရုဒ္ဓဒေဝ မင်းကြီးဆိုင်ရာ အထောက်အထားများ၊ အတွဲ ၄၊ အမှတ် ၁၀၊ ၁၉၆၀။ ယဉ်ကျေးမှုမဂ္ဂဇင်း။

၁၉။ ကျော်ထွန်း၊ ဦး၊ မြန်မာစာညွန့်ပေါင်းကျမ်း၊ ပထမတွဲ။

၂၀။ ရည်စိန်၊ ဦး၊ ရှင်ဒိသာပါမောက္ခငြိမ်းချမ်းရေးမစ်ရှင်အဖွဲ့၊ နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသန စာစောင် (၁)၊ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။

- ၂၁။ နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသနစာစောင် (၃)၊ (၄) နှင့် (၅) ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန။
- ၂၂။ ရည်စိန်၊ ဦး၊ စိန်တိုင်း၊ ဂန္ဓလရာဇ်၊ ဥတည်ဘွား၊ တရုတ်တရက် (ဉာဏ်လင်း ဓမ္မစာပဒေသာ။ ၁၉၈၄၊ နိုဝင်ဘာ။)
- ၂၃။ ရည်စိန်၊ ဦး၊ ပျူတပ်မြို့အချို့၏ တည်နေရာ။ (ဉာဏ်လင်း ဓမ္မစာပဒေသာ။ ၁၉၈၃၊ အောက်တိုဘာ။)
- ၂၄။ ရည်စိန်၊ ဦး၊ ဘီစီ ၂ ရာစုနှင့် အေဒီ ၄ ရာစုအတွင်း ရှေးတရုတ်တို့ သိခဲ့သော ပျူနိုင်ငံအမည်များ၊ (ဉာဏ်လင်း ဓမ္မစာပဒေသာ။ ၁၉၈၄၊ ဒီဇင်ဘာ။)
- ၂၅။ ဝင်းမောင်၊ ဦး၊ တမ္ပဝတီ၊ တကောင်းနယ်မှ ပျူအထောက်အထားများ၊ စာတမ်း။
- ၂၆။ သမိုင်းဌာန (သုတေသနဌာန) ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မဟာမုနိတံတိုင်းအတွင်းရှိ ကျောက်စာများ၊ ၁၉၈၉။
- ၂၇။ သာမြတ်၊ ဦး၊ သီရိပျံချို၊ ပျူဖတ်စာ။
- ၂၈။ သာမြတ်၊ ဦး၊ သီရိပျံချို၊ ပေါရာဏ စကားအဘိဓာန်။
- ၂၉။ မြ၊ ဦး၊ မြန်မာအက္ခရာ စာတမ်း
- ၃၀။ သောင်းလွင်(ဘီ-အေ)။ သကျသီဟဝဋ်သကာနှင့် အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ မြန်မာအက္ခရာ ဗေဒ။
- ၃၁။ သန်းဆွေ၊ ဒေါ် ၊ မြန်ဘာဘာသာစကား မြန်မာကျောက်စာ။
- ၃၂။ သန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ၊ နယ်လှည့်ရာဇဝင် (၁) ၁၉၆၈။
- ၃၃။ သန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ၊ မြန်မာသမိုင်းနိဒါန်း။
- ၃၄။ သန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ၊ ပျူကျောက်စာတွေ။ (ရုပ်ရှင်တေးကဗျာမဂ္ဂဇင်း။ ၁၉၉၉၊ ဇူလိုင်)
- ၃၅။ သန်းထွန်း၊ ဒေါက်တာ၊ ပျူကျောက်အရိုးအိုးစာ၊ (ရုပ်ရှင်တေးကဗျာမဂ္ဂဇင်း။ ၁၉၉၉၊ စက်တင်ဘာ)
- ၃၆။ ဟန်လင်းရာဇဝင်
- ၃၇။ သရေခေတ္တရာ ရာဇဝင်
- ၃၈။ တကောင်းရာဇဝင်
- ၃၉။ ပုဂံရာဇဝင်
- ၄၀။ အခြေပြ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးသမိုင်း၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ။ ၁၉၇၀။
- ၄၁။ အောင်သော်၊ မြင့်အောင်၊ စိန်မောင်ဦး၊ သန်းဆွေ၊ ရှေးဟောင်းမြန်မာမြို့တော်များ။
- ၄၂။ Chen Yi-Sein, The Chinese Inscription at Pagan, သမိုင်းတံခွန်၊ အတွဲ (၁)၊ စာစောင် (၂)။

၄၃။ Htin Aung, Maung, Burmese History Before 1287: A Defence of the
Chronicles, Oxford, 1970.

၄၄။ Luce, GH., and Pe Maung Tin, The Inscriptions of Burma, Vol.I to V

၄၅။ Luce, GH, Old Kyaukse and the Coming of the Burmans, JBRS,
XL.II(i)June,1959.

၄၆။ Luce, GH, Geography of Burma Under the Pagan Dynasty, JBRS, XL.II, i
June, 1959

၄၇။ Luce, GH, Note on the Peoples of Burma in the 12th-13th Century AD,
JBRS., XL II,i June, 1959

၄၈။ Luce, GH, Fu-Kan-Tu-Lu, BRSFAP, No.2.

၄၉။ Luce, GH., The Ancient Pyu, JBRD,XXVII, ii, 1959

၅၀။ Luce, GH. and Pe Maung Tin, Burma Down to the Fall of Pagan, An
Outline, Part I, JBRS, XXIX,iii,1959

၅၁။ Luce, GH.,Economic Life of the Early Burma, JBRS, XXX,i, 1940

၅၂။ Man Shu, Book of the Southern Barbarians, Translated by GH.Luce,
Edited by G.E. Oey, Data Paper, Cornell University, 1961.

အတွေးအမြင်စာစောင်၊ အမှတ် (၂၁၉)၊ (၂၂၀)၊ (၂၂၁)
၂၀၁၀ ခုနှစ်၊ ဇွန်၊ ဇူလိုင်၊ သြဂုတ်လ။

